

लसकुस LASKUS

Newah Organization of America Official Magazine

नेवाः अर्गनाइजेसन अफ अमेरिकाया अफिसियल पौ

NEWAH ORGANIZATION OF AMERICA

NOA 18th Annual Convention and General Meeting

"Newah Expatriate: Challenges, Opportunities and Sustainability in Cultural Diversity"
Saturday May 25, 2019 (नेपाल संवत् ११३६, बछलागा, षष्ठी)
Westland Middle School
5511 Massachusetts Ave, Bethesda, MD 20816

NOA Advisers

Mr. Beda Pradhan
Mr. Tribhuvan Tuladhar
Mr. Rajesh Shrestha
Mr. Season Shrestha
Mr. Ram Lal Shrestha
Mrs. Babita Shrestha

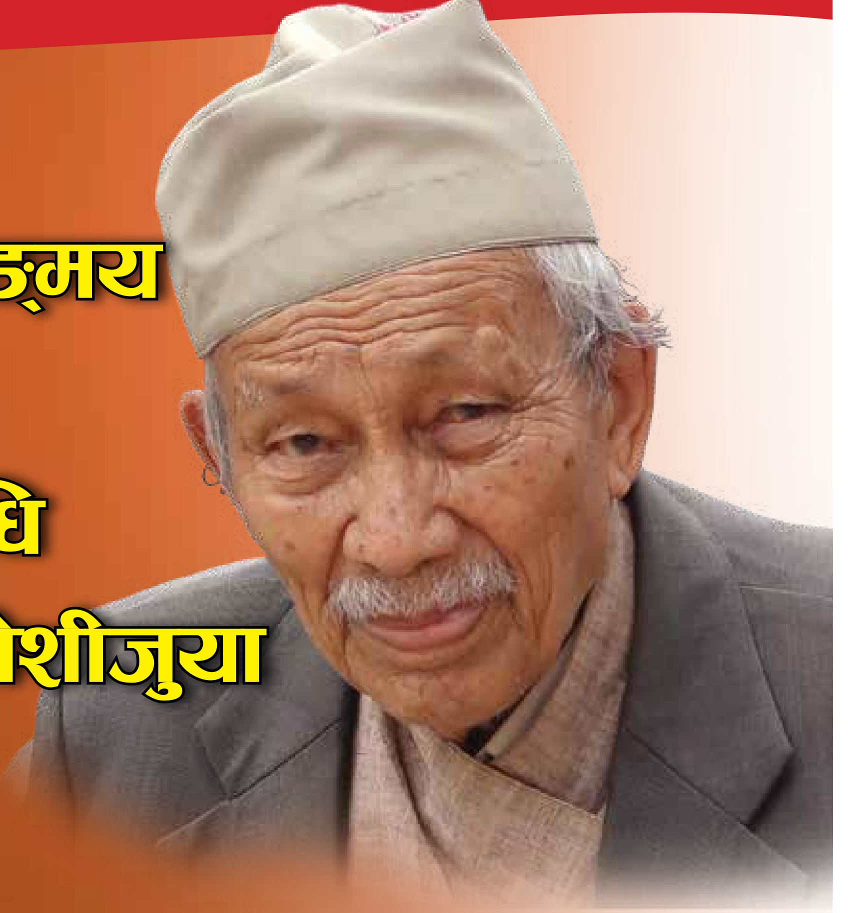
NOA Chapters

Florida
Northern California
Southern California
Seattle, Washington
Boston, New England

EDITORS: Pushkar Bikram Prajapati,
Kiran Ken Ranjit, Udaya Shrestha
MARKETING/ADVERTISEMENT: Rajesh Lal Shrestha
Management: Mr. Sushil Lal Shrestha, Mr. Mahindra Pradhan,
Mr. Divakar Dhaubhadel, Mr. Yagya Man Shakya, Mrs. Meena Pradhan

COVER AND LAYOUT DESIGN:
Kirti Janardan Joshi
9841286771
Printed by: Q&Q Press, Baneshwor, Kathmandu-10 Nepal

CONGRATULATIONS !

संकृतिविद् वाङ्मय
शताब्दीपुरूष
महाविद्यावारिधि
सत्यमोहन जोशीजुया
१00 दँ क्यंगु
लसताय्
यक्व यक्व
भिंतुना देछाना च्वना ।

The Executive Committee
Newah Organization of America

aero nepal travel

keep traveling ...

Call us @ 1.888.663.8525

सस्तो तथा भरपर्दो टिकटको लागि हामीलाई सम्झनुहोस्

Contact us

Rakesh
571.201.6576

Please remember us for the lowest airfares to Nepal and worldwide

www.aeronepal.com
fly@aeronepal.com

Ambassador

EMBASSY OF NEPAL
2131 LEROY PLACE, N.W.
WASHINGTON, D.C. 20008

April 30, 2019

Message

On behalf of the Embassy of Nepal in Washington, DC and my colleagues, I would like to express our warm congratulations and best wishes to the Newah Organization of America (NOA) for a successful Convention. I am pleased to learn that NOA is bringing out its **"Laskus"** magazine during its 18th National Convention and General Meeting on May 25, 2019.

NOA's active involvement in the promotion and preservation of the unique Newah culture in the United States of America (USA) brings me great satisfaction and the role it plays is admirable. Over the years, I have observed them working creatively and collectively with friends and well-wishers to preserve the Newah community and secure the future for their rich and unique culture.

I am certain this edition of **"Laskus"** magazine will provide fabulous insights of the Newah culture and serve as a helpful reference for scholars, students, researchers and others who might be interested in getting to know about this unique cultural heritage of Nepal.

I wish NOA team every success for their Convention and wish you all a fruitful discussion.

Dr. Arjun Kumar Karki

TAJ
MAHAL

भिंतुनाया निफ्वः स्वां

थौं नेपाल मण्डल स्वनिगलय् सभ्यता व संस्कृति ब्वल्हंकूपिं आदिवासी नेवाःतय् सन्ततित स्वनिगलं तथा नेपाःदेशं पिने हलिमय् च्वंगु थी थी देशय्तक नं थ्यंकाच्वंगु जुल ।

विशेष यानाः हलिमय् च्वनाच्वंपिं नेवातय् मचातय्गु निम्तिं छगू तःधंगु समस्या न्ह्यःने वयाच्वंगु दु । छायेधाःसानि हलिमय् बूपिं नेवाःमचातय्गु लागी जन्मभूमि व कर्मभूमि धैगु हलिमय् थःपिं जन्म जूगु देय् हे जन्मभूमि तथा शिक्षादीक्षा कयागु देश हे कर्मभूमि जूगु जुयाः थःपिनिगु पितृभूमि (नेपाल मण्डल स्वनिगः) यात इमिसं म्हस्यूगु न मखु, पितृभूमिसं ल्हाइगु थःपिनिगु जातीय मातृभाषा नं सयेके सीके खंगु मखु । थुजोगु अवस्थाय् इमिसं थःपिंगु मांभाषाया माध्यमं दैगु थःपिनिगु म्हसीकां (Identity) बञ्चित जुइकाः च्वनेमाःगु जुल ।

अतः हलिमय् बूपिं नेवाः मचातय्गु लागी जातीय पुर्ख्यौली मांभाषा सयेकेगु, ब्वनेगु सुअवसर चूलाकाबीगु धैगु थौंया दकसिवे तःधंगु आवश्यकता जूगु दु । थुकी थुगु 'लसकुस' स्मारिकां फूगुचाःगु ग्वाहालि यानाः मार्ग निर्देशन याये फयेमा धकाः भिंतुनाया निफ्वः स्वां द्यछाना च्वना । सुभाय् ।

सत्यमोहन जोशी

नेसं. ११३९ बछलाथ्व ११
बखुंबाहाः यल (ललितपुर)

सत्यमोहन जोशी

CHUTNEY INDIAN RESTAURANT

9400 Snowden River Play Columbia, MD 21045

410-381-3600

Welcome to Chutney Restaurant

House of fine indian cuisine

Our menu has some lovely south Indian and of course more North Indian dishes We buy our poultry fresh (the whole chicken) and our meat is also fresh (Spring Lamb) all Halal certified, lastly the fresh vegetables are always A Class quality delivered to us by a very reputable company.

Our Services

Dine-In & Carry-out

Party Tray & Catering

Full Bar

ORDER & RESERVATIONS

410-381-3600

VIEW MENU & ORDER ▸

fabulous Lunch Buffet 7 days a week

Humble Greeting,

The new Chutney restaurant in columbia provides a unique opportunity for a memorable visit for excellent food and comfort.

www.chutneymd.com

नेवाः अर्गनाइजेसन अफ अमेरिकायात भिंतुना !

नेवाः अर्गनाइजेसन अफ अमेरिकाया थ्व हे वइगु मे २५ शनिबारस जुइगु १८ क्वगु राष्ट्रिय तःमुज्या (National Convention) व साधारण सभा (General Meeting) सुथांलाक न्ह्यानाः क्वचाय्मा धकाः दुनुगलं निसें भिंतुना देछाना च्वना । अमेरिकाथेंजागु विकसित राष्ट्रय् च्वनाः नं 'झी नेवाः झी नेवाः हे जुया च्वने' धैगु दुजःपिनिगु भावना व लगनशीलताया कारणं थौं न्ह्याका वयेफूगु खः ।

स्वतन्त्रता, समानता व प्रगतीया लँय् न्ह्याना वनाच्वंगु ज्व मदुगु दे अमेरिका जूगुलिं हलिं न्यंकया मनूत वया थन स्थायी व अस्थायी बसोवास यायेत वयेत लालायित जुइगु अस्वभाविक मखु । थ्व प्रकृयालय् नेवाःतनं दुमथ्या मखु । थःगु दे त्वताः मेगु देशय् थीथी ज्याखँय् निसें अध्ययन अध्यापन, याना स्थायी वा अस्थायी बसोवास यानावयाच्वंगु दे मध्येय् छगू दे अमेरिका नं खः । अमेरिका धाल धायवं जिगु अन्तर आत्माय् थियाच्वंगु खँ लुमंसे वइगु खः । थौं स्वयां १४-१५ दँ न्ह्यो अमेरिका झायगु लागि VISA काः झाःम्ह न्हाय्पनय् मुन्यचा अर्थात जंकु पुले धुंकुम्ह अजिया खँ लुमना वइगु । अमेरिकाया राजदुतावासया कर्मचारिं वयक अजियात न्ह्यसः तयादिल अमेरिकाय् छि सु दु ? अजिं धयादिल – छय् । छि अमेरिकाय् छाय् झायेगु धकाः न्यनादिल अजिं लिस बियादिल *अमेरिका स्वर्ग थें च्वं, स्वर्ग थें च्वं धाइगु उकिं छक्व स्वयेत वने त्यनागु* धयादिल । थ्व खँ नेपालय् जनयुद्ध न्ह्यानाच्वंगु ई म्हो हे मनूतय्त जक अमेरिका वनेत VISA बीगु इलय् वय्क अजियात का झासँ धका स्वर्ग स्वयेत VISA बिल । जंकू पुले धुंकुम्ह अजियाता अमेरिका स्वयेगु रहरसा ल्याय्म्ह ल्यासेपिनि स्वयेगु च्वनेगु ज्यायायेगु थःगु भविष्य दय्केत अमेरिका पाखे आकर्शित जुइगु स्वभाविक हे खः ।

संस्थायात जीवन्त याना तइगु धयागु उगु संस्थाया ज्यासना पुचः व संस्थाया दुजःपिं खः । नेवाः नुगः दुपिं संस्थाया दुजःपिं जूगु हुनिं हे नेवाः अर्गनाइजेसन अफ अमेरिका सुथां लाक न्ह्याना च्वंगु जक मखु नेवाःतय्गु थःगु म्हसिकाया नापनापं गौरवया ज्याखँ न्ह्याका वयाच्वंगु खः । नेपाल सम्बतया न्हूदँ हनेगु, यँयाः हनेगु, पाहाँचह्रे नखः हनेगु निसें संस्कारगत प्याखँ, सामुहिक व्रतबन्ध, स्वस्थानी व्रत च्वनेगु आदि । थःपिं अमेरिका च्वनेगु याःसां नं नेपाः दुने आपत विपत जुलधाःसा ग्वाहाली यायेगुया दसु २०७२ साल वैशाखया तभुखाचं लाःपिन्त मन बिया ग्वाहाली यायेगु जक मखु नेपालय् च्वंपिं मचातय्त छात्रवृत्तिया व्यवस्था यायेगु नं नेपाः व थःगु जातप्रति क्वसाःगु नुगः खः ।

ममेरिकाथेंजागु बहुसांस्कृत देशय् च्वना नं थः सन्ततितय्त थःसु थःपिं गनयापिं थःगु धयागु छु धकाः साक्षात्कार याना भावि सन्ततितय्त लँ क्यना बिस्तार बिस्तारं लँ क्यना चायकं मचायकं मचातय्त झी नेवाः धका ब्वलंकेगु ज्या जुयाच्वंगु दु । भेषभूषा, नखःचखः हना, संस्कारगत ज्या याना संस्कारित याना नेवाःया मचा नेवाः हे यायेगुली न्ह्यानाच्वंगु नेवाः अर्गनाइजेसन अफ अमेरिकायात हानं भिंतुना देछाय् । थ्व हे लँपुई न्ह्यानातुं च्वनी धयागु भलसा याना । सुभाय् ।

प्रा.डा. चुन्दा बज्राचार्य

नवाः देय् दबू

नेवाः देय् दबू केन्द्रीय कार्यालय

का.म.पा.१७, पुष्पलालपथ, ताम्सीपाखा
का.जि.का.द.नं. ८८७/०५७/०५८
प्यान नं. ३०१५९१५७३
स.क.प.द.नं. १९३११

NEWA DEY DABOO

प.स.च.नं. ३२६८/११३८/११३९

नेपाल संवत् ११३९ चौलाथ्व तृतिया
8th April 2019

हनेबहम्ह नायः पुष्करविक्रम प्रजापतिजु,
नेवाः अर्गनाइजेशन अफ अमेरिका

भिंतुना

विश्वया आपालं देशय् नेवाःत थ्यनेधुंकूगु दु । गन गन नेवाःत थ्यंगु दु अन अमिसं थःगु भाय्, कला संस्कृति व जात्रायात निरन्तरता बिसें विश्वव्यापीकरण याना वयाच्वंगु दु । विश्वया न्ह्यागु हे देशय् च्वंसां अमिगु नुगलय् नेवाः धैगु भावना सुलाच्वंगु दु । गुकिंयाना नेपाः देय्या गौरव जुयाच्वंगु नेवाः सभ्यता व सुसंस्कृतियात दक्वः थासय् च्वंपिं नेवाःतय्सं थःपिन्सं सःथें स्यूथें हना वयाच्वंगु दु ।

नेवाः अर्गनाइजेशन अफ अमेरिकापाखें नं तःदँ न्ह्यःनिसें थ्व हे झीगु मांभाय्, कला संस्कृति, जात्रा आदि दया संरक्षण व प्रचार प्रसार यायेगु ज्याय् मूवंगु भुमिका म्हितावयाच्वंगु सकसिन स्यूगु हे खँ खः । थ्व बाहेक थुगु अर्गनाइजेशनपाखें अमेरिकाय् च्वनाच्वंपिं नेवाःतय्त छप्पं यानाः छम्ह छम्हसिया नुगलय् नेवाः भावना ब्वलंकेत, न्हूपुस्तायात मांभाय्, कला, संस्कृतिया ज्ञान बिइत सामूहिक म्हपुजा, कय्तापुजा, योमरी पुन्हि, येँया, पुलुकिसि, लाखेंजात्रा, समय्बजि महोत्सव आदि ज्या यानाच्वंगु तसकं हे च्वछाये बहःजू । थ्व ज्याय् अर्गनाइजेशन सदां कुमचासे न्ह्यानाच्वनेफयेमा नेपाःया दक्वः नेवाः व नेवाः देय् दबूपाखें थ्व हे भिंतुना देछानाच्वना ।

अन्तय् नेवाः अर्गनाइजेशन अफ अमेरिकाया झिंच्याक्वःगु दामुँज्याया लसताय् दक्वः पदाधिकारी व दुजःपिन्त दुनुगलंनिसें भिंतुना देछासें दामुँज्याया सफलताया कामना यानाच्वना ।

नरेश कुमार ताम्रकार
नायः

फोन नं. ०१-४२६९०२९, फ्याक्स : ०१-४२६७६०५, पो.ब.नं. २१३६५
www.deydaboo.org, Email : deydaboo@ntc.net.np, nddproject@yahoo.com

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र संकाय
TRIBHUVAN UNIVERSITY
नेपालभाषा केन्द्रीय विभाग
CENTRAL DEPARTMENT OF NEPALBHASHA (CDNB)
चैनलाकौल स्मृति भवन, पाटन संयुक्त क्याम्पस, यलध्वाका
५२६०४९४, email : centraldepartmentofnepalbhasha@gmail.com

नेसं ११३९ कछलाथ्वः ६
२०७६ बैशाख २७ गते

भिंतुना

नेवाः अर्गनाइजेशन अफ अमेरिकाया भिंच्याक्वःगु दँमुज्या सुथांलाक क्वचाय्मा धकाः भिंतुना देछायाच्वना । थुगु मुँज्यां समग्र नेवाःतय्गु उन्नयनय् महत्वपूर्ण योगदान जुइ धकाः भलसा कयाच्वना । नापं संगठनं उत्तरोत्तर प्रगति लँय् थिसिलाक्क पलाः छिनावने फय्मा धकाः कामना यानाच्वना ।

डा.ओमकारेश्वर श्रेष्ठ
सहप्रा. तथा प्रमुख
नेपालभाषा केन्द्रीय विभाग ।

लुमन्ति दबू
नेपालभाषा एम.ए. ब्वँमि पुचः
नेपालभाषा केन्द्रीय विभाग, त्रिभुवन विश्वविद्यालय
यलध्वाखा, यल ।
lumantidaboo@gmail.com

नेपाल सम्बत ११३९ बछलाथ्व द्वितीया

भाजु पुष्कर प्रजापति
कार्यबाहक नाय:, नेवा: अर्गनाइजेसन अफ अमेरिका
मेरिल्याण्ड, अमेरिका

छिस्कर नाय: भाजु,

अमेरिकाया डि.एम. भि. (डिस्ट्रिक्ट अफ कोलम्बिया, मेरिल्याण्ड, भर्जिनिया) लागाय् मू ज्यासना पुच: लिसें न्यागू च्याप्टर (नर्डन क्यालिफोर्निया, सडर्न क्यालिफोर्निया, वाशिंटन/सियाटल, बोस्टन व फ्लोरिडा) दुगु संस्था नेवा: अर्गनाइजेसन अफ अमेरिका (एन.ओ.ए.) या झिंच्याक्ङ:गु त:मूज्या (18th National Convention) या अवसरय् पिकयादीगु "लसकुस" ख्वा:पौया उलेज्या नं जुइगु लसताय् जिपिं नेपालभाषा केन्द्रीय विभागया बिद्यार्थीतयगु पुच: लुमन्ति दबूया सकल दुजपिं लसतां भयबिल । एन.ओ.ए. यात थुगु भिंगु लसताय् भिंतुना देछाना च्वना ।

छिकपिनिगु मू आजु मध्ये छगू नेवा: भाय्यात थकायगु नं ख: । अमेरिकाय् बुपिं मस्त अमेरिकाया कानूनकथं अमेरिकन नागरिक जूसां छिकपिसं मस्तयत नेवा:भाय (नेपालभाषा) स्यनिगु व ल्हाकेगु यानावयाच्वंगु खँ सर्बबिदित ख: । छिकपिं जन्मजुगु थाय् नेपालय् धा:सा मस्तयत नेपालभाषा स्येनेगु स्वया अंग्रेजी व खस भाषा स्यना गर्ब याइपिं अप्व खनेदु । नेपालभाषा केन्द्रीय विभागय् नेपालभाषाया माध्यमं ब्वंकीगु ख: । विभागया सकल बिद्यार्थीपिं लुमन्ति दबूया दुज: ख: । दबूया आजु नं नेपालभाषायात जगेर्ना, प्रबर्धन व सम्बर्धन याना थुकियात च्वय् थकायगु ख: । अथेजुया नेपालभाषा म्वाकेत छिकपिनिगु व झीगु आजु छगू हे जुगु कारणं याना नेपालभाषा थकायत व नेपालभाषा नेपालय् म्वाका तयत झी निगू संस्था छपं जुया ल्हाहातिइ ल्हाहा मिलेयाना वनेमा: धैगु जिगु बिचा: जुगुलिं छिकपिंत जिमिसं सं व छिकपिसं जिमित छु गथे याना ग्वाहालि याय्फै यानावनेत जिपिं तयार दुगु खँ प्वंका च्वना ।

नेवा: अर्गनाइजेसन अफ अमेरिकाया व लुमन्ति दबूया नेपालभाषा सम्बन्धि छगू हे आजु जूगु कारणं याना: झी दथुइ थवंथवय् क्वातुक्क समन्वय व सहकार्य याना: वनेमा:गु खँ न्ह्यथसें एन.ओ.ए. या जुइत्यंगु झिंच्याक्ङ:गु त:मुज्या सुथांलायमा, नेपालय् व बिदेशय् च्वंपिं सकल नेवा:त उत्थान व उन्नतिया लँपुइ न्ह्याँवनेफयमा धका: भिंतुना देछासे नेपालभाषाया जय जुइमा ध:का कामना यानाच्वना ।

किरण केन रंजित
नाय:

May 25, 2019 Nepal Sambat 1139-Bachhalaga: Saptami

Bhaju Pushkar Prajapati
President
Newah Organization of America

Re: **WNO Greetings**

Jwojalapa,

On behalf of the World Newah Organization, it is my great pleasure to share sincere congratulations and warm greetings on the auspicious occasion of Newah Organization of America's 18th Annual Convention and General Meeting. We are very pleased that Newah Organization of America is publishing its important and informative Annual magazine "Laskus" again this year. The WNO Executive Committee joins me in applauding your efforts and wishes you continued success in your efforts as well as a meaningful and memorable 18th Annual Convention and General Meeting.

WNO would like to commend NOA for the launch of various cultural activities organized for the Newah community in the greater Washington D.C metropolitan area. Your activities significantly contribute to promoting Newah culture, Language, and the identity. Celebrating popular Newah festivals like Yenya Punhi, Mha Puja, Yomari Punhi, Nepal Sambat Celebration commemorating National Hero Sankhadhar Sakhwa, and offering special ceremonies such as Kayeta Puja, as well as scholarship program not only support family and community connection to our culture but also help bring greater awareness to the rich heritage of the Newars and the importance of our history and rituals. Newah people around the globe should feel very proud of NOA for its ongoing efforts in the US to promote and preserve Newah cultural heritage, feasts, festivals, language, literature, music, arts, cuisines, and attire.

It is critical that Newah people around the globe unite to build awareness of Newah culture and promote and preserve our Newah identity as we actively strive to achieve equal rights. WNO is confident that NOA will continue to contribute to this cause and sponsor excellent activities designed to showcase and strengthen Newah culture and Newah Language. We look forward to working closely with you all to achieve our common goals. Subhaye.

Warm regards,

Season Shrestha
Season Shrestha
President
World Newah Organization

WNO P. O. Box 5469 Baltimore, MD 21285 USA Tel: 410-404-5388 Fax: 410-372-0596

INDIAN MART
IND-PAK GROCERIES & HALAL MEAT
130
OPEN
24630 Dulles Landing Dr.
Sterling, VA

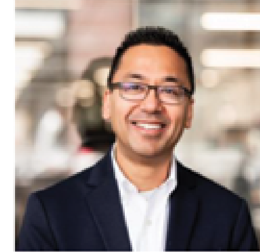
Nepa Pasa Pucha Amerikaye

नेपाः पासा पुचः अमेरिकाय्

Mailing Address
1573 Star Stella Drive
Odenton, MD 21113

Email
rjoshee@nppa-usa.org
info@nppa-usa.org

Phone: (443) 597-8301

April 16, 2019

Mr. Pushkar Prajapati
Acting President
Newah Organization of America (NOA)

Bhaju Pushkar Prajapati,

Jwojalapa!

On behalf of Nepa Pasa Pucha Amerikaye (NPPA), I would like to extend my best wishes to you and your team for the upcoming 18th Annual Convention and General Meeting of Newah Organization of America (NOA).

For the past couple of years, it has been a great pleasure and honor for me, my family, and the NPPA team to observe and participate in the various Newah cultural activities you and your team have organized in the Metropolitan DC area. NOA has undoubtedly done commendable work to help preserve Newah culture, traditions, and language and I wish NOA continued success in all of its future endeavors. Please be assured that we, at NPPA, will always support you and your team.

As you might remember, we collaborated on two activities last year. One of them was when we celebrated World Newah Day together for the very first time on March 31, 2018. It was a very successful event and I look forward to working together on similar programs to help unite the Newah community and give continuity to our cultural and linguistic heritage in the United States. Me and my team firmly believe that this is the greatest gift we can offer to our community and children.

Once again, I would like to congratulate the entire NOA team for its accomplishments and wish you all a very successful 18th Annual Convention and General Meeting!

Subhaye,

Raju Joshee
President
Nepal Pasa Pucha Amerikaye
(NPPA)

Newa Cultural Society of Alberta

4815 122A Street, Edmonton, Alberta T6H 3S8, Canada
Phone: 780-437-5449
www.ncsacanada.com

April 23, 2019

Greetings!

On behalf of the Newa Cultural Society of Alberta (NCSA), I would like to extend warm greetings to the Executive Team and members of the Newah Organization of America (NOA) for the grand success of the 18th Annual Convention and General Meeting to be held on May 25, 2019 in Maryland, USA.

I believe that the 18th Annual Convention and General Meeting of NOA will be historic in generating new ideas and resources to continue its journey towards practicing, promoting and preserving Newa language, culture and traditions for the present and future generations.

NOA's tradition of organizing important cultural events and activities annually in the community to promote and preserve Newa culture and traditions are remarkable and praiseworthy from the very beginning. These cultural events and activities are sources of inspiration to many organizations having similar mission. In this context, NCSA sincerely appreciates the tireless efforts and valuable contributions made by the past and present NOA leadership teams in the community.

I wish all the best and continuous success of NOA in promoting and preserving Newa language, culture and traditions in the community and beyond. Subhaye.

Hemanta Joshi

Dr. Hemanta Joshi
President

जगत सुन्दर ब्वनेकुथि (माध्यमिक विद्यालय)
Jagat Sundar Bwonekuthi (Secondary School)

CHAGAL, LAKHUTIRTHA, KATHMANDU, NEPAL • Phone No. 4281261 • e-mail: jagatsundar@hotmail.com

तिथि : ने.सं. ११३९ चौलाथ्व ३

हनेबहःम्ह नायः
नेवाः अर्गनाइजेशन अफ अमेरिका

मूखँ – भिंतुना देछाना ।

छिस्कर,

छिकपिनिगु संस्थाया भिंच्याक्वःगु मुज्याया लसताय् भिंतुना देछाना च्वना । ब्वनेकुथि व छिकपिनिगु स्वापु छगू दसकं मयाये धुंकुगु दु । छिकपिसं ब्वनेकुथियात मतिना याना निरन्तर रूपं छात्रवृत्ति बियादिल उकिया लागिं छिकपिन्त सुभाय् देछानाच्वना । छिकपिसं छात्रवृति बियादीपिं मध्ये गुलिं मस्त थौं थःगु आजुइ थ्यने धुंकुगु दु । गुलिं थःगु आजु पाखे पलाः न्ह्याका च्वंगु दु । छिकपिनिगु ग्वहालि दया ब्वनेकुथिया ब्वनामिपिं नापनापं ब्वने कुथि नं न्ह्याःवनेत ताःलाना च्वंगु दु । भविष्यय् नं ब्वनेकुथि व छिकपिनापया मतिनाया स्वापु सदां निरन्तरता कयाच्वनी धैगु भलसा कयाच्वना छिकपिनिगु मुंज्या न्ह्याइपुक सुथांलाक्क न्ह्यायेमा धका भिंतुना देछानाच्वना ।

सुनिता मानन्धर
प्रिन्सिपल

NOA
NEWAH ORGANIZATION OF AMERICA

NOA
NEWAH ORGANIZATION OF AMERICA

PRESIDENT'S MESSAGE:

On behalf of Newah Organization of America (NOA), I would like to take this opportunity to express my gratitude and appreciation for your continued support towards NOA's 18th Annual Convention & General Meeting held on Saturday, May 25, 2019 in Bethesda, Maryland. A special thanks to the Embassy of Nepal for their kind wishes and support towards NOA. H.E. Nepalese Ambassador Dr. Arjun Kumar Karki has accepted to participate as a Chief Guest Speaker at this convention. Thank you Prof. Dr. Chunda Bajracha, renowned Newah scholar and researcher for coming all the way from Nepal as a Keynote Speaker at the convention. I truly appreciate to all community members, all talented and renowned artists from the District of Columbia, Virginia, and Maryland (DVM) area for supporting NOA.

I have been involved directly or indirectly in various NOA activities for the last 10 years. I was born in a small ancient town called Madhyapur thimi, which is 13 km east from Kathmandu. I grew up speaking Nepal Bhasa with Newah culture environment at home. I've been actively participating in various local Newah community activities, like Newah dance, music, drama and literature since childhood. I am very proud of our language, culture and heritage. I worked in various Newah organizations in different positions in Nepal and USA. My journey with NOA began from Nepal before I came to USA. I read NOA activities along with Nepal Sambat Celebration in newspapers back in 2004. I came to USA in 2007 and since then I was very much curious to know about NOA also wanted to participate in NOA program. It was my first opportunity to participant in NOA program as audience in 2009. I was very much attracted by NOA program and decided to contribute my experience of Nepal Bhasa, language, culture and music to our community.

I actively participated as volunteer of NOA from 2009 to 2011, rendered my service starting as an Executive Committee member from 2011 to 2014. Then Secretary from 2014 to 2017, first Vice President from 2017 to 2018 and now as the Acting President of NOA. I have been actively participating in NOA since 2009. Since then I have been sharing my experience, knowledge, skill to our community member's by doing Master of Ceremony (MC) in various programs. It was so greatful to host the program in Nepal Bhasa first time in NOA history, teaching cultural , music, Dhimey and live Dhimey Dance to our American born Nepalese children. I also contributed to develop dynamic and user-friendly NOA website. I was also the coordinator for Nepal earthquake relief and recovery efforts in 2015. Moreover, I have been working in NOA yearly publishing Laskus Magazine as Chief Editor since 2011 to till now. Thus, I am contributing to our community with professional skill and extra activities.

From the completion of NOA's 17th annual convention until today, I have been participating and sharing NOA's productively both in USA and Nepal. NOA's Executive Committee and I have full confidence on the experience and knowledge as we work together to better serve our community with innovative energy and ideas as an in-coming President of the organization. Me and my executive team have been conducted and completed the following major programs very successfully.

1. NOA's 8th Group Kayeta Puja.
2. NOA 8thAnnual Yenya Punhi (Indra Jatra) festival. Yenay Punhi was very successfully program of NOA history and more than 1300 people were participated in the festival.,
3. Meet & Greet with Honorable Member of Parliament of Nepal and Formal Defense Minister Mr. Bhimsen Das Pradhan and participated Nepal Bhasa short film.
4. NOALC Annual Mha Puja 1139 ceremony.
5. Nepal Sambat 1139 cerebration.
6. Meet & Greet with our Legendary Nepali Marathon Runner Baikuntha Manandhar & Veteran Runner Dharma Maharjan.
7. NOA Life members Appreciation Luncheon 2019.

I am very thankful to NOA's Executive Committee members and their families for supporting each and every program and making them very successful. My most sincere thanks to NOA's founding members, past presidents, life members, NOA-Chapters, Nepal Coordinator, volunteers, media supporters, advisors, and different organizations and community members who have given NOA their consistent and unconditional support. The biggest thank you to my family, especially my spouse Bimala, and to my children Wonjala and Lakas for supporting me in every event. You all deserve high praise and earned enthusiastic applause for organizing and coordinating the program, managing event, and in many other ways.

I would like to extend my sincere appreciation to all the writers, contributors and volunteers who have helped make the "LASKUS" magazine exquisite. I also want to acknowledge the contributions of companies, organizations, individuals and families who advertised in our publication. NOA Executive Committee team and I have been working hard to preserve and promote Newah culture, heritage, and Nepal Bhasa for our future generations. NOA reaches to all of you for your help, support, and involvement to accomplish this difficult and challenging task ahead of us. Please continue to join us in serving our community here in the USA and in our beloved country Nepal.

NOA successfully continues to organize Newah festivals, rituals and community services, including interaction programs with Newah Scholar, activists, and researchers. NOA continues to receive appreciation by the community members for organizing these events and activities around the United States so that they can feel like they are at home country and we have been able to celebrate Newah festivals and rituals in abroad. NOA continues to serve as your community organization. Your suggestions, comments and ideas are always welcomed, valued, and appreciated.

Once again, I would like to thank my family, my wife, Bimala, my daughter, Wonjala and my son, Lakas, for their extraordinary support and understanding. Without family and friends, this will be not possible to reach where I am today. The dedication, passion and zeal of all of you truly made our NOA program a very big success. Thanks again for all of your continued support and co-operation. We look forward to working with you all again.

Subaye, Thank you
Pushkar Prajapati
NOA Act-President

Newah Organization of America

Executive Committee (2018-2020)

ज्यासना पुच: (ने.सं ११३८-११४०)

Mr. Pushkar Prajapati
Acting President (कार्यवाहक नाय:)

Mr. Sushil Lal Shrestha
2nd Vice President (न्वकु)

Mr. Mahindra Pradhan
General Secretary (मू छ्याञ्जे)

Mr. Divakar Dhaubhadel
Secretary (छ्याञ्जे)

Mr. Rajesh Lal Shrestha
Treasurer (दांभरी)

Mr. Yagya Man Shakya
Member - At - Large (मू दुज:)

Mr. Udaya Shrestha
Member - At - Large (मू दुज:)

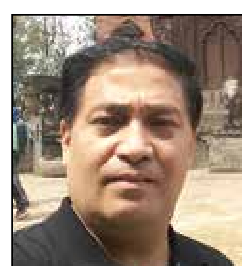
Mrs. Meena Pradhan
Member - At - Large (मू दुज:)

Mr. Rajesh Shrestha
Coordinator-NOA Scholarship

Mr. Ram Lal Shrestha
Coordinator-NOA Chapters

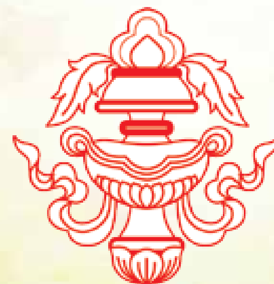
Mr. Kiran Ken Ranjit
Coordinator-NOA Nepal

Congratulations on NOA's 18th Annual Convention and wish a Grand Success!

NABIN AND SIRJANA TULADHAR
Leesburg, VA

Wishing NOA a grand success on 18th Annual Convention and General Meeting !

VIKRAM AND VAISALI TULADHAR
Alexandria, VA

Editor's Notes

सम्पादकीय

एन.ओ.एं. (Newah Organization of America-NOA) पिथना वया च्वनागु **लसकुस** मुखपत्र थुगुसिनं, थ्वहे वईगु नेपाल संवत् ११३९, बछलागा, षष्ठी खुन्हु Westland Middle School 5511 Massachusetts Ave, Bethesda, MD 20816य् जुइगु भिंच्याक्वगु त:मुँज्याया लसताय्सं छिकपिनिगु न्ह्यःने पिदने दया जिपिं तसंक लय्ता । अमेरिकाय् च्वनाः च्वंपिं नेवाःतय्त छथासं मुना नुगः खँ ब्वलंकेगु, कला-संस्कृति, नेवाः भाय्या प्रबर्द्धन याये गु व भावि मस्तय्त भिगु म्हसिका ल्यंकातय्गु प्रयास हे त:मुँज्याया आज्जु खः । नीछक्वःगु शताब्दीई वया नेवाः तजिलजि, कला-संस्कृति, सम्पदा व भाय् नेपालय् जक मखु थौं हलिंन्यकं धस्वाना च्वंगु दु । नेवाः अर्गनाजेशन अफ अमेरिकां भिंच्यादँ न्ह्यःनिसें नेपालभाषा, कला, तजिलजि व मेमेगु गतिविधियात निरन्तर रूपं न्ह्याका च्वंगु छिकपिन्स सिया च्वंगु हे खः ।

NOA पाखें इलय् ब्यलय् न्ह्याका च्वंगु थीथी ज्याइवःलय् फयांफतले फुक्क नेवाःत मुंकेगु कुतः याना च्वंगु दु । आशा याय् भी फुक्क छपाः व छधि जुया ज्याइवः न्ह्याका वन धाःसा अवश्य नं ताःलाई । नापं लसकुस पत्रिकाय् NOA या फुकं गतिविधि समावेश यायेगु कुतः यानागु दु ।

थ्व लसकुस पिथनेत ग्वाहालि यानादीपिं हने बहपिं च्वमि, साहित्यकार, कविपिन्त दुनुगलंनिसें आपालं आपा सुभाय् देछाना च्वना । नापं थ्व सफुयात आर्थिकरूपं ग्वाहालि याना भिंतुना विज्ञापन बियादीपिं संस्थागत, व्यक्तिगत व व्यवसायिक फर्म नापं मेपिं सकलसित सुभाय् देछाना च्वना ।

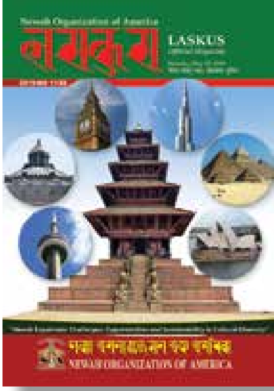
NOA यात धिसिलाका न्ह्याकेत व लसकुसयात थ्व रूपय् पिकायेत अथक प्रयास याना ग्वाहालि यानादीपिं कार्यकारिणी दुजःपिन्त सुभाय् देछानाच्वना ।

थ्व सफू पिथनेत ग्वाहाली यानादीम्ह नेपाल देय् संयोजक भाजु किरण केन रंजित, Graphics & Layout Design याना दीम्ह भाजु कीर्तिजनार्दन जोशी, व प्रिन्टिङ्ग Q & Q यात नं सुभाय् मब्युसें मगाः ।

आशायाय् निकट भविष्य नं छिकपिंस NOA ज्याइवलय् सक्रिय सहभागिता नापं थुगु व थुगुकिसिमया रचनात्मक ज्याइवःयात न्ह्याबलय् ग्वाहालि बियादी धैगु भलसा कायाच्वना । सुभाय् ।

The Newah Organization of America (NOA) is very pleased to bring this edition of LASKUS annual magazine, an official magazine of NOA, on the auspicious occasion of the 18th Annual National Convention and General Meeting that is being held on May 25th of 2019 at Westland Middle School in Bethesda, Maryland. We dedicate our theme "Newah Expatriate: Challenges, Opportunities and Sustainability in Cultural Diversity".

We believe that our magazine should provide current and comprehensive information concerning all of our past, present and future activities and programs. The LASKUS magazine is our principal communication medium which we use to ensure that both our existing members and our future members, guests, and visitors are informed of the key events and activities which the organization is planning and producing of interest to them. We welcome ideas and suggestions for new or improved programs and activities of keen interest to both members and the public. NOA was established in 2001 and is a tax exempt 501C3 non-profit charitable organization. Its primary purpose is to promote and preserve the Newah culture and heritage in all its forms - culture, history, language, traditions, customs, rituals, ceremonies, festivals, celebrations, cuisine, music, arts, sculpture, crafts, and so on. We would like to express our sincere appreciation to all people who have helped us in the past to fulfill our functions and to achieve our goals and objectives successfully. We would also like to thank all of those people who served as writers and spent considerable time and effort to provide articles, including Advertisement Committee members of NOA. We want also to acknowledge the contributions of companies, organizations, individuals and families who advertised in our publication. Finally, we acknowledge Mr. Kiran Ken Ranjit, NOA Nepal Country Coordinator, for his dedication to bring NOA to certain height and Mr. Kirti Janardan Joshi for the wonderful graphics and layout design. And to Q&Q Press for their quality printing job to make this publication a great success. Finally, we would like to express our sincere appreciation to NOA Executive Committee for all of their help and assistance in preparing and publishing this publication.

Contents

Congratulations on NOA's 18th Annual Convention & Wishing a Grand Success!

Kiran Ken Ranjit and Baba Shrestha Ranjit
Washington, DC Metro.
Currently: Kuleshwor, Kathmandu, Nepal

Wishing NOA a grand success on 18th Annual Convention and General Meeting !

Suman, Suvani and Suvanshi Shrestha
Manasas, VA

Congratulations on NOA's 18th Annual Convention and wish a Grand Success!

Mahindra, Chhaya, Mala and Manu Pradhan
Gaithersburg, Maryland

Wishing NOA a grand success on 18th Annual Convention and General Meeting !

Sunil, Ami, Agrima, and Ayusha Mathema Pradhan
Cleveland, Ohio

नेपाल मण्डल स्वनिगःया आदिवासी नेवाःतय्गु धिमे संस्कृतिया लिधंसा खँ

सत्यमोहन जोशी

नेपाल मण्डल स्वनिगलय् च्वंपिं आदिवासी नेवाः समुदाय्स प्रमुख भूमिका दुपिं ज्यापुतय्सं धिमे बाजं यात थःपिनिगु जातीय राष्ट्रिय बाजं भाःपाः छ्वयाः थ्व हे बाजंया बोलतालय् धिमे प्याखं नं ह्वीकेगु याना हल ।

न्हापा न्हापा आपलं न्हापा नेपाल मण्डल स्वनिगलय् आदिवासी नेवाःतय्सं कँ कयाः बूँज्या यानाः, छेँ दयेकाः, नखःचखः हने सयेकाः सभ्यता (Civilization) व संस्कृति (Culture) ब्वल्हंकाः वयाच्वंगु इलय् स्वनिगःया न्यागःमणि भन्ज्याङ् पुलाः ८क्वय् १०क्वय् पश्चिम-उत्तरपाखे कविलास नां जुयाच्वंगु गामय् छन्हु शतरूद्र पहाड शिवपुरीस च्वनाबिज्याम्ह महाद्यः चाःचाः ह्युह्यु थ्यंकःबिज्यागु जुयाच्वन । वसपोलं अन गामय् च्वंम्ह छम्ह बांलाम्ह हिसिचा दुम्ह ल्यासे मय्जु खनेवं व नाप हे मतिना याःगु जुयाच्वन । लिपा इमिं निम्तिपूया पाखें मचा छम्ह नं जन्म जूगु जुयाच्वन । मचा साप बांलागु खनाः निम्तिपू लय्लय्तायेका जुयाच्वन ।

छन्हु निम्तिपूया व बांलाम्ह मचायात कयाः तस्सकं ल्वापु जुल । बौम्ह जूम्ह महाद्यवं धयाबिज्यात "थ्व मचाला जिगु वीर्यपाखें दुम्ह । मांम्ह जूम्ह ल्यासे मय्जुं नं धाल – थ्व मचाला जिगु रजपाखें दुम्ह ।"

अन्त्यय् ल्वापु शान्त मजूसेंलि मिम्तिपूनं व मचायात बच्छि बच्छि थलाःकायेगु क्वःछित । फलतः बौया वीर्यपाखें दुम्ह कवंचा (क्वँ जक दुम्ह, ला छकु हे मदुम्ह) जुल, अथे हे मांम्हया रजं दुम्ह ख्याःचा (म्हय् ला जक दुम्ह, क्वँ छकु हे मदुम्ह) जुल । थथे कवंचा व ख्याःचा सृष्टि जूगु जुल ।

छुं दिन लिपा महादेवं बिचाः यानाः नुगः खँ थथे प्वंकाबिज्यात – "विचित्रपिं मचात कवं व ख्याः ब्वीके लात, आ छु यायेगु ?" थथे मजिइ ल्वीकाः महादेवं भचा नुगः नं मछिंका बिज्यात । अले महाद्यः अन कविलास गांया लिकसं वन कुञ्जय् छगू सुनसानगु थासय् छग्वः सिँग्वलय् आसन यानाः ध्यानय् च्वनाःबिज्यात । उगु इलय् वसपोलया निपाल्हाहा व सिँग्वःया जःखः निखेसं बाजं थाय्थें लाः वन । अले अजुगति चाइपुक तालबद्ध संगीतमय सः पिज्वल । उथाय् वसपोलया न्ह्यःने वसपोलया कवंचा व ख्याःचा मचात लय्लय्तातां प्याखं ल्हूवल । न्ह्याइपूगु बांलाःगु लकसं थाय् कासेंलि महाद्यः व वसपोलया तिरिमय्जुया मनय् स्वांह्वल ।

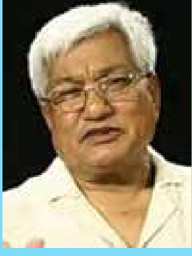
अले महाद्यवं थः फयुतुना च्वनागु सिँग्वःयात निखें छ्यंगुतिं भुनाः छगः बाजं आविष्कार यानाबिज्यात, थ्व बाजंयात 'धिमे बाजं' धकाः नामकरण याना बिज्यात ।

लिपा, नेपाल मण्डल स्वनिगलय् च्वंपिं आदिवासी नेवाः समुदाय्स प्रमुख भूमिका दुपिं ज्यापुतय्सं थुगु धिमे बाजं यात थःपिनिगु जातीय राष्ट्रिय बाजं भाःपाः छ्वयाः थ्व हे बाजंया बोलतालय् 'धिमे प्याखं' नं ह्वीकेगु याना हल ।

अनंलि आदिवासी नेवाःतसें महाद्यःयात नासःद्यः धकाः धुमधामं हनेगु यात । ख्याःचा व कवंचा प्याखं हुलीगु धिमेबाजं संस्कृति ब्वल्हन ।

न.सं. ११३९ बछलाथ्व ११

बखुंबाहाः, यल (ललितपुर) न्ह्यब्वःम्ह - सत्यमोहन जोशी

दुर्गालाल श्रेष्ठ
कवि

जि नेवाः

न्यँ ! जिगु हिं हे थ्वःगु थ्व सः
गर्व जितः दु जि नेवाः खः !
जितः सिबय् नं थन दय्माःगु
नेपाः खः बस् नेपाः खः !

चीधंसां थुलि तःधं नेपाः
थौंतल्य चिप ज्वी म्वाःनि सुयां
जिमि पुर्खा गुगु दय्काः दुगु खः
उगु नेपाः थन ल्यंक सदां !

उकिं थ्व सत्य कि गन तक नेवाः
यच्चुस्य पिच्चुस्य च्वंक च्वनी
अन तक उकिया हे किपलाः थें
नेपाः हलिमय् न्यंक न्यनी !

नेपाःया भाषागत नीति व नेपालभाषाया संघर्ष

प्रा. डा. चुन्दा बज्राचार्य

"नेपालभाषा नेपाः देलय् गुबलेनिसें दत धयागु निक्यौंल निश्चित याये थाकुसां नं मनूया विकासक्रमय् भाषा स्वानाच्वनीगु जूगुलिं गो पाल राजवंशावली कथं नेपालय् दकले न्हापां शासन याःपिं शासक धयापिं गोपालवशं खः थ्व धुंका नेपालय् महीषपालपिसं शासन यात अनं किरांत, लिच्छवी, मल्ल व शाह धुंका नेपाः गणतन्त्र राष्ट्रया रुपय् स्थापित जूगु खं २०७२-६-३य् जारी यागु नेपाःया संविधानय् उल्लेख दु ।"

न्ह्यो खँ :-

विश्वय् थ्यं मथ्यं ६७०० गू भाषा दु उकि मध्येय् ९३% भाषा ३% जनसङ्ख्यां ल्हाइगु जूसा विश्वय ६% स्वयां म्हो दुगु सङ्ख्या आदिवासीपिसं ४०००गू भाषा ल्हाइगु खः । म्याक होर्टर (२०१५) या कथं ६०००गू भाषा छगू सताब्दी ६००गू जक भाषा ल्यनीगु खँ न्ह्योथना तःगु दुसा संयुक्त राष्ट्रसंघया स्थायी मञ्चया कथं निगू वालय् छगू आदिवासीपिनिगु भाषा तनावनीगु धका धयातःगु दु ।

भाषा तःमिया दृष्टिं स्वयेबलय् पपुवा न्यूगिनी ८२०गू भाय् दुसा इन्डानेसियाय् ७४३, नाइजेरियाय् ५१५, भारतय् ४२७ दुसा नेपालय १२३गू भाषा दुगु दे खः । विश्वया भाषा आपादुगु देशया ल्याखय् नेपाः २०गू ल्याखय् लाः । नेपालय् ४गू भाय्या परिवार दु – १. भारोपेली २. भोट बर्मेली ३. आग्नेय ४. द्रविड परिवार खः । थ्व ४गू परिवार दुने कुसुन्दा भाषा छगू थ्व छुं भाषाया परिवार दुने मदुगुलिं कुसुन्दा परिवार धकाः न्हूगु नामांकरण जूगु खः । कुसुन्दा भाय् नेपाःया १२३गू भाषा दुनेनं दुमथ्यागु नेपालय् दुगु भाषा नं खः । उगु भाषा संरक्षणया लागि नेपाः सरकारं पहल नं यागु खः । आदिवासीपिनिगु भाषा जक ७२गू स्वयां आपा दु । नेपालय् भाषाया ल्याखं भोट वर्मेली भाषा परिवारय् आपा दुसा खँ ल्हाय्‌गु भाषाया दृष्टिं भारोपेली भाषा परिवारयापिं आपा दु । उकि मध्येय् नेपालभाषा भाटे वर्मेली परिवार दुने लागु भाषा खः । नेवाःतय्‌गु कूल संख्या १,३२१,९३३ दुसा नेपालभाषा ल्हाइपिं धयागु ८४६,५५७ अथे धयागु ३६% नेवाःतय्‌सं थःगु भाषा त्वतेगु याःगु खने दु । नेपाःया आदिवासीपिसं थःगु भाषा त्वतेगुली वराम ९८%, छन्त्याल ९६%, कुमाल ९०%, भुजेल ८२%, माझी ७१%, गुरूङ ६२%, थकाली ६०%, मगर ५८%, तामाङ १२% थुकथं आदिवासीपिसं थःगु भाषा त्वतेगु यानावयाच्वंगु दु । भौगोलिक भाषायागु दृष्टिं हिमालय् ७गू, पहाडय् ६५, भित्रीमधेशय् ५, व मधेशय् २१गू भाषा दु ।

थ्व लेख नेपाःया भाषागत नीति व नेपालभाषाया संघर्षय् केन्द्रित यानागु दु ।

संविधानय् भाषा :–

जयस्थिति मल्लया पाले च्वःगु ने.सं. ५०० न्यायविकाशिनीयात महेशराज पन्तं नेपालीभाषा व अङ्ग्रेजीभाषां अनुवाद याना तःगु सफू नेपाल वार एसोसियसनपाखें नेवाःया न्हापांगु संविधान कथं प्रकाशित यायेगु जूगु खः । उगु सफू नेपालभाषां भूजिंम्वल आखलं च्वयातःगु खः । भाषायाबारे छुं कथं न्ववाय्‌गु मयाःसां नेपालभाषां च्वयातःगुलिं नेपाःया न्हापांगु संविधान नेपालभाषां च्वयातःगु खः । मल्लकालय् नीस्वनातःगु अभिलेख, गोपालराज वंशावली ने.सं. ५०९, अमर कोष ने.सं. ५०१ आदि नेपालभाषां च्वयातःगु खः । मल्लकालय् नेपालभाषा राजभाषा, जनभाषा, प्रशासनिक भाषा कथं छ्यलेबुले जुयाच्वंगु खः । न्यायविकाशिनी धुंका नेपाःया

संविधान च्वयेगु धयागु वि.सं. २००३ साल स्वयां न्हापा च्वयेगु मजुल । वि.सं. २००४ सालं निसें २०७२ थ्यंबले ७गू नेपाःया संविधान च्वयेगु जुसां भाषाया बारे छुं कथं उल्लेख मजूगुलिं वि.सं. २०१७ सालया पञ्चायत व्यवस्थाया संविधानय् नेपाः दुनेच्वंपिं फुक्क नेपाली तयसं ल्हाइगु भाषा नेपाली धका देया छुं नं भाषायात सम्बोधन मयासे छगू भाषा नेपाली *एक भेष नेपाली* धका उल्लेख जूगु खः । देशय् दुगु भाषायात सम्बोधन मयागु मखु नेपाःया थीथी जातयात समेत सम्बोधन मयाःगु खः ।

२०४७ सालया संविधान निर्माण याये न्ह्यो नेपाःया दलतय्सं एक दलीय पञ्चायत व्यवस्थायात अन्त याना बहुदल राष्ट्र निर्माण कथं आन्दोलन यायेगु जुसा नेवाः, तामाङ, मगर निसें जनजातिपिसं नेपाःया फुक्क भाषायात समान अधिकार बीमागु व नेपालय् हिन्दुधर्मयात गुगु स्थान बियातःगु खः बुद्धधर्मयात नं समान अधिकार बीमाःगु आवाज तःसांनं संविधान सुझाव आयोग पाखें दयकूगु नेपाःया संविधान २०४७य् नेपाली भाषायात राष्ट्रभाषा व नेपाः दुने दुगु मेमेगु भाषायात राष्ट्रिय भाषाकथं सम्बोधन याःगु दुसा राष्ट्रिय भाषाया समुदायतय्सं थःमचातय्सं प्राथमिक तह तक्क मातृभाषाया माध्यमं शिक्षा बीफु धका उल्लेख यानातःगु दुसा २०६२-६३या नजआन्दोलन लिपा दयकूगु अन्तरीम संविधानय् धाःसा २०४७ सालया संविधान कथं हे भाषायात संविधानय् थाय्ब्यूसा संविधान सभां न्हापां दय्कूगु २०७२-६-३य् जारी याःगु नेपाःया संविधानय् भाषायात छुं भचा थाय् ब्यूगु खनेदु । संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपाःया संविधान भाग १ दफा ६लय् राष्ट्रभाषा धका उल्लेख जुयाच्वंगुली *"नेपालमा बोलिने सबै मातृभाषाहरू राष्ट्रभाषा हुन्"* धका उल्लेख जुयाच्वंगु दुसा संविधानया भाग १ अध्याय ७य् सरकारया कामकाजया भाषा धका थुकथं च्वयातःगु दु –

१. *"देवनागरी लिपिमा लेखिने नेपालीभाषा नेपालको सरकारी कामकाजको भाषा हुने छ ।"* धका धयातःगु दु । खय्तला २०४७ सालया संविधानय् देवनागरी लिपि छ्यला *"नेपालीभाषा सरकारी कामकाजको भाषा"* धका च्वयातःगु खः ।

२. *"नेपाली भाषा अतिरिक्त प्रदेशले आफ्नो प्रदेशभित्र बहुसंख्यक जनताले बोल्ने एक वा एकभन्दा बढी अन्य राष्ट्रभाषालाई प्रदेश कानुन प्रदेशको सरकारी कामकाजको भाषा निर्धारण गर्न सक्ने छ ।"* धका उल्लेख यानातःगु दु ।

३. *"भाषा सम्बन्धी अन्य कुरा भाषा आयोगको सिफारिसमा नेपाल सरकारले निर्णय गरे बमोजिम हुने छ ।"*

थ्व संविधानय् भाषा आयोगया गठन निसें उकिया ज्या सम्बन्धी उल्लेख जूगु जक मखु भाषा आयोग पाखें भाषायात छ्यलाबुला अध्ययन अनुसन्धानया नापनापं भाषाया तथ्याङ्क तयार याना भाषाया छ्यलाबुलाया ज्या नं उल्लेख जूगु दु ।

वि.सं. २०७२-६-३य् जारी याःगु संविधानया अध्याय ३ दफा ३१य् शिक्षा सम्बन्धी हकया बुंदा ५य् *"नेपालमा बसोवास गर्ने प्रत्येक नेपाली समुदायलाई कानुन बमोजिम आफ्नो मातृभाषामा शिक्षा पाउने र त्यसका लागि विद्यालय तथा शैक्षिक संस्था खोल्ने र सञ्चालन गर्ने हक हुने छ ।"*

व हे संविधानया अध्याय् ३ दफा ३२य् भाषा व संस्कृतियात संरक्षण व संवर्द्धन यायेगु अधिकार बियातःगु दु ।

"नेपालमा बसोवास गर्ने प्रत्येक नेपाली समुदायलाई आफ्नो भाषा, लिपि, संस्कृति, सांस्कृतिक सभ्यता र सम्पदाको संवर्द्धन र संरक्षण गर्ने हक हुने छ ।"

भाषा व संस्कृतिया हकया बुँदाय् फुक्क व्यक्ति व समुदायलं थःथःगु भाषा छ्यलेगु हक दइ । अथेतुं थःथःपिसं थःगु संस्कृति व समुदाय्नं सांस्कृतिक जीवनय् सहभागी जुइगु हक दु । थःथःगु समुदायया संस्कृति दुने थःथःगु भाषा छ्यलाबुला याइगु स्वभाविक खः ।

नेपालय् दकले न्हापां संविधानय् भाषा आयोगया व्यवस्था यानातःगु दु । भाषा आयोगया *काम, कर्तव्य र अधिकार* या खँय् संविधानय् थुकथं न्ह्यथनातःगु दु ।

क) सरकारी कामकाजया भाषाया रूपय् मान्यता बीकेत नेपाल सरकार यात भाषाया सिफारिस यायेगु

ख) भाषाया संरक्षण, संवर्द्धन व विकासया लागि *अवलम्बन यायेगु उपाय* नेपाल सरकारयात सिफारिस याना बीगु

ग) मातृभाषाया विकासया लागि स्तर मापन यानाः शिक्षाय् प्रयोग यायेत सम्भाव्यतायाबारे नेपाल सरकार यात सुझाव बीगु

घ) भाषाया अध्ययन अनुसन्धान व अनुगमन यायेगु धका उल्लेख जुयाच्वंगु दु ।

अथेतुं नेपाल सरकारं प्रदेश सरकार नाप समन्वय यानाः प्रदेशय् भाषा आयोगया शाखा दयकेफु धका नं उल्लेख

जुयाच्वंगु दु । थुकथं केन्द्रं निसें स्थानीयस्तर तक्कया भाषायात व्यवस्था याना देशय् भाषायात संरक्षण सम्वर्द्धन निसें केन्द्रीय, प्रदेश व स्थानीय निकाय तक्क नं भाषायात व्यवहारय् हयेगु नीति नियम कार्यान्वयन यायेगुली बह बीगु खः ।

नेपालभाषाया अधिकारया लागि जूगु आन्दोलन :–

नेपालभाषा नेपाः देलय् गुबलेनिसें दत धयागु निर्क्यौल निश्चित याये थाकुसां नं मनूया विकासक्रमय् भाषा स्वानाच्वनीगु जूगुलिं गोपाल राजवंशावली कथं नेपालय् दकले न्हापां शासन याःपिं शासक धयापिं गोपालवशं खः थ्व धुंका नेपालय् महीषपालपिसं शासन यात अनं किरात, लिच्छवी, मल्ल व शाह धुंका नेपाः गणतन्त्र राष्ट्रया रूपय् स्थापित जूगु खं २०७२-६-३य् जारी यागु नेपाःया संविधानय् उल्लेख दु ।

लिच्छवीकालय् संस्कृत भाषां पलिस्था याःगु अभिलेख मध्येय् २०० अभिलेख मुना २५०गु संस्कृत मखुगु नां उल्लेख जूगु दु । उगु नां भाषा वैज्ञानिक विकासक्रमं नेपालभाषाया खँग्वः धका धयातःगु दु । लिच्छवीकालय् स्थापना जूगु उगु अभिलेखय् लुयावःगु खँग्वः उलि विकास जुइत ६०० दँ स्वयां अप्पो जुइमा धयागु खः उकिं लिच्छवीकालय् लुयावःगु संस्कृत मखुगु खँग्वः स्थानीय मनूतय्गु भाषाया खँग्वः खः धका धायेगु याः । उकिं नेपालभाषा लिच्छवी त स्वयानं ६सः दँ पुलां धयागु सी दु । लिच्छवीकालय् जनभाषाया रूपय् जूसा मल्लकालय् वयाः जनभाषा, राजभाषा, प्रशासनिक भाषा व लिखित भाषाया रूपय् जुल । मल्लकालय् नेपालभाषाया दृष्टिकोणं स्वयबलय् भाषाया स्वर्ण युगया रूपय खः । मल्ल जुजुपिनिगु थासय् शाह जुजुपिसं राजयाःबलय् राजभाषापाखें नेपालभाषा बञ्चित जुइगु सुरू जुल । राणाकालया चन्द्र शमशेरया पालय् ने.सं. १०२६ थ्यंबले नेपालभाषां च्वयातःगु छुं नं भ्वँ कालबिलया मान्यता मबीगु धका घोषणा जूबलय् नेपालभाषायात प्रशासनिक कथं क्वथलेगु ज्या जुल ।

थ्वयात प्रतिकार कथं नेपालभाषा च्वमिपिसं थःथःगु कथं हे संरक्षण यायेगु जुल । कलकत्ता विश्वविद्यालय मातृभाषा ब्वनेगु इवलय् नेपालभाषा मातृभाषा जुयाच्वंम्ह धर्मदित्यया नेतृत्वं माँ भाय् ब्वनेगु लागि अधिकारया सः न्हापां थ्वयेकल । माँभाय् विश्वविद्यालय् दुथ्याकेगुया लागि सहमत जुया पाठ्यक्रमया आवश्यक तायेका धर्मादित्य धर्माचार्य दकले न्हापां *बुद्धधर्म* ने.सं. १०४५ पत्रिका पिकया लिपा *बुद्धधर्म व नेपालभाषाया* नामं पत्रिका पिकायेगु ज्या जुल । लिपा ने.सं. १०५०स दिनावन । उगु इलय् कलकत्ताय् थःगु व्यापार न्ह्याकादीम्ह योगवीर सिंनं *नेपालभाषा जीर्ण जूगु अलसी मचासे भिंकेनु भारतया शास्त्र भवनं मान थ्वयात बीकेनु* धका कविता हे च्वयादिल । थ्व कविता वय्कया *योगसुधा* धयागु कविता सफुती दुथ्याना च्वंगु दु । निष्ठानन्दं दकले न्हापां ने.सं. १०२९य् नेपाल लिपियात मछ्यसे देवनागरी छ्यला थासा आखलं सफू पिदनेगु जुल । मा. जगतसुन्दर मल्लं मचातयत् माँभासं आखः ब्वंकेगु ज्या जुल । नेपालभाषाया थःगु व्याकरण नेपालभाषा मदुगु पूर्ति शहीद शुक्रराज शास्त्रीं व्याकरण सफू च्वया पिथनादिल । अथे धाय्थेंतुं सिद्धिदास अमात्यं खण्डकाव्य *सत्यसतिया* नापं *सिद्धिरामायण* धका महाकाव्य हे च्वयादिल । खँल्हा बल्हाया भाषां च्वयेगु ज्या कथं निष्ठानन्द बज्राचार्यं *ललितविस्तर* हे च्वया विज्यात । नेपालभाषायात चन्द्रशमशेरं याःगु अवहेलनाया प्रतिफल कथं नेपालभाषाया विभिन्न विधाया विकास खः । थ्व हे इलय् नेपालभाषाया मेगु विधा निबन्ध बिया व नं वस्तुपरक निबन्ध *नेपालभाषा व थ्वया साहित्य* नामं नेपालभाषां बुद्धधर्म व नेपालभाषा पत्रिका पिदनेगु जुल ।

नेपाःया इतिहासय् वि.सं. १९९७ सालया आन्दोलनं राणा शासनयात अन्त्य याना प्रजातन्त्र हयेगुया सुरूवात खः । थ्व इलय् नेवाः अधिकारकर्मी व नेपालभाषा साहित्यकार पिं जेलय् लात । उकि मध्येय् प्रजातन्त्र हयेगुयात जूगु आन्दोलनय् ४म्ह शहीदत मध्येय् ३म्ह गंगालाल धर्मभक्त व शुक्रराज शास्त्री नेवाः जूसां दशरथचन्द्र छम्ह जक गैर नेवाः जुल । खय्तला थ्व आन्दोलनय् चिनियालाल श्रेष्ठ नं शहीद जूगु खः अथेसां नां कायेगु मयाः । *हे युवा वर्ग* कविता च्वम्ह सिद्धिचरण श्रेष्ठ नेपालभाषा आधुनिक साहित्यया अग्रज चित्तधर हृदय, केदारमान व्यथित, हरिकृष्ण श्रेष्ठ, गणेशमान सिंह, धर्मरत्न यमी, चन्द्रमान मास्के आदिपिं गुम्हं सर्वस्व हरण गुम्ह जन्मकैद गुम्ह १दँ कैद जूपिं खः । नेपालभाषाया इतिहासय् वि.सं. १९९७-२००७ तक्कयात जेलकाल धायेगु याः । राणातय्सं अन्याय याना जेलय् तयेगु जुसां नं नेलय् दुने हे साहित्य सृजना यानाः चित्तधरहृदय नं नेपालभाषाया दुग्यंगु भगवान बुद्धया जीवनया आधारित *सुगतसौरभ* धर्मरत्न यमीं *अर्हत नन्दन* महाकाव्य, केदारमान व्यथितं *छ्वासः*, सिद्धिचरणं *सी स्वां*, हरिकृष्ण श्रेष्ठं *ख्वबि* कविता सफू च्वयेगु यात । जेल दुने राजनीतिक कारणं दुहाँ वंपिन्तसमेत नेपालभाषाया लेखक जुया पिहां वयेगु ज्या जुल ।

धर्मरत्न यमी राजनीतिक कारणं जेल लाम्ह जूसांनं महाकाव्य *अहत नन्द* व *सँदेया लिसः* खयडकाव्य सृजना यायेगु जुल । गणेशमान थें ज्याम्ह नेतां हे शब्दकोष दयेकेगु ज्याय् न्ह्याकल । खयत:ला गणेशमानया शब्दकोष च्वयेगु ज्या क्वमचा अथेसां प्रयत्न यात भाषाया लागिं ।

२००३ सालय् नेपालभाषाया माध्यमं धर्मदेशनायात धका भिक्षुभिन्त देशं पितना छ्वल । देशं पिहांवना भन धर्मोदय सभा गठन याना *धर्मदूत* पत्रिका पिकायेगु जुल । च्वसापासा हे नं नेपालं पिने स्वंगू संस्था खः । नेपालभाषाया नेवाः दुने नेपालभाषा विकासया लागि नेपालभाषा परिषद् न्हापांगु संस्था जुल । २००९ साल लिपा पितना छ्वःपिं भिक्षुपिं दुहां विज्याबलय् बुद्धधर्मया सफूया नापनापं पत्रिकासमेत ज्वना दुहां वल ।

२०१७ सालय् नेपालय् पञ्चायत व्यवस्था सुरू जुल । नेपालय् च्वंपिं दक्व नेपाली, अमिसं ल्हाइगु भाषा नेपाली *एक जात एक भाषा एक भेष* या नारा हे पञ्चायत व्यवस्थाया मूल नारा जुल । तर नेपालभाषा विषयय् शैक्षिक विषय थ्व हे इलय् जुल । ने.सं. १०७४ नेपालभाषा SLC दुथ्याकेगु जुल । ने.सं. १०७५य् नेपालभाषा दुथ्याकेगुली सफल जुल । ने.सं. १०८९य् B.A दुथ्याकेगु जुल । वि.सं. २०३४य् Degree by Dissertation कथं दुथ्यातसा २०३८ सालं नेपालभाषा एम.ए तगिंया कक्षा सञ्चालनया नापनापं नेपालभाषाया माध्यमं विद्यावारिधी समेत याय्गु प्रावधान दत । पञ्चायतकालय् *एक भाषा एक भेष*या नीति ज्वंसांनं शैक्षिक क्षेत्रय् नेपालभाषा विकास जुल ।

प्रजातन्त्र लिपा रेडियो नेपाल दुने नेपालभाषाया ज्याइवः *जीवन दबू* दुथ्याका त:गुलि २०२२य् लिकया बिल । उकिया विरोधय् त्वाः त्वालय् नेपालभाषाया साहित्यिक कार्यक्रम जक मखु त्रिचन्द्र क्याम्पसं विद्यार्थीपिसं *जः* पत्रिका पिकया क्याम्पस क्याम्पस पाखें नेपालभाषाया पत्रपत्रिका पिकायेगु सुरूवात जुल ।

हाकुगु न्हि कथं जेष्ठ १८ गते यात नेपा:या भाषा भाषिपिसं हनेगु याः । थुकिया मू हुनि धयागु २०४७ या संविधानय् च्वंगु थ:गु भाषा, धर्म संस्कृति संरक्षण व सम्वर्द्धन यायेगु खँय् स्थानीय स्वायत्त ऐन २०५५, श्री ५ या सरकारं दयेकाथकल । थ्व ऐनया कथं भाषा, धर्म, संस्कृति सम्पदा, लिपि, स्मारक आदियात स्थानीय सरकारं संरक्षण व सम्वर्द्धन यायेमाः धयागु प्रावधानयात कया यें महानगरपालिकाय् नेपालभाषा छ्यलबुला यायेगु व धनुषा व राजविराज नगरपालिकां मैथिलीभाषा छ्यलेगु जूगु खः थ्वया विरोधय् सर्वोच्चय् मुद्दा दर्ता जुल । यें महानगरपालिका नेपालभाषा धनुषा व राजविराजय् मैथिलीभाषा छ्यले मज्यू धका २०५६ जेठ १८ गते फैसला बिल । उगु फैसलाया दिं अर्थात् जेष्ठ १८ गते यात आदिवासी जनजातिं हाकुगु न्हि कथं हनेगु जुल । उगु इलय् स्थानीय स्वायत्त ऐन २०५५ संसदे पारित जूसां जुजुपाखें ल्हाचिं तया स्वीकृति मब्यूगु जूगुलिं सर्वोच्च अदालतं उकिया आधारय् फैसला याये मज्यूगु जुया च्वन । छुं दिं लिपा जुजुया ल्हाचिं तया गजेट पारित जुइ धुंका यें महानगरपालिकां नेपालभाषा छ्येलेगु हे यात । धनुषा व राजविराजं उकि वास्ता तयेगु मजू तर दँयंदसं जेष्ठ १८ यात जनजाति तय्सं हाकुगु न्हि कथं हनेगु यानातुं च्वन ।

थ्व जक मखु श्री ५ या सरकारं त्रिभूवन विश्वविद्यालय दुने पठनपाठन जुइगु विषय्या लोकसेवा आयोगं मान्यता मबीगु परिपत्र जुल । उकि दुने नेपालभाषा, गृह विज्ञान, तथ्याङ्क विषय, भौतिक विज्ञान आदियात मान्यता मब्यूगु खः । नेपालभाषाया एम.ए. स्तरयात लोकसेवा आयोगं मान्यता मब्यू धका यक्व बय्बय् जुल उकिया प्रतिफल नेपालभाषाय् एम.ए. याइपिं सङ्ख्या म्हो जुल । छगू हे विश्वविद्यालयया छगू विषययात मान्यता बिया मेगु विषययात मान्यता मबीगु पायूछि मखु धका दक्व विषययात मान्यता बिल । मान्यता मब्यूगु यक्व बय्बय् यायेगु, व्यूगुयात छुं प्रतिक्रिया बीगु मजू । थुकथं अधिकार कर्मीपिसं नकारात्मक विषययात प्रोत्साहन बिया सकारात्मक खँय् मौन च्वनेगु नं मजूगु मखु ।

भाषा संरक्षण, सवर्द्धन व विकासया लागि जूगु प्रयास :-

वि.सं. २०४७ सालया संविधान पिहां वयेधुंकुसांनिसें सरकार पाखें भाषा विकासया लागि छुं छुं ज्या जूगु दु ।

राष्ट्रिय भाषा सुभाव आयोग २०४९ उगु सुभाव कथं खँय् भाषा मस्यूपिं थ:थ:गु माँ भाय् ल्हाइपिं मचातय्त थ:गु माँ भाषाया माध्यमं शिक्षा कायेदइगु धका जुल । वि.सं. २०५० सालय् राष्ट्रिय भाषानीति सुभाव आयोग धका दय्कल । नेपा:या भाषा विकासया लागि दय्कूगु नेपा:या न्हापांगु आयोग खः थुगु सुभाव आयोगं ब्यूगु सुभाव कथं प्राथमिक तह तक थ:गु भाषां ब्वनेदयेमाः धका सुभाव ब्यूगु खः । थ्व सुभाव ब्यूगु इलय् नेपालभाषाया माध्यमं ब्वंकीगु जगतसुन्दर ब्वनेकुथिइ तगिं न्हाये हे धुंकल । अथेतुं एम.ए. Ph.D तक्क नेपालभाषाया माध्यमं याये

धुंकूपिं हे दयेधुंका उगु सुभाव आयोगिं ब्यूगु सुभाव नेपालभाषायात छुं उपलब्धी मूलक मजूसां मेमेगु मातृभाषा विकास यायेगु लागि लुखा चाःगु खः ।

राष्ट्रिय भाषाया प्राथमिक शिक्षा समितिया प्रतिवेदन २०५५, शिक्षा ऐन व नियमावली २०५८-२०५९, प्राथमिक शिक्षाय् मातृभाषा दुथ्याकेगु प्रतिवेदन २०६२, आदि प्रतिवेदन सरकारपाखें हे तयार यायेगु जुल थ्वकिया मू हुनि धयागु माँभाय् संरक्षण व प्रवर्द्धनया लागिं जूगु प्रयास खः । थ्व फुक्कंया उपलब्धी धयागु भाषाविज्ञान केन्द्रीय विभाग, त्रि.वि.वि., आदिवासी जनजाति राष्ट्रिय उत्थान प्रतिष्ठान, नेपाल प्रज्ञाप्रतिष्ठानय् मातृभाषा विभाग व भाषा आयोगया गठन खः ।

नेपालय् संविधानया दृष्टिकोणं स्वल धाःसा २०७२-६-३य् जारी याःगु संविधान जूसां भाषाया ज्याखँ राष्ट्रिय २०४७ सालया संविधानं ब्यूगु भाषाया प्रावधानं जक न्ह्याना च्वंगु दु । २०६२लय् बहुभाषिक शिक्षा नीति दयका ६गू जिल्लाया ७गू विद्यालय् ९गू माँभाषा ब्वंकेगु जुयाच्वंगु दु । थ्वकथं २०६६लय् बहुभाषिक शिक्षा कार्यान्वयन निर्देशिका २०६६ तयार जुल । वि.सं. २०७५ सालय् यक्व कोशिस याना अनिवार्य तथा निःशुल्क शिक्षा सम्बन्धय् व्यवस्था जूगु विधेयक २०७५ पारित जूगु दु । उगु विधेयक कथं शिक्षाया माध्यम नेपाली, अङ्ग्रेजीया नामं माँभाषां जुइफूगु व्यवस्था याःगु दु । उच्चस्तरीय शिक्षा आयोगं नं थःगु प्रतिवेदन बहुभाषा शिक्षाया पक्षय् कया छगू तगिं निसें ३गू तगिंया मचातय्त अनिवार्य रूपं थःगु माँभाषां शिक्षा बीमाःगु याःगु दु । आधारभूत व माध्यमिक तहलय् माँभाय् आधारित बहुभाषा शिक्षा सञ्चालन यायेफैगु व स्थानीय तहया शैक्षिक सन्दर्भ सामग्री छ्यलेफै धका उल्लेख जूगु दु । पाठ्यक्रम विकास केन्द्रं बहुभाषिक मोडेल स्वयां विषयया रूपय् ब्वंकेगु कथं योजना हःगु दु । वि.सं. २०५५ निसें २०७५ तक्कया दुने २५गू मातृभाषाया पाठ्यक्रम व ब्वनेज्वलं दयका ब्वंका वयाच्वंगु दु । खयतला नेपालय् १२३गू भाषा दुगु देशय् २५ भाषां ब्वंकेगु धयागु नगन्य खःसां भाषाया ज्या बिस्तारं न्ह्याना वयाच्वंगु दु धयागु खनेदु ।

उपलब्धी कथं हे स्वयेगु खःसा सञ्चार माध्यमय् नं मातृभाषा छुंछुं विकास जूगु खनेदु । उकि मध्येय् नेपालमण्डल टेलिभिजन Indigenous TV, NewaTV, नेपाल TV निसें थीथी TV च्यानलय् छुंछुं भाषाभाषिपिन्त थाय् बीगु याना वयाच्वंगु दु ।

अथे धका सन्तोष कायेथाय् मदु अफनं भाषायात माःगु थाय् बियाच्वंगु खनेमदु । नेपाः संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र धका नेपाःयात ७गू संघीय प्रदेश दयय्के धुंकुगु दु । न प्रदेशया नां तयेफयाच्वंगु दु न प्रदेश भाषा छ्यलेगु बारे भाषा आयोगं हे सुभाव बिल । भाषागत तथ्याङ्कया आधार यात ध्यानय् तया प्रदेशय् दुने आदिवासी जनजातिपिसं ल्हाइगु भाषाकथं मुक्कं प्रदेशय् छ्यले फैगु स्थिति मदु । आदिवासी जनजातिया मातृभाषा न्हापांगु भाषाया रूपय् छ्यले फैगु स्थिति मदु । भाषा आयोगया स्रोतकथं *दोस्रो* भाषा तामाङ प्रदेश नं ३, नेपालभाषा *तेस्रो* भाषा कथं क्षेत्र नं. ३ छ्यले फैगु स्थिति दु । प्रदेश नं. १लय् तेस्रो भाषा लिम्बू क्षेत्र नं. २लय् छु नं आदिवासीया भाषा छ्यले फैगु स्थिति मदु । प्रदेश नं. ४ दोस्रो भाषा गुरूङ जूसा निगूगु भाषा मगर, प्रदेश नं. ५ निगूगु भाषा थारू, प्रदेश नं. ६लय् मगर निगूगु व तामाङ सवंगुगु भाषा जूसा प्रदेश नं. ७य् थारू सवंगूगु भाषाया रूपय् छ्यलेफैगु स्थिति भाषा आयोगं न्ह्यथना तःगु दु । नेपालय् १२३गू भाषा दुसां आदिवासी जनजातिपिनिगु भाषा जम्मा ७६गू दुगु २०६८ या तथ्याङ्कं क्यनातःगु दु । उकि मध्येय् प्रदेश दुने निगूगु स्वंगूगु भाषाया रूपय् दुथ्याइगु धयागु तामाङ, नेवाः, गुरूङ, थारू, मगर व लिम्बू भाषा जक खः ।

लिखँ :–

भाषा समाजं निसें राज्य सञ्चालन जक मखु देशविदेश नाप स्वापू तय्त तक्क माःगु खँ खः । नेपाःया इतिहासय् दुवाला वने बलय् शासनसत्ता नापनापं भाषायात क्वत्यलेगु ज्या जुयाच्वंगु खँ । लिच्छवीकालय् संस्कृत भाषां तःगु अभिलेखय् असंस्कृत शब्द जनभाषाया रूपय् खनेदुगु धयागु शासकतय्गु भाषां जनता तय्गु भाषा फरक यागु खः । लिच्छवीकालय् लिच्छवीतय्सं संस्कृत भाषां तःगु अभिलेखय् च्वंगु खँ थुपिं जनता गुलि दैगु खः धयागु प्रष्ट जू । संस्कृत भाषायात ब्रम्हलिपिं छ्यला च्वयेगु जूगु खः । अथे धयागु सूचना सर्वराधारण तक्क थ्यंकेम्वाः धयागु खः । समाजनाप स्वापू दुगु धार्मिक ग्रन्थ, ज्योतिषशास्त्र, वास, वास्तुशास्त्र आदि आदि सफू फुक्क धयाथें संस्कृत भाषां च्वयेगु यानातःगु खः । अध्ययन याना व्यवहारय् हयेगु धयागु सीमित वर्गपिसं जक यानातःगु खः । मल्लकालय् वयालिं संस्कृत भाषां अभिलेख तय्गु जूसांनं अर्थपर नेपालभाषा धका जनतां थुइगु भाषा छ्यलेगु याःगु खनेदु । मल्लकालय् नं जयस्थिति मल्लया ई थ्यंबलय् नेपालभाषां हे च्वयेगु परंपरा जुल । गुगुलिं याना अभिलेख निसें सफू च्वयेगु तक्क नं नेपालभाषां च्वयेगु जुल । नेपालभाषां च्वयेगु धयागु जनता तयेत थुइकेगु कथं खः । मल्लकालय् नं लिच्वगु मल्लकालय् वयाः

नेपालभाषाया माध्यमं साहित्य सृजना यायेगु समेत जुल । थ्व परंपरायात शाहपिसं छुंछुं सीमित यायेगु यात धाःसा चन्द्रशमशेरं तप्यंक हे निषेधित यात अभ्र पञ्चायतकालय् वयाः महेन्द्रं चन्द्रशमशेरयात केन्द्रविन्दु याना संविधान हे दय्का *छगू देश छगू भाषा, छगू भेष नेपाली* धका याना ब्यूबलय् बहुधर्म, बहुसंस्कृति, बहुभाषा देशयात छगू हे पक्षं जक स्वयेगु जुल । भाषा सम्बन्धी जनतातय्के चेतना मदुगु मखु चन्द्रशमशेरया भाषायात तगु प्रतिबन्धयात विरोध याना भाषाया जक जागरण वःगु मखु न्हू न्हूगु विधानं विकास जुल । पञ्चायत व्यवस्थां नेपालय् भाषा जाति, धर्मसंस्कृतिया जागरण जुल । विशेषयाना नेपाःया यथार्थ पहिचानया चेतना दना भाषा, धर्म, संस्कृति पहिचानयानाः समान अधिकार सः थ्वया वःगु खः । थौं तक्क भाषा, संस्कृति, धर्म आदिया विकास धयागु ३० गर्ष पञ्चायतया एकल शासनया कारणंयाना थ्वःगु सःया उपलब्धी खः ।

नेपालय् थौंतक्क भाषाया क्षेत्रय् नीतिगत विकास जुल व फुक्कं पञ्चायतकाल वांछ्वया दयेकूगु बहुदलया संविधान २०४७या आधारय् च्वनाः न्ह्यानावंगु विकास खः । २०७२-६-३य् जारी याःगु संविधानय् हे भाषाया बारे गुलि न्ह्यो ब्वःगु खः २०४७ सालया संविधानया आधारय् न्ह्याःगु खः । धाथें धायेगु खःसा १२३गू भाषा दुगु देशय् भाषायात राज्यं याना वयाच्वंगु ज्या नगन्य खः । गुकिंयाना मातृभाषायात त्वता त्वता वनेगु स्थिति जुयावनाच्वंगु दु । भाषा राष्ट्रया सम्पत्ति खः थ्वयात संरक्षण व सम्वर्द्धन यायेगु राष्ट्रया कर्तव्य खः ।

लिधंसाः

श्री ५ को सरकार (२०१७) नेपालको संविधान, श्री ५ को सरकार । श्री ५ को सरकार (२०४७) नेपाल अधिराज्यको संविधानः कानुन किताब व्यवस्था समिति ।

श्री ५ को सरकार (२०५०) राष्ट्रियभाषा नीति सुझाव आयोगको प्रतिवेदन, काठमाडौंः कानुन किताब व्यवस्था समिति ।

नेपाल सरकार (२०६३) नेपाल अन्तरिम संविधान, काठमाडौंः कानुन किताब व्यवस्था समिति ।

नेपाल सरकार (२०७२) नेपालको संविधान, काठमाडौंः कानुन किताब व्यवस्था समिति ।

नेपाल सरकार (२०७५) उच्चस्तरीय शिक्षा आयोगको प्रतिवेदन, काठमाडौंः उच्चस्तरीय शिक्षा आयोग

तमोट काशीनाथ "लिच्छवी अभिलेखय् संस्कृत मखुगु खँग्वःया ल्याःचाः" खेलुइताः २,१३१-१३६

राई, तारामणि "आदिवासी जनजातीय मातृभाषाहरूको स्थितिगत विश्लेषण अन्तर्राष्ट्रिय आदिवासी वर्षको उपलक्ष्यमा आदिवासी जनजाति राष्ट्रिय उत्थान प्रतिष्ठानले आयोजना गरेको गोष्ठीमा प्रस्तुत कार्यपत्र ४ जनवरी २०१९

भाषा आयोग (२०७५) प्रदेश तथा स्थानीय तहको भाषिक तथ्याङ्क (प्रदेश १-७) काठमाडौंः भाषा आयोग

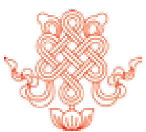
बज्राचार्य, डा. चुन्दा भाषा आयोग "नेपालभाषा नाटक साहित्यया इतिहास", ख्वपया कुतः (ने.सं. ११०८)

बज्राचार्य, धनवज्र व मल्ल, कमल प्रकाश सन् १९८५ गोपालराज वंशावलीः नेपाल रिसर्च सेन्टर, त्रि.वि.वि.

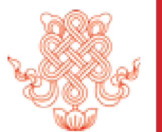
बज्राचार्य, शान्तहर्ष (सं) ने.सं. ११०७ "लुन्तभद्रया न्याय विकासिनीः नेपालभाषा परिषद्

यादव, योगेन्द्रप्रसाद र शाक्य पूर्णमान (२०६५), "समकालीन नेपालमा देखा परेका भाषिक मुद्दाहरू तथा समावेशी भाषा नीति," राज्य पुनः संरचनाको सन्दर्भमा नेपालको वर्तमान भाषिक स्थिति र समावेशी भाषानीति, काठमाडौंः नेपाल र एशियाली अनुसन्धान केन्द्र र सामाजिक समावेशीकरण अनुसन्धान कोष ।

"भिंच्याक्वःगु तःमुँज्या सुथां लाके नु"

अमेरिकाय् अनङ्गमान सिंहया छय् नापलासेँलि

काशीनाथ तमोट

" चित्तधरजुं ल्यंदुगु ४९ झ्वःया ११, १२, १६ गःया वार्णिक छन्दय् च्वयातःगु कविता पिकयादीगु दु । थ्व कविताय् व्यावहारिक विषय-घरायसी ज्या, स्वां, सिसाबुसा, मह्रिचह्रि, पूजाआजा, थलबल, भंगपक्षिया वर्णन दु । वय्‌कलं अनङ्ग-प्रकाशय् नं खेती, पाकशिक्षा, ऋतु, बगैंचा, वैद्यक, शालिहोत्री आदिया हे वर्णन यानातःगु खः ।"

नेवाः अर्गनाइजेशन अफ अमेरिका (अमेरिकाया नेवाः संगठन/अनेसं) दँय्‌दसं वाशिङ्टन डीसीया छगू स्टेटय् नेपालं वा मेथासं मूपाहां सःता दँमुँज्या याय्‌गु चलन दु । उकथं ई. २०१७स जि मूपाहां जुया वनागु खः । अमेरिकाय् ज्या याइपिनि थःगु ज्याय् तस्सकं लिमलाः । पाहां मू ज्या धुंकाः अन च्वन कि सःतुपिंत इलं समस्या जुइ । जि निवाः (मे २५-जुन ७) च्वनागुलिं भचा मछिनेफुगु खः, तर नायः रामलाल श्रेष्ठं मू न्हि मे २७ व २८ धुंकाः अनेसंया पासापिसं पालंपा चाःहीकेगु व्यवस्था यानाः यात्रायात सुखमय दय्‌काबिल । जित जिम्ह छैंथुवाः, अनेसंया नायः (२०१४-१७) रामलाल श्रेष्ठ व किरण प्रधानं न्यूयोर्क चाःहीकल । अथे हे सुशीललाल श्रेष्ठ व सिजन श्रेष्ठं वाल्टिमोर, उदय श्रेष्ठ व रामलालजुं क्यापिटल, वाशिंगटन मोनुमेन्ट व भर्जिनियाया छगू माइल तःहागु गुफा लुरे क्याभन्‌र्स, नापं स्पेस म्युजियम चाःहीकादिल । अन्तिमय् रामलालजुं जि काय्‌चा राजु तमोटयात मेरिल्याण्डया राजधानी एनापोलिस चाःहीकाबीत धैदिल । थथे चाःहिलेबले अन्तरंग खँल्हाबल्हा याय्‌गु मौका दइ व आपालं जिज्ञासाया खँ न्यनेसीके दइ ।

मे ३१ स जित मू छ्यान्जे महीन्द्र प्रधानं (ज. १९६५) लिङ्कन मेमोरियल टेम्पल (मार्टिन लुथर किङ्गं सभा याःगु थाय्), मेमोरियल पिलर, ह्वाइट हाउस, द्वितीय विश्वयुद्ध स्मारक चाःहीका दिल । गाडी लँय् खँ ल्हाल्हां वनाबले वय्‌कः नेपालभाषाया छम्ह माध्यमिक च्वमि अनङ्गमानसिंह प्रधान (१८६०-१९४८)या छय्, सङ्गीत महाविद्यालयया नृत्य प्रशिक्षक मृगेन्द्रमानसिंह प्रधान (१९३६-२००३)या काय् धकाः सिल । यैँय् मरूहितियाम्ह वय्‌कः थौंकन्हय् अमेरिकाय् ज्या यानाच्वन । शाह-राणाकालया नां जाःम्ह परराष्ट्रसेवी मीर मुन्सी लक्ष्मीदास प्रधान (१७९३-१८६७)या वय्‌कः छुइमचा जुयाच्वन ।

राणाकालीन नेपालय् नेपालभाषां च्वइपिं म्होजक च्वमिपिं दु । उकी जज अनङ्गमानसिंह छम्ह खः । वय्‌कलं नेपाली भाषां च्वःगु व्यावहारिक विषयया अनङ्ग-प्रकाश (भाग १,२,३,४) ई. १९०६ (विसं १९६३)स हे पिदन । चित्तधर हृदयजुं (१९०६-८२) वय्‌कःबारे च्वःगु साहित्य (स्वकःगु, १९८२:२४८-२५०)स छुं जानकारी बियादीगु दु । उकथं सरकारी जागिरे अनङ्गमानसिंहजुं नेपालभाषां अबले माःकथं नेपालभाषाया वर्णमाला, व्याकरण, खँग्वःधुकूचा, देवदेवता पिनि स्तोत्र, नीतिया सूक्ति च्वयादीगु खः । इपिं मध्येय् गुलिखे रचना नेसं १०४१ (१९९७ साल)या ग्याचिकुं छ्वय्‌का छ्वल हँ । चित्तधरजुं ल्यंदुगु ४९ झ्वःया ११, १२, १६ गःया वार्णिक छन्दय् च्वयातःगु कविता पिकयादीगु दु । थ्व कविताय् व्यावहारिक विषय-घरायसी ज्या, स्वां, सिसाबुसा, मह्रिचह्रि, पूजाआजा, थलबल, भंगपक्षिया वर्णन दु । वय्‌कलं अनङ्ग-प्रकाशनय् नं खेती, पाकशिक्षा, ऋतु, बगैंचा, वैद्यक, शालिहोत्री आदिया हे वर्णन यानातःगु खः । वय्‌कलं कामशास्त्र, वास्तु व नृत्यकलाबारे नं च्वःगु खनेदु । वय्‌कःया पिदंगु कविता स्वय्‌बले वय्‌कःया च्वय्‌गु रूची सिद्धिदास अमात्य (१८६७-१९२९) नाप ज्वःलाः, शैली नं अथे हे च्वं । तर छु याय् ? ज्वलं भ्हीगु न्ह्योने मदु ।

अमेरिकाय् ई. १०२७ म जूनं महीन्द्र(मानसिंह) प्रधान नापलासेँलि जित गनंगनं अनङ्गमानसिंहया रचना ल्यं दनि ला, गनं लुया वइतिनिला धैगु आश जुल । वय्‌कलं कुतः यातधाःसा माध्यमिक नेपालभाषाया साहित्यया लुकुंबियाच्वंम्ह वय्‌कःया हे बाज्या अनङ्गमानसिंह पिलुइफैतिनि ला !

The Tradition of Observing Buddha Jayanti in Edmonton, Canada

Dr. Hemanta Joshi
President of NCSA

"Buddha was born in Lumbini, Nepal in 623 BC to a royal family of the Shakya dynasty. At the age of 29, he abandoned royal life and family and began a spiritual quest for enlightenment. After years of meditation, he attained enlightenment at the age of 35 in Bodhi Gaya, India."

Canada is one of the largest North American countries in the world. It is divided into ten provinces and three territories. Edmonton is the provincial capital of Alberta with a population of around 1 million. It is estimated that about five thousand Nepalese are living in Edmonton. Among them about 250 are Newa people (Newar ethnic group of Nepal).

In April 22, 2013, the Newa people in Edmonton founded the Newa Cultural Society of Alberta (NCSA)to practice, promote and preserve Newa culture and traditions under the Societies Act of the Government of Alberta, Canada. One of the objectives of this non-profit voluntary organization is to unite Newa people residing in Alberta in one platform to practice, promote and preserve Newa language, culture and traditions for the present and future generations (www.ncsacanada.com).

Since its inception, NCSA has been engaging in the community to practice, promote and preserve unique Newa culture and traditions with the cooperation and support from community members and the City of Edmonton (a local municipal government).Each year, it organizes six (6) cultural events[community Mha Puja and New Year (of Nepal Sambat) celebration; Yomari Punhi; Gunpunhi and Yen Ya Punhi; Pahachare, Janbahadyah Jatra, and Biskha Jatra; Sithi Nakha and Bungadyah Jatra; and Buddha Jayanti in the community. Similarly, it conducts projects and activities related to Newa language, music, dance and drama in the community to preserve and showcase Newa cultural heritage. In addition, it collaborates with like-minded organizations in the world to fulfill its objectives. This article focuses on the Buddha Jayanti celebration, one of the cultural events being organized by NCSA to practice, promote and preserve Newa culture and traditions in Edmonton.

Buddha was born in Lumbini, Nepal in 623 BC to a royal family of the Shakya dynasty. At the age of 29, he abandoned royal life and family and began a spiritual quest for enlightenment (after seeing the extent of human suffering outside the walls of his luxurious palace). After years of meditation, he attained enlightenment at the age of 35 in Bodhi Gaya, India. Then he went on preaching at different places until he passed away in Kushinagar, India at the age of 80.

Buddha was a great spiritual teacher on whose teachings Buddhism was founded in the world. His teachings (e.g., the Four Noble Truths and Noble Eightfold Path) and precepts (e.g., the Five Precepts) are useful in ending suffering and maintaining global peace.

People (mostly Buddhist) all over the world observe Buddha Jayanti on the day of Swanya Punhi (the full moon day of flowers) or Baisakha Purnima, which usually falls in April or May, to commemorate Buddha's birth anniversary, enlightenment and Mahaparinirvana (death). This is the auspicious day Buddha was born, enlightened and entered Mahaparinirvana.

Buddha Jayanti is one of the important festivals of Nepal. On this day people participate in the cultural procession and visit Buddhist stupas, temples, and Bihars (monasteries) for worship and prayer to Buddha. They also listen to Dharma Deshna (speeches on Buddha's teachings and precepts) from monks and nuns on this day.

The Nepalese people in Edmonton started observing Buddha Jayanti at the community level only after the establishment of NCSA. Each year, NCSA organizes special cultural event to observe Buddha Jayanti in the community. In this cultural event, NCSA invites guests from different ethnic background, color, and faith including guests from local universities and monasteries to commemorate Buddha's birth anniversary, enlightenment and Mahapari-nirvana. NCSA organized its first Buddha Jayanti cultural event to observe the 2558th birth anniversary of Buddha on June 15, 2014 at Duggan Community Hall. About 90 people including non-Newa and local Canadians participated in the cultural event. The cultural event was jointly inaugurated by Dr. David Baine, Professor of Educational Psychology, University of Alberta; and the President of NCSA; by lighting Twadewas, Nepalese traditional artistic oil lamps. In the cultural event, Buddha was worshipped by offering auspicious items such as oil lamps, incense, flowers, fruits and sweets. Speeches on Nepalese culture and Buddha's teachings were delivered by Dr. Baine and the President of NCSA. At the end of the cultural event, participants were entertained with vivid cultural program and ethnic food (https://www.youtube.com/watch?v=X5ZAuiSiOx4).

Dr. David Baine, Professor of University of Alberta, inaugurating *the 2558th Buddha Jayanti* cultural event, Edmonton: June 15, 2014

On June 20, 2015, NCSA organized its second Buddha Jayanti cultural event to observe the 2559th birth anniversary of Buddha at Duggan Community Hall. The cultural event was jointly inaugurated by Dr. David Baine, Professor of Educational Psychology, University of Alberta; and Dr. Cyrus Panjvani, Associate Professor of Philosophy, MacEwan University; by lighting Twadewas. At the cultural event, Dr. Baine delivered a speech on Nepalese culture and Dr. Panjvani delivered a speech on Buddha's life and philosophical aspects of Buddha's teachings. Participants were also entertained with cultural programs and ethnic food at the end of the cultural event (https://www.youtube.com/watch?v=SQIQlmqZ9n4).

Worshipping *Buddha* at the 2559th *Buddha Jayanti* cultural event, Edmonton, Canada: June 20, 2015

On May 22, 2016, NCSA organized its third Buddha Jayanti cultural event to observe the 2560th birth anniversary of Buddha at Lansdowne Community Hall. The cultural event was inaugurated by venerable Guruma Bodhi, a Canadian nun and President of the Canadian Engaged Buddhism Association (CEBA), Edmonton; and the President of NCSA by lighting Twadewas. In the cultural event, venerable Guruma Bodhi worshipped Buddha by offering oil lamp, incense, flowers, fruits and sweets. She also delivered Dharma Deshna on Buddha's teachings, noble paths and moral percepts. At the cultural event, Bhojan Dan (a ritual of offering food to the monks and nuns) was offered to venerable Guruma Bodhi. At the end of the cultural event, participants attended the Anapana meditation session (https://www.youtube.com/watch?v=znY6dKtIbno).

Community members offering *Bhojan* Dan to the nun at the 2560th *Buddha Jayanti* cultural event, Edmonton, Canada: May 22, 2016

On May 14, 2017, NCSA organized its fourth Buddha Jayanti cultural event to observe the 2561st birth anniversary of Buddha at Lansdowne Community Hall. The cultural event was inaugurated by venerable Mettaya Shakyaputta, a Buddhist monk from Lumbini, Nepal; and venerable Guruma Bodhi, a Canadian nun; by lighting Twadewas. At the cultural event, venerable Shakyaputta and venerable Guruma Bodhi offered prayers to Buddha, delivered Dharma Deshna, and conducted a meditation session to the participants. The meditation session was followed by cultural program and quizzes related to Buddha's life and teachings. At the end of the cultural event, Bhojan Dan was offered to venerable Mettaya Shakyaputta and venerable Guruma Bodhi (https://www.youtube.com/watch?v=14KEivV9yMw).

President of NCSA offering *Khada* to *Buddha* at the 2561st *Buddha Jayaanti* cultural event, Edmonton, Canada: May 14, 2017

On April 29, 2018, NCSA organized its 5th Buddha Jayanti cultural event to observe the 2562nd birth anniversary of Buddha at Lansdowne Community Hall. The cultural event was jointly inaugurated by venerable Bhikchu Nanda, a monk from the Samatha Vipassana Meditation Centre, Edmonton; and the President of NCSA by lighting Twadewas. In the cultural event, venerable Bhikchu Nanda offered prayer to Buddha by offering oil lamp, incense, flowers, fruits and sweets. Some of the attractions of this cultural event were: offering of prayers to Buddha, Dharma Dan (a ritual of offering to the monks and nuns), Bhojan Dan, Dharma Deshna, speeches on importance of observing Buddha Jayanti, meditation, live Bhajan (spiritual songs), and quizzes related to the Buddha's life, precepts and teachings. At the end of the cultural event, participants were also served Bhojan (ethnic lunch) (https://www.youtube.com/watch?v=UA1Ad58yEM&t=1927s).

Participants listening *Dharma Deshna* from the monk at the 2562nd *Buddha Jayanti* cultural event, Edmonton, Canada: April 29, 2018

NCSA is organizing its 6th Buddha Jayanti cultural event to observe the 2563rd birth anniversary of Buddha on Sunday May 18, 2019 at Lansdowne Community Hall. As in previous years, it is hoping to get support and cooperation from all the community members to make this cultural event successful. NCSA takes great pride in initiating a tradition of observing Buddha Jayanti in Edmonton. It believes that organizing cultural events like Buddha Jayanti annually not only bring people from different communities in one platform for celebration and socialization but also contribute in promoting and preserving unique Newa culture and traditions for the future generations.

विश्व सभ्यता निर्माणय् नेवाःतय्गु योगदान

ओमचरण अमात्य
नायः, महाजु फाउण्डेशन, ख्वप

*"ग्रेटवाल व बेइजिङय् लुयावःगु लिपि व छैंफः लगायतया चिं भिंस्वंगूगु शताव्दीइ वंम्ह अरनिकोया योगदान खयेफु, तर नं भीके उकिया न छुं अभिलेख दु, न आःतक छुंकथंया अध्ययन अनुसन्धान हे जुइफत । उकिं समग्रय् चीनया सभ्यता निर्माणय् नेवाः जातिं बियावंगु योगदानयात ब्याक्क अध्ययन अनुसन्धान याना हलिंन्यंक **'बजारीकरण'** यायेमाःगु भीगु निर्तिं अपरिहार्य जू ।"*

नेपाःया कला संस्कृति व राजनीतिक इतिहास निर्माणय् जक मखु, विश्व सभ्यता निर्माणयथ्यंक नेवाःतय्सं बियावंगु व बियावयाच्वंगु योगदान आः विवादया विषय मखये धुंकल । खः, राजनीतिक ह्युपाया निंतिं जुइगु न्ह्यागु आन्दोलनय् नं अग्रपंक्तिइ च्वना ल्वाइपिं व अभ्र शहादततकया निंतिं नं मग्याइपिं जूसां नं राज्यया नीतिनिर्माणया तगिंलय् थहाँ वनेमालकि लिचिलिगु भीगु **'आत्मघाती'** आत्मकेन्द्रित मनोवृत्तिया कारणं उकिया जस व स्वामित्व भीसं कायेमसः । अभिलेखीकरण, सूचना प्रवाह व **'बजारीकरण'** ला भन् या हे मयाः । ईटालीया मार्को पोलों मेमेपिंपाखें न्यनागु खँयात नापं थःगु आत्मवृतान्तय् दुथ्याका न्हाय् तपुकल, तर वसिबें गुदँ थकालिम्ह अरनिकों तिब्बत व चीनय् वःगुमछिं **'माइलस्टोन'** धस्वाके धुंका नं उकिया बारे आखः छगः च्वया मथकू । भी देगः दना नं जस मकाइपिं, भिथाय्या नश्लवादी शासकत भीत जस बिइमयःपिं, अखबतं भीगु देगलय् थःगु कथंया गःजु छुना क्यनेमाःपिं । थुकिया हुनिं भीगु म्हसीका गुलि खतराय् लानाच्वंगु दु, गम्भीरतापूर्वक विचाः यायेत अले वकथं ज्या याना यंकेत भीत ईलं मदिक्क ध्वानाच्वंगु दु ।

अभिलेखीकरणया न्ह्यसलय् ख्वपया न्यातपौ देगः छगू अपवाद खः । थौंसिबें ३१८ दँन्ह्यः दयेकेसिधःगु हलिंन्यंक नांजाःगु व **'ङातापौंलः'** देग दयेकेत गुलि ई काल, गुम्हेस्यां छु गुलि योगदान बिल, अप्पा गुलि वन, ज्याला गुलि खर्च जुल आदि फुक्क खँया विस्तृत विवरण आः नं सुरक्षित दनी । तर स्वनिगः दुने व पिनेया यक्वः हे सम्पदा व संस्कृतिया भीके छुं हे कथंया अभिलेख वा दस्तावेज तक हे मदु । नश्लवादी सत्ता-सञ्चालकतय्सं भीगु ऐतिहासिक सम्पदा व योगदानप्रति क्यनावःगु उदासीनता ला थःगु थासय् हे दु, अभिलेख मदुगु, अले उकिं याना भीगु गौरवयात पुस्तान्तरण यायेत थाकुयावःगु कारणं भीगु म्हसीका नापं मल्यनीगु खतरा खने दयावःगु भीगु निंतिं म्हो चिन्ताया विषय मखु । उकिं भीसं लिबाय् न्ह्यः हे छुं मयायेगु खःसा विश्व इतिहास व सभ्यता निर्माणय् भी नेवाःतय्सं बियावयागु योगदानया विषयलय् विश्व जानकार जुइगु ला तापागु हे खँ जुल, भीगु आदिभूमिइ तक हे नं भीगु भूमिका इतिहासया गर्भय् तनावनीगु अवस्था तापाइ मखु । उकिं भीगु म्हसीकाप्रति छुं भतिचा संवेदनशीलता ल्यं दनीगु खःसा भीमध्येय् सुयाके छु सीप व खुबी दु, उकियात छ्यला भीगु गौरवशाली म्हसीकाया सम्बर्द्धन व प्रबर्द्धन यायेमाःगु थौंया आवश्यकता नं खः, वाध्यता नं खः । थ्व हे इवलय् जिमिसं ख्वपया **'महाजु फाउन्डेशन'** या दबुलिं विश्व सभ्यता निर्माणय् नेवाः जातिं बियावंगु ज्वः मदूगु योगदान विषयस लिपांगु ईलय् मदिक्क थ्वयेका च्वनागु सःयाबारे छुं भतिचा चर्चा याये ।

१) पोताला दरबारया निर्माणय् नेवाः जातिं यानावंगु योगदान :

यक्वस्यां स्यु, न्ह्यगूगु शताब्दीइ राजकुमारी भृकुटी तिब्बती सम्राट स्रङचङ गाम्पोनापं ब्याहा याना च्वापुगुं (हिमाल) पारि वंबलय् वनापं यक्व बौद्ध भिक्षु व सलंसः कारिगरत नं उखे वंगु खः । वनापं विश्वसभ्यता निर्माण व विकासय् ज्वमदूगु योगदान यानावःगु बौद्ध धर्मदर्शन, अले भीगु कलासंस्कृति नं च्वापुगुं उखे थ्यन । बौद्ध भिक्षुतय्सं ल्हासा (व तिब्बत व चीनया मेमेगु थास) य् बौद्ध धर्मदर्शनया ब्याक्क विस्तार यात, पोताला दरबार, जोखाङ देगः, रामोचे गुम्बानापं यक्व हे भौतिक सम्पदाया डिजाइन यात, अले स्वनिगं वंपिं कारिगरतय्सं उकिया निर्माण नं याना क्यन । न्ह्यगूगु शताब्दीइ दयेकूगु पोताला दरबारं फिंन्हयूगु (१७) गु शताब्दीइ वया आःया आकार काल, उबलय् नं अन च्वनाच्वंपिं बौद्धमार्गी, नेवाः कारिगर व बन्जातय्सं उकिइ यक्वः हे ग्वाहालि याःगु खः । आः नं भीसं खंकेफु, नेवाः शैलीया थीथी आकारप्रकारया थीथी बुद्ध व बौद्ध मूर्तित अन थाय्थासय् दु । पोताला, जोखाङ व रामोचेय् भीगु कलासंस्कृतिया प्रष्ट भलक त भन् गुलिगुलि । रञ्जना लिपि ला भन् अन जक मखु, ग्रेट वालय्थ्यंक लुयावये धुंकूगु ला जगजाहेर हे जुइधुंकल । ग्रेटवाल व बेइजिङय् लुयावःगु लिपि व छेँफः लगायतया चिं फिंस्वंगूगु शताब्दीइ वंम्ह अरनिकोया योगदान खयेफु, तर नं भीके उकिया न छुं अभिलेख दु, न आःतक छुंकथंया अध्ययन अनुसन्धान हे जुइफत । उकिं समग्रय् चीनया सभ्यता निर्माणय् नेवाः जातिं बियावंगु योगदानयात ब्याक्क अध्ययन अनुसन्धान याना हलिंन्यंक **'बजारीकरण'** यायेमाःगु भीगु निर्ति अपरिहार्य जू । उलि जक मखु, मंगोलिया व मध्य-एसियानिसें श्रीलंका व इन्डोनेसिया थ्यंक बौद्ध धर्मदर्शन व नेवाः कलासंस्कृतियात थ्यंकल वा थौं बय्बय् जुयाच्वंगु **'सिल्क रोड'** यात व्यवहारय् उबले हे छ्यलाक्यनेत भी अजाजुपिंसं क्यनावंगु सीप व यानावंगु श्रमया जानकारी नं भीसं विश्वयात बिइत लिबाके मजिइ धुंकल । निर्माणाधीन बहुभाषिक सँकिपा **'च्वापुफसं'** भीगु थ्व मंका आवश्यकतायात छुं हदतक पूर्ति यायेगु कुतः याःगु दु ।

२) बामियान बुद्ध दयेकेगु ज्याय् योगदान :

कपिलवस्तुइ कोसल प्रभुत्व कायम जुयेधुंका अन शाक्यतय्त गुगु हिंस्रक अत्याचार जुल, उकिं थःत प्रतिरक्षा यायेगु इवलय् शाक्य जाति अनं विस्थापित जूवन । शाक्यतय्गु मुक्कं न्यागू पुचलं कपिलवस्तु त्वःतल । उकिइमध्ये छपुचः उबलेया गान्धार (थौंया कान्धाहार, अफगानिस्तान) थ्यन । गान्धार राज्यया छगू महत्त्वपूर्ण थाय् बामियानय् थ्यंपिं व हे शाक्यतय्सं अन जःलाखःला देशय् बौद्ध धर्मदर्शननापं भीगु कलासंस्कृतिया अनुपम नमूना नं थ्यंकल । यक्वः अध्ययन अनुसन्धान यायेगु ला बाकी हे दनि, अथेसां सन् २००१ स तालिबानं बम त्वःता ध्वस्त याःगु **'बामियान बुद्ध'** या निर्माणय् अन उबलय् स्थापित जुइधुंकुपिं शाक्यतय्गु योगदानयात अस्वीकार याये फइगु अवस्था मदु । उलि जक मखु, बौद्ध धर्मदर्शन अफगानिस्तानया लँ जुया मध्य-एसियातक थ्यंकवंगु हुनिं उकिया श्रेय नं कपिलवस्तुं प्रयाण यानावंपिं शाक्यतय्त बिइज्यु लाकि मज्यु, छगू तःजिगु अध्ययनया विषय जुइफु ।

३) बोरोबुडुर (ईन्डोनेशिया) या विशाल बौद्ध चैत्य दयेकेगु ज्याय् योगदान :

इन्डोनेशियाया जाभा टापुइ च्वंगु बोरोबुडुर (Borobudur) नांया थाय् अन धस्वानाच्वंगु विशाल, अभ हलिंमय् दक्वसिबे तग्वःगु बौद्ध चैत्यया हुनिं हलिंन्यंक बय्बय् जू । शैलेन्द्र राजवंशया ईलय् ९ गु शताब्दिइ स्थानीय जाभाली शैली दयेकूगु थ्व विशाल चैत्य दयेकेत अनया जुजु समरतुंथगं नेपाःया नांजाःम्ह शिल्पकार गुणधर्मयात सःतूगु व वया नेतृत्वय् वंगु नेवाः कारिगरतय् पुचलं व विशाल चैत्य पूवंकूगु खँ दु । अरनिकों च्वापुगुं हाचांगाःगु भन्डै प्यसःत्या दँन्ह्यः विशाल समुद्र हाचांगाःम्ह गुणधर्म **'यलया शाक्य'** धाइ, तर पुष्टि यायेत ग्यसुलागु दसु धाःसा लुइके बाकी हे दनी ।

अथे नं भारतया छम्ह नांजाःम्ह विद्वान हरिनन्दन ठाकुरं थःगु यात्रावृतान्त **'धरती के चारों ओर'** व नेपाःया छम्ह लोकंह्वाम्ह विद्वान स्वयम्भुलाल श्रेष्ठं थःगु अनुसन्धानात्मक सफू **'नेपाली कलाकार गुणधर्म र बोराबुडुर'**य् गुणधर्मयाबारे प्रष्टकथं

न्ह्यथनात:गु हुनिं बोरोबुडुर महाचैत्य दयेकेगु ज्याय् गुणधर्म व वया पुचलं ब्यूगु योगदान धाःसा विवादया विषय मखुत । तर थन नं समस्या व हे । फ्हीथाय्या नश्लवादी शासनसत्ताया उदासीनता व फ्हीगु थःगु हे कमीकमजोरीं याना हलिमय् दक्वसिबे तग्वःगु चैत्यया निर्माणय् बाःवंगु **'नेवाः हीचःति'** या बारे विश्वं सिइगु ला त्वःता हे छ्वये, फ्ही दथुइया अति शिक्षित धाःपिं नेवातय्सं नापं छुं हे मस्यूगु खने दत ।

'च्वापुफय्' : नेवाः गौरव व म्हसीकायात हलिंमय् अफ्ह च्वछायेगु लिपांगु छगू कुतः – थौंकन्हय् सुटिङ क्वचाया पोस्ट-प्रोडक्सनया ज्या जुयाच्वंगु **'च्वापुफय्'** नेपालभाषाया नांजाःगु **'क्लासिक ट्राजेडी'**, **'जि वया ला लच्छि मदुनि'** या लिधंसाय् तयार जुयाच्वंगु छगू बहुभाषिक सँकिपा खः । नेपालभाषा, खस नेपाली, चाइनिज व अंग्रेजी भासं डबिङ जुया नं जापानी, थाई, कोरियन, फ्रेन्च, जर्मन, ईटालियन आदि भासं सबटाइटल दइगु थ्व सँकिपाया मू तातुना नेवाः गौरव व म्हसीकायात **'अन्तर्राष्ट्रियकरण'** यायेगु हे खः । अन्तर्राष्ट्रियस्तरया उच्चतम प्रविधि छ्यलाबुला जूगु, अले ल्हासाथ्यंक वना सुटिङ क्वचाःगु थ्व सँकिपायात अष्ट्रेलियानिसें अमेरिकातक, अले न्युजिलाय्न्डनिसें न्युजर्सीतक क्यने बलय् नेपाःया जक मखु, विश्वया हे इतिहास व सभ्यता निर्माणय् नेवाः जातिं बियावंगु अतुलनीय योगदान अफ्ह अप्वः हलिन्यंक उजागर जूवनीगु स्पष्ट खः । अथे नं थन छगू खँ प्रष्ट याये हे माः, निघौत्याया थ्व ऐतिहासिक सँकिपाय् ई व धेबाःया थःगु सीमितता दु । सीमित ईया दुने नेवाः म्हसीकाया फुक्क आयामयात उला क्यने फइगु ला खँ हे मखु, उकिसनं निर्धारित बजेटया लुखा हाचांगाये मफइगु दवाबमूलक वाध्यता नं फ्हीगु दथुइ दु । अथे नं न्हापांगु थ्व कुतलय् आःतक उजागर मजूनीगु नेपाली राजनीति व अन्तर्राष्ट्रिय ख्यलय् नेवाः जातिं म्हितावंगु भूमिकाया छुंछुं महत्त्वूपर्ण लूत अवश्य नं स्वये दइ, गथेकि,

१) सन् १८३७ स भीमसेन थापाया पतनलिपा सर्वस्वहरण जुया नयेत्वने मखना नं साहुं लित्तुलिका च्वंम्ह, नेवाःतय् दथुइ च्वना नेवाः भासं नं खँ ल्हाये सःम्ह जंगबहादुर कुंवर (लिपा प्रधानमन्त्री जंगबहादुर **'राणा'**) यात छम्ह नेवाः बन्जा मरू त्वाःया धम्मां साहुं (धर्मनारायण मानन्धरं) याःगु उद्धार व उपकार, अथवा जंगबहादुरयात **'जंगबहादुर'** दयेकेगुलिइ धम्मां साहुं याःगु योगदानयात **'च्वापुफसं'** क्यनेगु कुतः याःगु दु ।

२) ब्रिटीश राजदूत (रेजिडेन्ट) ब्रायन हडसनं उबलेया शासक घरानात शाह, थापा, बस्नेत, पाण्डे, पौडेल, कुंवर आदिपिनि दथुइ न्यनाच्वंगु हिंसात्मक संघर्षयात गुकथं ग्वाकल, उकिया संक्षिप्त स्वरूपयात नं संकिपां उलाक्यनेत स्वःगु दु । नेवाः जाति, व अफ्ह विशेष याना **'ल्हासा नेवाः'** तय् विषयलय् दुग्यंक अध्ययन अनुसन्धान नापं याःम्ह हडसनं उबले छु गज्यागु गतिविधि याःजुल, उकिया चिहाकः जूसां छुंछुं पुलुपालु **'च्वापुफय्'** संकिपाय् स्वयेखनी ।

३) ल्हासाया पोताला दरबार, जोखाङ देगः, रामोचे गुम्बानापं तिब्बत व चीनया थीथी सम्पदा निर्माण, अले बामियान बुद्धया निर्माणय् कपिलवस्तु त्वःतावंपिं शाक्यतय्सं याःगु ग्वाहालि आदियात नं **'च्वापुफसं'** उजागर यायेत स्वःगु दु ।

४) स्वनिगः व ल्हासायात केन्द्रबिन्दुइ तया उबलेया भन्ते व **'ल्हासा बन्जा'** नेवाःतय्सं मंगोलिया व मध्य-एसियानिसें काश्मिर व कोलम्बोतकया विशाल भूमियात बौद्ध धर्मदर्शन व बनेज्यां गुकथं भावनात्मक रूपं स्वाये यंकल, उकिया छुं लू नं थ्व बहुभाषिक संकिपाय् स्वयेखनी ।

समग्रय् **'च्वापुफय्'** सँकिपाया सार नेवाः गौरव व म्हसीकायात राष्ट्रिय स्तरं जक मखु, अन्तराष्ट्रिय ख्यलय् तक नं च्वछायेगु हे खः । उलि जक मखु, **'महाजु फाउन्डेशन'** या मेगु, **'च्वापुफय्'** लिपाया देछाः नं विश्व सभ्यता निर्माणय् नेवाः जातिं बियावंगु ज्वःमदुगु योगदानयात अन्तर्राष्ट्रिय आयाम बीगु हे जुइ । नेपालं दुने व पिनेया सकल नेवाःतय्त जानकारी बिइदया लय्ताया, **'महाजु फाउन्डेशन'** या टेबलय् **'च्वापुफय्'** लिपा आः म्होतिं नं स्वंगू **'ज्या'** दु, उकिया निंतिं आवश्यक **'होमवर्क'** जुयाच्वंगु दु । प्राविधिक तयारी व आर्थिक व्यवस्थापनया ज्या बाकी हे दनी । अथे नं व स्वंगू ज्यायात छसिकथं तये :–

१) आः अध्ययन अनुसन्धानया चरणय् थ्यनाच्वंगु 'Buddhism in Pakistan, Afghanistan and Central Asia' नांया सफु व डकुमेन्ट्री **'च्वापुफय्'** लिपाया न्हापांगु **'ज्या'** जुइ । उकिइ बामियान बुद्धया खँ जक मखु, मध्य-एसियातक बौद्ध धर्मदर्शन गथे गुकथं थ्यन धैगु विषयया जानकारीमूलक विवरण ला दइगु हे जुल, नापं अफगानिस्ताननिसें उज्बेकिस्तानतकया भूगोलय् आः नं ल्यनाच्वंगु बौद्ध सम्पदा व संस्कृतिया थीथी लूत नं स्वयेखनी ।

२) '**महाजु फाउन्डेशन**' या मेगु देछाः नं छगू कथानक सँकिपा हे खः । उकिइ गोर्खाली सेनां सन् १७६८ स यँ व यलय् त्याकेधुंका ख्वपय् भिंस्वलात्या तक तःगु अमानवीय नाकाबन्दी, उबले स्वनिगः दुनेया नेवाः समाज, सामाजिक सम्बन्ध व सामाजिक अन्तर्विरोध, गोर्खाली सेनां उबले छ्यःगु राणनीतिक चालबाजी, नाकाबन्दीलिपा स्वन्हुयंक जूगु हिंस्रक लडाईं, हताःया ईलय् ख्वप देदुने ५०१ खा छेँय् मि तयाब्यूगु, २,००१ म्ह मनुया ज्यान वंगु, गोर्खाली सेनाया निर्णायक जीतलिपा नं ख्वपय् १३ क्वतक विद्रोह जूगु, अले उकियात नं क्रुरतापूर्वक दमन याःगु व प्रभावशाली बौद्ध धर्म व भिक्षुपिंत याःगु दमन उत्पीडनया यथार्थ किपाः न्ह्यब्वयेगु तातुना खः ।

३) स्वंगूगु कुतः ल्हासाया पोताला दरबार, जोखाङ देगः आदि दयेकेगु इवलय् नेवाः बौद्ध भन्ते व कारिगरतय्सं बियावंगु योगदानय् केन्द्रीत जुइ । थ्व डकुमेन्ट्रिं तिब्बतय् जक मखु, आःया राजधानी पेइचिङथ्यंकया थीथी भौतिक संरचना दयेकेत नेवाःतय्सं म्हितूगु भूमिका, बौद्ध धर्मदर्शनया विस्तारलिपा अनया समाज व सामाजिक संरचनाय् लाःवंगु प्रभाव आदिया जानकारी हलिंन्यंक प्रवाह यायेगु '**मिसन**' यात बःबिइ ।

समग्रताय् धाये, भीसं थःगु योगदानया स्वामित्व ग्रहण यायेत आः नं न्ह्यमचिलेगु खःसा, राज्यया नीतिनिर्माणया तगिंलय् थः नं थहाँ मवनेगु, मेपिंत नं थत मछ्वयेगु खःसा '**जि वया ला लच्छि मदुनि**' थें हे भीगु सृजना व कृति अपुक्क हे मेपिनिगु '**शान**' जूवनी । पोताला व बोरोबुडुरया न्ह्यसलय् थें हे नेवाःतय्गु योगदान सुनां सिइतक मखु । उकिं सकलसिनं नुगलय् तये, भीगु मंका ल्वय् (मनोगत चिन्तन व आत्मकेन्द्रित व्यवहार) यात छखे चिइका सुयाके छु सीप, खुबी व क्षमता दु, उकियात छ्यला भीगु म्हसीकायात राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रिय ख्यलय् चकंका यंकेगु बाहेक मेगु विकल्प भीगु न्ह्यने मदये धुंकल ।

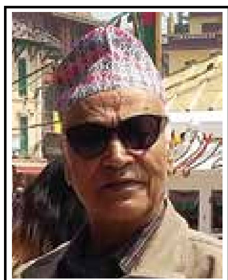
Contact Nos. : 9841-218201, 9840-732171,
E-mails : newahnewah1131@gmail.com, himaroma.nepal@gmail.com

Word count : 1,707

*परिकल्पनाकार, अनुसन्धानकर्ता व कार्यकारी निर्माता, '**च्वापुफय्**' (बहुभाषिक नेपालभाषा सँकिपा)*

बौद्ध भिक्षुहरूमाथि अत्याचार

विष्णुप्रसाद रंजित

बौद्ध भिक्षुहरू मारकाट गर्दैनन् तर बेला बेलामा बौद्ध भिक्षुहरूलाई नै किन मार्छन् ? किन काट्छन् ? त्यही विषय भारतमा भएको ऐतिहासिक घटना वर्णन गर्न चाहन्छु ।

मौर्यकालीन समयको कुरा .... मौर्य साम्राज्यको १०सौं न्यायप्रेमी सम्राट वृहद्रथ मौर्यलाई जालसाजी गरी हत्या गर्ने हत्यारा पुष्यमित्र शुंगको वर्णन ....

अखण्ड भारतमा मगधको राजधानी पाटलीपुत्रमा अखण्ड भारतको निर्माता चक्रवर्ती सम्राट चन्द्रगुप्त मौर्य र सम्राट अशोक महानको वंशज मौर्य साम्राज्यको दसौं न्यायप्रेमी राजा वृहद्रथ मौर्यको आफ्नै सेनापति ब्राम्हण पुष्यमित्र शुंगले धोका दिएर हत्या गरि आफैंले मगधको राजा घोषणा गरे । आफू राजा बन्नेबित्तिकै पाटली पुत्रदेखि स्यालकोटसम्मको सबै बौद्ध विहारलाई ध्वस्त बनायो र धेरै भिक्षुहरूलाई भटाभट मार्न लगायो । पुष्यमित्र शुंगले बौद्धहरू र यहाँका जनतालाई धेरै अत्याचार गर्थे । र बलपूर्वक ब्राम्हणले लेखेको मनुस्मृति अनुसार जबरजस्ती हिन्दू बनाउने गर्थे ।

उत्तर पश्चिम क्षेत्रतिर युनानी राजा मिलिंदको अधिकार थियो । राजा मिलिंद बौद्ध धर्म मान्दथे । जब राजा मिलिंदले थाहा पाए कि पुष्यमित्र शुंगले बौद्धहरूलाई अत्याचार गरिरहेछन् भनेर । अनि उसले पाटलीपुत्रमा आक्रमण गऱ्यो । पाटलीपुत्रको जनताले पनि पुष्यमित्र शुंगको विरूद्ध विद्रोह गरेपछि पुष्यमित्र शुंग ज्यान बचाएर भाग्यो र उज्जैनमा जैन धर्मको अनुयायीहरूको शरणमा गयो । जब यो घटनाकाबारे कलिंगको राजा खारबेलले थाहा पाए तब आफ्नो स्वतन्त्रता घोषणा गरी पाटलीपुत्रमा आक्रमण गऱ्यो ।

पाटलीपुत्रबाट युनानी राजा मिलिंदलाई उत्तर पश्चिमतिर धकेली दियो । त्यसपछि ब्राम्हण पुष्यमित्र शुंगले आफ्नो समर्थकहरूसँग मिलेर पाटलीपुत्र र स्यालकोट मध्यक्षेत्रमा अधिकार जमायो र आफ्नो राजधानी साकेट बनायो । पुष्यमित्र शुंगले यो साकेटको नाम बदलेर अयोध्या बनायो । अयोध्याको मतलब विनायुद्धबाट बनेको राजधानी (अयुद्धा) । राजधानी बनाई सकेपछि पुष्यमित्र शुंग रामले घोषणा गऱ्यो कि जसले बौद्ध भिक्षुहरूको टाउको काटेर ल्याउँछ उसलाई १०० वटा सुनको सिक्का (मुद्रा) इनाम दिने । यसरी सुनको मुद्रा पाउने लोभमा पूरै देशमा बौद्ध भिक्षुहरूलाई कत्लेआम मार्ने काम भयो । राजधानीमा बौद्ध भिक्षुहरूको टाउको भटाभट ल्याउन थाल्यो । अलि चलाख व्यक्तिहरूले आफूले ल्याएको टाउको फेरि चोरी गरी दोहोरो राजालाई देखाएर डबल सुनको मुद्रा लिन्थ्यो । पछि र ाजालाई थाहा भयो कि मान्छेले यस्तो धोका दिई रहेछ भनेर अनि राजाले एउटा ठुलो ढुंगा ल्याएर राख्यो र भिक्षुहरूको टाउको ढुंगाले फोरेर अनुहार बिगार्न थाल्यो । त्यसपछि भिक्षुहरूको टाउको सबै घाघरा नदीमा फ्याँक्न लगायो ।

"राजधानी अयोध्याको घाघरा नदी बौद्ध भिक्षुहरुको टाउकाले भर्न थाल्यो र सबैले घाघरा नदीलाई पछि सरयुक्त नदी भन्न थाल्यो । पछि सो नदीको नाम नै सरयुक्त नदीबाट सरयू नदी भन्न थालियो । आजभोली सरयू नदी वा सरजू नदी भनी प्रख्यात छ ।"

राजधानी अयोध्याको घाघरा नदी बौद्ध भिक्षुहरूको टाउकोले भर्न थाल्यो र सबैले घाघरा नदीलाई पछि सरयुक्त नदी भन्न थाल्यो । पछि सो नदीको नाम नै सरयुक्त नदीबाट सरयू नदी भन्न थालियो । आजभोली सरयू नदी वा सरजू नदी भनी प्रख्यात छ ।

यसरी बौद्ध भिक्षुहरूलाई सखाप पारेपछि सबै बौद्ध विहारहरू खाली भयो । त्यसपछि आर्य-ब्राम्हणहरूले विचार गऱ्यो कि यो विहारहरूलाई के गर्नु पर्ला? यिनीहरूले यहाँ पहिले के भएको थियो भन्ने आफ्नोकुकृत्य लुकाउनका लागि सबै बौद्ध विहारहरूलाई मन्दिर बनाई दिए । अनि काल्पनिक पात्र देवीदेवताहरू श्रृजना गरी भगवान बनाएर स्थापित गरे र पूजाको नाममा पसलहरू स्थापना गरे ।

साभारः फेसबुक

मृत्यु संस्कार दुने जोगीचक्र

रविन श्रेष्ठ

"मानव जीवन कया जन्मकासांनिसें मसीतले आनन्दं म्वायगु लागिं परिवारय्, समाजय् व्यवहार बांलाकाः, चरित्र शुद्ध यानाः, अनुशासनय् च्वनाः सामाजिक नियमयात पालना यानाः वनेफत धाःसा जीवन अःपुक न्ह्यानावनी उकिया लागिं हे सामाजिक आवश्यकताया रुपय् संस्कारया जन्म जुल ।"

मनू सिनाः न्यान्हु वा न्हय्न्हु खुन्हु जोगी चक्र पूजा याय्गु धइगु प्रेतात्मायात पञ्चतत्वय् लीन याय्गु खःसा थी थी जात्रा याइबले नं थःगु कालगतिं मसीसे अकालं सीपिं प्रेतात्मां देशय् दुःख मबीमा, जात्रा याइबले छुं कथंया बाधाविघ्न मवय्मा धकाः याइगु पूजा खः ।

मनूत सामाजिक प्राणी खः । हलिमय् च्वंपिं फुक्क प्राणीयाके आहार, विहार, निद्रा, भय व मैथुन दइ तर चेतना छता मनूयाके जक दइ । थथे चेतना दुपिं विवेकशील व चेतनशील प्राणीपिन्सं जक कन्हेया खुशीया लागिं थौं योजना दय्की । कन्हेया खुशी, आनन्दया लागिं याइगु पूर्व योजना वा ज्या हे संस्कार खः ।

मानव जीवन कया जन्मकासांनिसें मसीतले आनन्दं म्वाय्गु लागिं परिवारय्, समाजय् व्यवहार बांलाकाः, चरित्र शुद्ध यानाः, अनुशासनय् च्वनाः सामाजिक नियमयात पालना यानाः वनेफत धाःसा जीवन अःपुक न्ह्यानावनी उकिया लागिं हे सामाजिक आवश्यकताया रूपय् संस्कारया जन्म जुल । वहे संस्कार यात लिपा धार्मिकया रूपय् थाय् बिल, गुकिंयानाः मानव जीवनय् मयासे हे मगाःगु क्रियाया रूपय् विकास जुल । नेवाः समाजय् थी थी कथंया संस्कार दु गथेकि, दशकर्म संस्कार, सोह्र संस्कार आदि । थ्व हे थी थी संस्कार दुने लाःगु तसकं महत्त्वपूर्ण संस्कार मृत्यु संस्कार नं खः गुकियात सी संस्कार नं धाइ । थुगु संस्कार याय्गुया मू उद्देश्य धइगु हे सीम्ह मनूयात मुक्ति बीगु वा मोक्ष बीगु खः ।

थुगु सी संस्कारया दुने थी थी क्रिया दु उगु क्रिया मध्ये जोगीचक्र पूजा नं छगू खः । नेवाः समाजय् न्यानुमा वा न्ह्यनुमा बीगु धकाः मनू सीगु छैंया पिखालखुइ तःपागु लप्तेय् वा पँया पुलुइ जा, कँ, थी थी वाउँचा तरकारी, ला, ह्यँ खैं, न्या, मरि चरि, फलफूल, क्वंचाय् थ्वं, अय्लाःतयाः सीम्हेसिया म्ह्याय्यात तयार याकाः भैरव वंशया कानफट्ट जोगी समुदायया मनूतय्सं तन्त्रोच्चारण यानाः पूजा याइ (मुनंकर्मी, नेसं ११३८:४५) थथे तन्त्रोच्चारण यानाः याइगु क्रियायात हे जोगीचक्र धाइगु खः । थुगु जोगीचक्र पूजा मृतक प्रेतात्मा पञ्चतत्त्वय् दुबिना वनेमा धकाः याइगु खः । आः थौंकन्हे कानफट्ट जोगी समुदायया मनूतय्सं थुगु ज्या मयाःगुलिं इमिसं याइगु तन्त्रोच्चारण ब्राम्हणं हे अपसव्य[1] यानाः याय्माःगु विधिविधान याकावयाच्वंगु दु (मुनंकर्मी, नेसं ११३८:४५) ।

आर्थिक अवस्था कमजोरपिं जनता छुं नं कथंया दुर्घटनाय् लानाः, जात्राया हूलय् लानाः सीपिं मनूत काजक्रिया मखना पञ्चतत्त्वय् दुबिना मवंसे प्रेतात्मा जुयाच्वनी । प्रेतात्मां देशय् दुःख बी । सामुहिक प्रेतात्मायात वासस्थान पञ्चतत्त्वय् दुबिना वने मा, थी थी जात्रा याइबले छुं नं कथंया बिघ्नबाधा मवय्मा धकाः जात्रा याय् न्ह्यः जोगीचक्र पुज्याइगु चलन दु । मल्ल जुजुपिनिगु पालय् थथे पूजा याय्त गुथि नीस्वनातःगु दइ (श्रेष्ठ, नेसं ११२९:१२२) । दँय् दसं थुगु पूजा न्ह्याकेत जग्गातयाः गुथि हे दय्का जुजु व प्रजातय्सं थाय् थासय् अभिलेख नं येक्व हे तयातःगु दु । थजाःगु हे अभिलेख मध्ये यैंया मरूसतः[2]या अभिलेख नं छगू खः । थुगु अभिलेखय् थुकथं च्वयातःगु दु –

---

[1] *रूमाल जूसा जव ब्वहलय् व जनै वा उत्तरी जूसा खव ब्वहलय् तयाः जव ल्हाः पिकाय्गु*

[2] *थुगु मरूसतः २०७२ सालया तःभुखाचं दुनावःगुलिं आःन्हूगु दय्केगु ज्या जुयाच्वंगु दु ।*

'ॐ नमः गोरक्षनाथ युग स्वस्थि श्री मन्नेपाल धिराजेश्वर श्री श्री जय रत्नमल्ल देवस्य विजयराज्ये श्री काष्ठ मण्डप स्थानसं प्रतिवर्ष जोगीचक्र दयेके यात दान याङा । भाषा थोते श्री त्रिपुर स्थान श्रीखण्डल देशया श्री २ बालानाथे न स्वहस्तेन स्वविद्यमानेन स्ववाचा प्रतिपन्नी भूतेन सुवर्ण द्रय् वर्षाधिक चतुपलाङ्कित चूर्ण काला लू प्लं ४ वर्ष थो तेया व्याजन वर्ष प्रति आषाढ कृष्ण चतुर्दशी कोन्हु जो गीचक्र मुक्ति भोग याचकं पने माल जुरो एततुन्यानु भावे न जयमानस्य सपरिवारणाम आ युरारो भ्यन्चान्ते परमधाम पदप्राप्यये ऽ स्तु थोते दान लोप भाकाले पञ्चानन्तर्थ पाप लाक जुरो श्रेयोऽस्तु संवत ६३२ आषाढ कृष्ण चनुर्दशी पर आमावस्याया पुनवसु नक्षत्रेबगू भोगे सोम दिने शुभम्' (मुनंकर्मी, २०४६:२६) ।

खाइ सँल्हू छन्हुन्ह्यः ख्वपया टौमढी त्वाःया आकाश भैरवया न्ह्यःने भिंनिगः क्वंचाय् अय्लाः थ्वं जायकाः कानफट्टा जोगीतय्सं दुगु बलि बियाः पूजा याइगु चलन दु । थ्व भिंनिगः क्वंचाया सट्टा गुबलें गुगः गुबलें न्ह्य् गः जक क्वंचा तया नं पूजा याय्गु यानावयाच्वंगु दु । आश्विन कृष्ण एकादशी खुन्हु फर्पिङया हरिशंकर जात्राया पख्य दिं खुन्हु जोगीचक्रपूजा याइ । थुकिया नितिं फर्पिङ कोटु त्वालय् गुगः त्यपय् थ्वँ तयाः न्ह्यला व न्ह्यनु दुम्ह छम्ह म्ये व ग्वंगः छम्ह बलि बियाः पशुपति गोरक्षा पीठ वःम्ह कानफट्टा जोगीं बहनी १० बजेपाखे जोगीचक्र पूजा याइ ।

चैत्र शुक्ल नवमी खुन्हु यँया जनबाहाः द्यः जमलं सालाः असनय् थ्यनकि रथया न्ह्यःने, यँयाः बले नानीचायाः छन्हु न्ह्यः कुमारी छें क्वय् कुमारी खःया न्ह्यःने जोगीचक्र पूजा याइ । स्वांया पुन्ही खुन्हु जुइगु भ्वतया चण्डेश्वरी जात्रा बले पुन्ही खुन्हु न्हिनय् भ्वतया स्वधाः हितिया दबुलिइ छम्ह कानफट्टा जोगीं फइचा बलि बियाः जोगीचक्र पूजा याइ ।

थुकथं मनू सिनाः न्यान्हु वा न्हय्न्हु खुन्हु जोगी चक्र पूजा याय्गु धइगु प्रेतात्मायात पञ्चतत्त्वय् लीन याय्गु खःसा थी थी जात्रा याइबले नं थःगु कालगतिं मसीसे अकालं सीपिं प्रेतात्मां देशय् दुःख मबीमा, जात्रा याइबले छुं कथंया बाधाविघ्न मवय्मा धकाः याइगु पूजा खः । आः थौंकन्हे थी थी जात्राबले कानफट्टा जोगीतय्सं जोगीचक्र पूजा याःसां मनू सीबले सीगु छेँया पिखालखुइ नं जोगीतय्सं पूजा मयाय् धुंकल । सीगु छेँया मनूत जक खुसिइ वनाः जोगीचक्र पूजा यानाः अथें त्वःता थके गु याय् धुंकल । थथे जोगीतय्सं पूजा मयाःगु कारण नं छगु भीगु समाजय् उगु समुदायया मनूतय्त हेलाया मिखां स्वइगुलिं नं जुइफु । अथे हे उगु समुदायया मनुतय्गु आर्थिक अवस्था न्हापा सिबें आः थौंकन्हे बांलाना वःगुलिं नं जुइफु । भीगु धर्म, संस्कृति, संस्कार ताः ई तक म्वाकातय्गु खःसा जोगी समुदाययात नं उचित सम्मान बियाः उगु ज्या यात नं उचित सम्मान याय्माःगु खनेदु ।

लिधंसाः

मुनंकर्मी पूर्णराम. (नेसं ११३८). *नेवार संस्कारमा अन्त्येष्टि विधि र पितृमोक्ष.* ख्वपः जोशी समाज।

मुनंकर्मी लीलाभक्त. (विसं. २०४६). 'जोगीचक्र', *प्राचीन नेपाल* । ११५,२५-३१ (पुष-माघ २०४६) ।

श्रेष्ठ सुरेन्द्र मान. (नेसं. ११२९). *नेवाः संस्कृतिया इतिहास.* यँः इन्द्र जवाहर गुथि.

झीगु म्हपूजा व न्हूदँ

रितादेवी प्रधान जोशी रूमाठ

नेवा झी, म्हसीका झीगु थ्व हे
थ:त थम्हं म्हसीका झीसँ
थ:गु हे पहया नखचख व तजिलजि
सकथासय् झीसं ब्वयाच्वना
झीगु नखचख व नसात्वंसा दक्व हे
स्वानाच्वंगु दु प्रकृति नापं हे
छगू रथया निचा पाँग्रा थें
थौं तक न्ह्यानाच्वंगु हे दु
थ्व हे सिलसिलाय् थौं
झीसं यानाच्वना म्हपूजा
द्य: धैम्ह हे मनू ख:
वया दुनेयाम्ह आत्मा हे भगवान
वइत म्हसीके फत धा:सातिनि
झी जुइफै सर्वशक्तिमान ।

झीसं थम्हं थत म्हसीका म्हपूजा जक मखु
यानाच्वना न्हूदँया सुरूवात नं
गरीबी व दासताया त्यासां भुक्त याना
छ्यलाबिल शंखधरं नेपाया नामं नेपाल संवत्
न्हूदँ हनेत वनेम्वा: झी गनं द्य:थाय् देगलय्
यायम्वा सुइतं न पूजापाठ
थम्हं थ:त म्हसीका लुइका थम्हं थ:त हे
थ्व हे जुल झीगु मौलिकता दु ।
मन्द: च्वया खेलुइता: च्याका
खैं सगँ कया:
थी थी ज्वलं तया: कुलें लुइका
झीसं थ:त म्हसीका
झी दुनेया आत्मा हे द्य: ख: धका
याना झीसं थ:त हे पूजा
थम्हँ थ:त पूज्याय्गु धैगु हे
थ:त म्हसीकेगु ख:
उलि जक मखु
न्हूकथं जीवन हनेमा धका
न्हूदँया सुरूवात न याना ।

थुकथं झीसं विश्वयात
छगू न्हूगु सन्देश बिया
थौं झीपिं देशं पिने लासां
थ्व हे झीगु कर्मभूमि तायका
बसुदैव कुटुम्बकम्या भाव च्वना
सकसितं लसकुस यासें
म्हपूजा नख: हनाच्वना
न्हैपुक न्हूदँ हनाच्वना ।

Congratulations on NOA's 18th Annual Convention and wish a Grand Success!

Roshan, Sita and Roseeta Shrestha
Rockville, Maryland

Wishing NOA a grand success on 18th Annual Convention and General Meeting !

Season, Heather, Sam, and Kate Shrestha
Baltimore, MD

Congratulations on NOA's 18th Annual Convention and Wish a Grand Success!

Ratna Kaji, Heera, and Arun Shakya
Silver Spring, MD

Wishing NOA a grand success on 18th Annual Convention and General Meeting !

Ishwor, Pramila, Eva, and Monique Rajbhandari
Woodbridge, VA

प्याखं परम्पराया परिचयात्मक अध्ययन

शरद कसाः

"पाश्चात्य नाट्य साहित्यया अभ्युदय ग्रीसय् जुल । अनया परिवेश व परम्परां याना: दुखान्त (ट्रेजेडी) नाटकया उद्‌भव व समुचित विकास ग्रीसय् हे जुल । डायनिससया उत्सवपाखें प्रारम्भ जूगु ग्रिसुली दुखान्त नाटक कथहं थेस्पिस, एस्किलस, सफो किलज व युरिपाइडिजय् विकसित जुल । लिपा थुकियात हे आधार माने याना: एरिस्टोटलं नाट्य सिद्धान्तया निर्माण यात ।"

थौंकन्हय् जक मखु प्राचीनकालं निसें साहित्यया तःजिगु विधा नालातःगु मध्येय् नाटक नं छगू खः । नेपालभाषाय् नाटक खँग्वःया पर्याय कथं प्याखंयात कायेगु याः । तर प्याखं धायेबलय् नेपालभाषाय् नाटक जक मखु, हुलाप्याखं, भावनृत्य आदियात नं थुइकेगु चलन दु । तर अथे खःसां थन प्याखं धकाः नाटकयात जक थुइकेगु जुइ । नेपालभाषा साहित्यय् नं नाटक प्राचीनकालं निसें छगू तःजिगु व लोकंह्वाःगु साहित्यिक विधा जूगु दु ।

थुकिया पुष्टि स्वयम् तत्कालीन मल्ल शासकतय्सं नाटक च्वयावंगु, नाटक म्हितावंगु, लाय्कूया विविध उत्सवय् नाटक क्यनावंगु ऐतिहासिक तथ्यं याःगु दु । अथे हे साहित्यिक दृष्टिं नं सृजनात्मक सशक्ततां भय्‌बिउगु प्राचीन विधा म्येया लिउ नाटक हे जूगु दु । संस्कृत साहित्यय् नाटकयात दृश्यकाव्य अन्तर्गत तयातःगु दु । दृश्यकाव्य धायेबलय् ब्वनेगुया नापनापं स्वये नं ज्यूगु धाःगु खः । नाटकया चर्चा यायेबलय् नाट्य, नृत्य व नृत्तया नं चीहाकलं म्हसीकेगु आवश्यक जुइ । धनञ्जय धाइम्ह विद्वानं नाट्ययात रसय् आश्रित जुइ धयातःगु दु । अथे हे वय्‌कःया धापूकथं नृत्यया आधार भाव व नृत्तया आधार ताल व लय जुइ । संस्कृत नाटकय् नाट्यया लिसें नृत्य व नृत्त नं समाहित जुयाच्वंगु लुइ । संस्कृतया आचार्यपिनिगु दृष्टिइ श्रव्य व काव्यया लागि जक मखु दृश्य काव्यया लागि नं रस हे प्राणभूततत्त्व खः । उकिं नाटकय् रसया नापं भाव व ताललय् आवश्यक मानेयानातःगु दु । उकी नं नट व नृत्यय् नट दइ । थ्व निगुलिं पूरक व साधकया रूपय् दु । पापणिनिया कथं नाट्य खँग्वः 'नट्' धातुपाखें व्युत्पन्न जूगु खः 'नट्' धातुइ नृत व अभिनयया निगुलिं अर्थ प्यपुनाच्वंगु दु । थ्व हे 'नट्' धातुपाखें नट, नाट्य व नाटक खँग्वः बनेजूगु खने दु ।

संस्कृत साहित्यय् रूपया आरोप यायेगुयात रूपक धाइ । अवस्था विशेषया अनुकरण यायेगुयात नाटक धाइ । आंगिक, वाचिक, सात्विक व आहार्यया माध्यमपाखें अनुकरण हे नाटक ख धाःगु दु । अथे हे वय्‌कःया धापू दु – नाटकय् लोक जीवनया अनुकरण दइ । उपिं अनुकरण विभिन्न भाव व विभिन्न अवस्थातय्‌गु पाखें सुसम्पन्न जुइ । अथेहे धनञ्जयनं नं अनुकरणय् हे विशेष बः ब्यूगु दु । वयागु धापू कथं अवस्था विशेषया अनुकरण हे नाटक खः ।

नाटकयात रूपकया १०गू भेदमध्ये छगू माने यानातःगु दु रूपकया भिगू भेद थुकथं दु । १) नाटक २) प्रहसन ३) प्रकरण ४) व्यायोग ५) ईहामृग ६) भाण ७) डिम ८) अंक ९) बीथी व १०) समवकार । थुकी नाटक जक भीगु सम्बद्ध जूगुलिं उकी जक भी केन्द्रित जुइ । 'रूप' धातुइ 'ण्वल्' प्रत्ययया योगपाखें रूपक खँग्वःया निर्माण जूगु दु । सुयागुं रूप आरोप यायेगु हे रूपक खः । मेगु खँग्वलय् रूपकय् अनुकार्य (गुकिया अनुकरण यायेगु खः)या रूपया आरोप नट (अनुकार्यया अनुकरण वा अभिनय यायेगु)य् जुइ ।

आचार्य विश्वनाथं नाटकया लक्षण बियातःगु दु । वय्‌कःया धापू कथं नाटकय् इतिहास प्रसिद्ध पात्र व कथावस्तु दयेमाः । थीथी ऐश्वर्य व सुखदुःखया घटना तय्‌गु वर्णन दयेमाःगु आवश्यक जू । राजर्षि, दिव्य वा अलौकिक पात्र जूसां नं थःत साधारण मनूया रूपय् ठाने याइम्ह पात्र जुइमाः ।

श्रृङ्गार व वीर रसमध्ये प्रयोग जुइमाःगु आवश्यक दु । नाटकय् न्यागू अंकनिसें भिगू अंकतक दयेमाः । मुख्य रूपय् प्यम्ह वा न्याम्ह पुरूष (पात्र) नाटकया मुख्य ज्याय् लगे जुयाच्वंगु दयेमाः । पञ्च सन्धिया प्रयोग नाटकय् दयेमाःगु आवश्यक दु । थुकी निर्वहण सन्धि चमत्कारपूर्ण जुइमाः । धनञ्जयया खँग्वलय् कथा वस्तुया अंग तयत अन्वित याइगु स्थितियात सन्धि धाइ । अथे हे धनिकया खँग्वय् छगू प्रयोजनलिसे सम्बन्धित कथावस्तुया अंशयात मेगु हे प्रयोजननाप सम्बन्धित कथवस्तुनाप सम्बद्ध यायेगु विशेषता हे सन्धि खः । वास्तवय् कथावस्तुया विभिन्न घटनात अथवा अंगतय्त सुसम्बद्ध यायेगु, कलात्मक रूप बीगु व प्रभावपूर्ण दयेकेगु हे सन्धिया मुख्य भूमिका जुइ । मेगु शब्दय् वस्तुया थीथी श्रृत्तलातय्त कार्योन्मुख व उद्देश्योन्मुख दयेकेगु हे सन्धिया विशेष ज्या जुइ । सन्धि न्याताजि दु –

१) मुख सन्धि २) प्रतिमुख सन्धि ३) गर्भ सन्धि
४) अवमर्श सन्धि ५) निर्वहण सन्धि ।

क) मुख सन्धि – आरम्भ व दथुया संयोगयात मुख सन्धि धाइ ।

ख) प्रतिमुख सन्धि – यत्नावस्था व बिन्दुयात संयोग याइगु कथावस्तुया ब्वयात प्रतिमुख सन्धि धाइ ।

ग) गर्भ सन्धि – कार्यावस्थाया दृष्टिं प्राप्त्याशा व विन्दुया दृष्टिं पताकाया संयोग याकीगु अंक (द्या)यात गर्भ सन्धि धाइ ।

घ) अवमर्श सन्धि – अवमर्श सन्धिइ नियताप्ति व प्रकरीया योग दइ ।

ङ) निर्वहण सन्धि– कार्यावस्थाया दृष्टिं फलागम व अर्थ प्रकृतिया दृष्टिं ज्याया संयोगदइगु ज्या निर्वहण सन्धि याइ ।

संस्कृत नाटकय् संयोगान्त नाटकया थःगु हे परम्परा व इतिहास दु । थ्व परिप्रेक्ष्यय् संस्कृतय् नाटकया लक्षण दयेकातःगु दु । थ्व हे अनुकूल संस्कृतय् संयोगान्त नाटकया विकास जूगु दु । उकिं नं विश्वनाट्य साहित्यय् संस्कृत नाटक महान् सुखान्त नाटकया रचनाय् महत्त्वपूर्ण योगदान ब्यूगु दु ।

संस्कृतय् नाटकयात पञ्चमवेद धाइ । द्यःपिनिगु इनापय् ब्रम्हां उमिगु हे मनोरञ्जनया लागि पञ्चवेद दयेकूगु खः धयातःगु दु । पञ्चवेदय् ब्रम्हां ऋग्वेदपाखें संवाद, सामवेदपाखें म्ये, यजुर्वेदपाखें अभिनय व अथर्ववेदपाखें रस कयाः पञ्चम वेदया सिर्जना याःगु खः धकाः न्हयथना तःगु दु । वेदया थीथी आवश्यक तत्वतयेगु समावेश यानाः संरचना जूगुलिं थुकियात नाट्यवेद नं धाइ । नाट्य प्रयोगया रूपय् देव व दानवनाप सम्बन्ध तयेगु बाखनय् आधारित 'इन्द्रध्वजात्सव' या प्रस्तुति दुगु न्हयथनातःगु लूगु दु थुकी द्यःपिनिगु विजय जुइ, दानवतयेगु हार जुइ । मेगु शब्दय् सद्प्रवृत्तिया विजय अवश्यम्भावी रूपय् जुइ । थजाःगु हे धारणा व दृष्टिं यानाः संस्कृतय् सुखान्त नाटकया प्रादुर्भाव जूगु दु ।

पाश्चात्य नाट्य साहित्यया अभ्युदय ग्रीसय् जुल । अनया परिवेश व परम्परां यानाः दुखान्त (ट्रेजेडी) नाटकया उद्भव व समुचित विकास ग्रीसय् हे जुल । डायनिससया उत्सवपाखें प्रारम्भ जूगु ग्रिसुली दुखान्त नाटक कथहं थे स्पिस, एस्किलस, सफोकिलज व युरिपाइडिजय् विकसित जुल । लिपा थुकियात हे आधार माने यानाः एरिस्टोटलं नाट्य सिद्धान्तया निर्माण यात । एरिस्टोटलया नाट्य सिद्धान्तया पृष्ठभुमिइ ग्रीसया ताःहाकःगु दुखान्त नाट्य परम्पराया समावेश जूगु दु । थुकथं विश्व नाट्य साहित्ययात ग्रीसया नाट्य परम्परां महान दुखान्त नाटक प्रदान याःगु दु । उकिं एरिस्टोटलं ब्यूगु नाटकया परिभाषाय् दुखान्तया हे सः प्रतिध्वनित जूगु दु । एरिस्टोटलया धापूकथं दुखान्त नाटकय् गौरवपूर्ण ज्याया अनुकरण जुइ । थ्व विस्तृत व सीमित निगुलिं जुइगुलिं स्वयमय् पिरपूर्ण जू । भाषाय् आनन्ददायक तत्वतय्गु समावेश नाटकया दथु–दथुइ दयेमाः । करूणा व त्राशथेंजाःगु मनोभावनाया विरेचनया लागि करूणा व त्रासपूर्ण घटनातय्गु समावेश नाटकय् विवरणात्मक मजूसे नाटकीय रूपय् जुइमाः ।

थुकथं एरिस्टोटलं नाटकयात अनुकरणया हे रूपय् काःगु दु । पात्रया सम्बन्धय् उच्चवर्गया जुइमाः धइगु वय् कःया बिचाः दु । उच्चवर्ग धायेबलय् सर्वश्रेष्ठ मखु, सर्वश्रेष्ठ मजुइमाः धइगुया अर्थ निकृष्ट नं मखु । थन हे वयाः पाश्चात्य व पूर्वीय नाट्यकलाय् अन्तर खनेदइ । संस्कृत नाटकय् मूलपात्र वा नायकया चरित्र उदात्त जुइ । पाश्चात्यय् दुखान्त नाटकया परम्परा दुगुलिं उकथं हे पात्रय् चरित्रदोष दइ, गुकिं यानाः पात्रया जीवन जक मखु, स्वयं नाटक नं दुखान्त जुइ ।

पात्र

नाटकय् चरित्रचित्रणयात मूलभूत तत्त्वया रूपय् काइ । बाखं व उपन्यासय् पात्र वर्ण्य रूपय् दयाच्वंगु दइ । नाटक छगू मिश्रित कला जूगुलिं दृश्य वा प्रत्यक्ष व अभिनय रूपय् दइ । बाखं व उपन्यासय् पात्र गौण रूपय् दुसां नं वर्णित जुइ । तर नाट्यकलाय् धाःसा पात्रया विशिष्ट भूमिका दइ । बाखनय् च्वमिथम्हं हे पात्रया वर्णन व विश्लेषण याइ वा यायेफइ । नाटकय् वस्तुया विश्लेषण,

विषययागु प्रतिपादन व पात्रया चरित्र चित्रणया मूल आधार हे पात्र व पात्रं छ्यलीगु संवाद हे खः । थ्व दृष्टिं नं नाटकय् पात्रया महत्वपूर्ण व अनिवार्य भूमिका दइ ।

पाश्चात्य जगतय् एरिस्टोटल इतिहास व पुराणया प्रसिद्ध व्यक्तियात हे नायकत्व प्रदान यायेमाः धइगु बिचाः न्ह्यथंगु दु । थजाःगु स्थितिइ जक प्रेक्षक व पात्रया दथुइ तादात्म्य भाव स्थापना जुइ फइ । विरेचानया लागि थ्व आवश्यक नं दु धइगु बिचाः प्वंकूगु दु । उम्ह व्यक्तिया पतनं पाठक वा प्रक्षक द्रवीभूत जुइ । थुकिया प्रभाव पश्चिमी जगत्या शास्त्रवादी व स्वच्छन्दतावादी नाटकय् तसकं अप्वः रूपय् लाःगु खने दु । ग्रीसय् एस्किलस, सफोक्लिज व युरिपाइडिज, अंग्रेजीइ मार्लो व शेक्सपियर, फ्रन्सेलीइ मोलियर व हिन्दीइ जयशंकर प्रसादयात दसुया रूपय् न्ह्यब्वये फु ।

नाटकय् पात्रत यक्व दइगु बांमलाः । थुकी थुलि हे ल्याः दयेमाः धकाः धायेफइमखु । तर पात्र अप्वः दइगुलिं यानाः नाटकीय केन्द्रीयताय् व उद्देश्योन्मुखताय् आघात लाःवइ, गुकिं यानाः नाटकीय प्रभाव दूरगामी व चिरस्थायी जुइफइ मखु । संस्कृत नाटकय् पात्रया बहुलता खनेमदु । अथे हे थौंया आधुनिक नाटकय् नं अप्वः पात्र दुथ्याकेगु पायछि जुइमखु । म्हो पात्र दुगु नाटक तुलनात्मक रूपय् आकर्षक, कलात्मक व प्रभावात्मक जुइ । थ्व दृष्टिं नाटकय् फयांफत्तले म्हा पात्र दइगु समुचित खने दु । थुकिया आधारय् जक नाटककारयात जीवन व जगत् प्रतिया थःगु चिन्तन–धारा न्ह्यब्वयेत अःपुइ । थुकिया लागि पात्रया स्वतन्त्र व्यक्तित्व व अस्तित्वया संरक्षण व संवर्द्धन नाटककारपाखें प्राप्त जुइगु चाहना दइ । उपन्यासय् उपन्यासकारयात थःगु भाव अभिव्यक्ति व बिचाः न्ह्यब्वेगुली स्वतन्त्रता दइ । थुकी उकिया लागि चरित्र चित्रण, विश्लेषण, संभाषण व वातावरण थें जाःगु थीथी माध्यमत सुरक्षित जुयाच्वनी । तर नाटककारयाके थुकिया अःखः परतन्त्रता दयाच्वनी । नाटककारयात थ थःगु वैचारिक प्रस्तुति यायेगु छगू जक प्रत्यक्ष विकल्प पात्रया संवाद जक खः ।

संवाद

नाटकय् अवश्य नं बाखं व पात्र महत्वपूर्ण जुइ । थ्व निगुलिं तत्व बाखं, उपन्यास, प्रबन्ध–काव्य आदिइ समानरूपय् खनेदइ । तर उगु विधानाप नाटकयात ब्वथलेगु छगू महत्त्वपूर्ण व विशिष्ट तत्व संवाद खः । संवाद उपिं विधाय् दइमखु धइगु धाःसा मखु । तर अनिवार्य धाःसा अवश्य मखु, छायेधाःसा संवाद विना नं बाखं व उपन्यासया रचना जुइफइ, अभ परिवेश व विषय स्वयाः उत्कृष्ट नं जुइफइ । तर संवादया समुचित व आवश्यक प्रयोग यानाः बाखं व उपन्यास रोचक, आकर्षक व कलात्मक नं जुइफइ । अथेहे वर्णन व विश्लेषणय् सरसता, विविधता व नवीनतां उत्कर्षता नं प्रदान यायेफइ । तर नाट्यविधाय् धाःसा संवाद अनिवार्य तत्त्व खः । नाटककारया लागि बाखंवस्तु रचना यायेगु आधार खः, चरित्र–चित्रण यायेगु माध्यम खः व बिचाः न्ह्यब्वयेगु छगू साधन खः । उकिं नाटकय् संवादया अपरिहार्यता दइ ।

संस्कृत नाटकय् संवादया थीथी रूपतय्गु चर्चा यानातःगु खनेदु । सर्वश्राव्य, नियतश्राव्य व अश्राव्य संस्कृत नाटकया विविधरूप खः । सर्वश्राव्य प्रेक्षक व दबुली उपस्थित पात्रं फुक्कं तायेके फइगु संवाद जुइ । नियतश्राव्य धाःसा निश्चित व सीमित पात्रतय्सं जक तायेके फइगु स्थिति जुइ तर अश्राव्य धाःसा सुयागुं लागि नं तायेके फइगु जुइमखु । न्ववाइम्ह मनू थःहे मनमनं धाइ । थुकियात स्वगतकथन नं धाइ । अश्राव्य वा स्वगतकथनयात आधुनिक नाटकय् स्वाभाविक मानेमयाः । संस्कृत नाटकय् सर्वश्राव्य संवाद हे यक्व प्रचलित दु । अथेहे संस्कृत नाटकय् थीथी पात्रया लागि थीथी भाषाया व्यवस्था यानातःगु खने दु । नायक वा उच्चवर्गया पात्रतय्गु संवादया माध्यम संस्कृत जुइ । मेमेपिं क्वय्या वर्गतय्गु भाषा धाःसा प्राकृत जुइमाः धइगु व्यवस्था खनेदु अथेहे पौराणिक, ऐतिहासिक व सामाजिक दुखान्त नाटकय् पद्य संवादया प्रयोग जूगु खने दु । साधारण पात्रत नं असाधारण संवाद छ्यलाच्वनी ।

संवाद वास्तवय् संक्षिप्त, सरल व सरस जुइमाःगु अत्यावश्क दु । नापं थुकी स्वाभाविकता, सार्थकता व अनुकूलता थुकिया आवश्यक गुण खः । संवादं नाटकय् पात्रया चरित्र–चित्रण, वस्तुया उद्‌घाटन व अभीष्ट उद्देश्यया परि पोषण यायेगु अत्यावश्यक जू । थ्व बाहेक कलात्मकता, प्रभावात्मकता वा अंग खः ।

भाषा–शैली

प्रकट रूपय गुगुं नं बिचाः वा भाव अभिव्यक्त यायेगु छगू क्वातुगु माध्यम भाषा हे खः । साहित्य व हे अभिव्यक्तिया छगू कलापूर्ण उद्देश्यपूर्ण व प्रभावपूर्ण साध्य खः । मेमे गु विधाया तुलनाय् नाटकय छगू प्रभावोत्पादक माध्यम खः । नाटकय् संवादया हे माध्यमपाखें भाषा व अभिव्यक्तिया प्रयोग जुइ । भाषाय् सरलता व सहजता दयेमाः । अथे हे कलात्मकता व प्रभावात्मकता नं भाषाया मूलभूत गुण खः । भाषा भाषाया लागि जक मजूसे भाव, बिचाः व अनुभूतिया अभिव्यक्तिया लागि नं खः । अय् जुयाः नं भाषा रोचक व आकर्षक जुइमाः । थ्व बाहेक नाटकया भाषा पात्रया वास्तविकता व मासिकताया अनुकूल जुइमाःगु तसकं आवश्यक दु ।

नाटक प्रयुक्त जूगुभाषाय् स्थानीयता व जातीयता प्रचुर मात्राय् प्रभाव लाकूगु दइ । व हे अनुकस्ल भाषाया छ्यलाबुला यायेबलय् नाटकय् जीवन्तता व स्वभाविकताया आविर्भाव जुइ । नाटकया थ:गु हे सामाजिक धरातल दइ । थुकिया नापं ऐतिहासिक व पौराणिक नाटकया नं वहे कथं वेषभूषा, विधिव्यवहार, आचारसवचार आदि न्ह्यब्वयेगु आवश्क दु । उगु ईया सामाजिक, मानसिक व सांस्कृतिक मान्यता व दृष्टि कथं मजूसा नाटक अविश्वसनीय जक जुइगु मखु, हास्यास्पद नं जूवनी ।

उद्देश्य

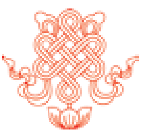
साहित्यया थ:गु निश्चित धरातल दइ । उगु धरातलय् पात्रतय्गु रूपय् छुं व्यक्तित दइ , व्यक्तिया रूपय पात्रतय्गु थ:थ:गु दृष्टि व बिचा: दइ । पात्रतय्गु बिचा:या समष्टि रूप व नाटकया निष्कर्ष रूप हे नाटककारया थ:गु भावभूमि ख: । मेगु शब्दय्, धरातलय् पात्रतय्गु रूपय् थ:गु जीवन व जगत्प्रतिया विशेष दृष्टि दइ । नाटकया थासय् नाटककारं थ:गु दृष्टिया विस्तृत धरातल प्रदान या:गु दइ । व हे धरातलय् नाटकया संरचना जुइ । थुकथं नाटककारया थ:गु दृष्टिया केन्द्रीयता दुगु निश्चित धरातलयात भावभूमिया रूपय् काय् फु ।

संस्कृत नाटकय् रस प्रतिपादन हे साहित्यया मूल उद्देश्य दयाच्वंगु दु । रसया आस्वादनपाखें आनन्द प्राप्त यायेगु हे साहित्यया अभीष्ट प्राप्ति दयाच्वंगु दु । उकिं रसयात नाटकाय प्राणतत्त्वया रूपय् कयात:गु खनेदु । संस्कृत साहित्यय् वस्तु, नेता व रसयात नाटकया मूलभूत तत्त्वया रूपय् कयात:गु दु । अथेहे नाटकया आस्वादनं धर्म, यश, आयु, हित व बुद्धिया विकास जुइ धइगु नाट्याचार्य भरतमुनिया धापू दु । थुकिं हे काव्यप्रकाशकार मम्मटया बिचा: नं प्रेरित जूगु सीदु । अथेहे नाटकायात लोकया उपदेशया रूपय् नं कयात:गु दु । संस्कृत नाटकया लागि दुगु थुकथंया धारणापाखें गीताय् कृष्णं अर्जुनयात ब्यूगु वाङवयया मूल्य व अर्थ ध्वनित जू । कृष्णया धापू कथं सत्य, प्रिय व हितया सम्पादन जुइगु हे वाङ्मयया उद्देश्य ख: । थुकियात हे थौंया प्रचलित अर्थय् सत्यम्, शिवम् व सुन्दरम्या रूपय् कायेफु ।

पाश्चात्य नाटक परम्पराय् ग्रीसया आचार्य एरिस्टोटलया त:धंगु प्रभाव ला:गु दु वं विशेषयाना: दु:खान्त नाटकय् ब: बिल व थुकिया गरिमा व महिमाय् नं ब: बिल । दुखान्त नाटकय् दइगु करूणा व त्रासया तीव्र भावनाया आधारय् वं विरेचन सिद्धान्तया प्रतिपादन यात । त्रास व करूणाया स्थितिपाखें मनोविकारया शुद्धीकरण जुइ धइगु बिचा: एरिस्टोटलं न्ह्यब्वल । शास्त्रवादी नाटकय् नियतिया मूल भूमिका दयाच्वंगु दइ । स्वच्छन्दतावादी नाटकय् धा:सा मानवीय प्रकृतियात हे मूल आधार माने यानात:गु दु । अथे हे समस्याप्रधान नाटकय् तर्क वितर्क व वैचारिक प्रस्तुतिया बाहुल्य दुगु जुयाच्वनी । थुकथं संस्कृत नाटकय नाट्य परम्पराय् नाटकया रचना आदर्शवादी धरातलय् दुगु खनेदइ । तर पाश्चात्य नाट्य परम्पराय् धा:सा नाट्य रचनाया आधार वस्तुवादी जूगु लुइ । आदर्शवादी धरातल कथं संस्कृत नाटकय् आदर्श, वस्तु, नेता व अभीष्ट रसया प्रतिष्ठापन जुल । वस्तुवादी नाट्य रचना कथं द्वन्द्वात्मक स्थितिया सिर्जना हे नाटकया मूल उद्देश्य जुल । तर निगुलिं परम्पराया मूल उद्देश्य सामाजिक पृष्ठभूमिइ मानव–चरित्रया प्रभावपूर्ण व कलापूर्ण प्रस्तुतिइ संस्कृत नाट्य परम्पराय् व पाश्चात्य नाट्य परम्पराया थ:थ:गु दृष्टिकोण व सोचाइया केन्द्रीयता दइ । थुकिं हे प्रेक्षक वा पाठकया वनेधुंकूगु अनुभूतिनाप पुनर्वर्गीकरण जुइ । अथेहे न्हूगु अनुभूतिनाप हार्दिक साक्षात्कार जुइ । लिच्व:कथं थुकिं मानव–सहानुभूति व समवेदनाया विकास व विस्तार जुइ ।

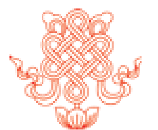
नाटकय् जीवन–दर्शनया प्रस्तुतिया लागि उपन्यासय् थें स्वतन्त्रता दइमखु । उपन्यासय् संवाद, पात्रया क्रियाकलाप व वातावरण बाहेक उपन्यासकारयात थीथी टीकाटिप्पणी, विवेचना व विश्लेषणया लागि प्रशस्त ह्व:ता: दयाच्वनी । तर नाटकय् अजा:गु कथंया स्वतन्त्रता दइमखु । नाटकय् भावभूमिया प्रस्तुतिया लागि छगू हे मूल आधार संवाद ख: । थुकिया नापं पात्रया क्रियाकलाप व वातावरणय् नं नाटककारया भावभूमि अभिव्यञ्जित जुइफइ । अथे नं मूलत: संवाद हे थुकिया मूल आधार ख: । तर संवादयात नाटककारया बिचा: क्वबुइकेगु अर्थय् जक कायेमज्यू । नाटकीय मूल्य व कलात्मक मूल्यया समन्वयलय् जक संवादया सार्थकता दयाच्वनी । संक्षेपय्, भाव–पक्षय् प्रभावपूर्ण प्रस्तुतिया लागि कलापक्षया सबल व सफल निर्वाह जुइमा:गु नितान्त आवश्यक दु ।

मथां आख: सयकेसा माभासँ ब्वङदिसँ ।

मा. जगत्सुन्दर मल्ल

सिन्हमू-ज्वालान्हायकँ बारे छत्वाःचा खँ ।

हरिशरण राजोपाध्याय

"नेवाः सम्प्रदायलय् सिन्हमू या छ्यला-बुला छकः दुवालय्-सामान्यत(याः नेवाः परम्पराया संस्कारगत पूजा-लाजाय्, धलं यज्ञ, कलश थापना याना याइगु पूजाय् सिन्हमू ज्वाला न्हायकँ अनिवार्य कथं प्रस्तुति खनेदु । तर श्राद्ध याईबलय् धाःसा गण गोग्रास थापना याईथाय् सिन्हमू जक तइगु चलन दु ।"

"नेवाः सम्प्रदायलय् माघया सिपुन्हि अर्थात स्वस्थानी धलँ दनिबलय् उमामहेश्वर थापना याना धलँ दनेया पलसा कयँया चाकःलागु ज्वाला न्हायकँलय् ॐ कार च्वयाः कोलाया घःनेतया स्वस्थानीया मूल कथं पूजा याईगु चलन नं दु । व चलन स्वपय् आतकं ल्यं दनि ।"

कल्पना शक्ति व वौद्धिक तीक्ष्णता चेतनशीलताया हे लिच्च खः । चेतनशीलताँ हे जीवन पद्धति व संस्कारगत संस्कृतियात न्ह्यब्वई, न्ह्यब्वया च्वनि; सभ्य समाजया म्हसिका कथँ । वहे इवलय् सम्प्रदायगत थि थि म्हसिकानं पिब्वया च्वनि । उकिं म्हसिका धईगु हे जीवन पद्धति व वं कय् च्याना वया च्वंगु दर्शनया व्यवहार खः । कालान्तरय् अजागु व्यवहार रूढगत संस्कार-संस्कृति या पर्याय थें जूवंगु खनेदु । उकिं संस्कार-संस्कृतिं क्वातुक कय्च्याना च्वंगु रूढगत एवं संकीर्णताया घेराँ पिहां वय्गु व वय्मागु थौं या आवश्यकता खः । व घेराँ पिहाँ वय्गु या अर्थ संस्कार व संस्कृतिया विरोधी मखु । बरू मानव सभ्यतां कय्च्याना च्वंगु प्राकृत, विज्ञान सम्मत व समाज सम्मत तथ्यगत संस्कार-संस्कृतिया जः यात आत्मसात याय्गु कुतःया पलाख थ्व च्वसुया तातुना खः । वहे सन्दर्भय्-सिन्हमू-ज्वाला न्हायकँया बारे छुं खँ न्ह्यथने ।

नेवाः सम्प्रदाय या सामाजिक ख्यलय् व संस्कारगत सांस्कृतिक ज्याइवलय् छ्यला-बुला हलँ-ज्वलँ मध्ये सिन्हमू-ज्वाला न्हायकँ नं छज्वलँ खः । संस्कार व संस्कृतिलय् शिव शक्तिया प्रतिविम्व कथं अलय् नेवाः म्हसिका कथं सिन्हमू-ज्वालान्हायकँया प्रयोग खनेदु । धार्मिक मान्यता कथं, नारी प्रधान संस्कृतिया अस्तित्त्वबोध कथ सिन्हमू शक्तिया हे नं प्रतीक खः । उकिं सिन्ह-मूलय् भूइसिन्ह जक तई । भूइसिन्ह शक्ति, लक्ष्मी व सौभाग्यया नँ प्रतीक खः । यद्यपि सिन्हमूया भूइसिन्ह धाःसा भात मदुपिं विधवा पिसँ तिई मज्यू धाइगु धार्मिक एवं सामाजिक मान्यता दु ।

अथेहे नेवाः संस्कृतिलय् मेगु छगु क्वातुगु सन्दर्भ- धार्मिक संस्कार कथं सुवर्ण कुमार नां याम्ह देव पात्रलिसे कुमारी मिसामचा तय्त भावनात्मक रूपं कन्यादान याना इहि याईगु परम्परा दु । वहे हुनि भात मदुसांनं भुईसिन्ह बाहेक मे-मेगु ह्याउँगु तिईज्यू धईगु नारी अस्तित्त्वया बोधकथं सामाजिक मर्यादाकथं लोक मान्यता स्थापित दु । थ्व नेवाः म्हसिकाया विशेषता नं खः । युग अनुसारं सापेक्षित व्यवहार खः । अजागु गतिशील संस्कृति जीवन्त हे दु ।

नेवाः सम्प्रदायलय् सिन्हमू या छ्यला-बुला छकः दुवालय्-सामान्यतयाः नेवाः परम्पराया संस्कारगत पूजा-लाजाय्, धलं यज्ञ, कलश थापना याना याइगु पूजाय् सिन्हमू ज्वा(ला न्हायकँ अनिवार्य कथं प्रस्तुति खनेदु । तर श्राद्ध याईबलय् धाःसा गण गोग्रास थापना याईथाय् सिन्हमू जक तइगु चलन दु । धार्मिक मान्यता कथं गण गोग्रास थापना याईथाय् गदाधर नारायण दु धईगु विश्वास कथं श्री लक्ष्मी शक्तिया प्रतीक सिन्हमू जक तय्गु याना वई च्वंगु जुईमा धईगु अनुमान जुई । सिन्हमू ज्वाला न्हाय् कँ या हे सन्दर्भय्- स्वनिगःया पुलाँ पुलाँगु देगलय् गजूया जवंखवं सिन्हमू ज्वाला न्हायकँ (द्यःया जवय् ज्वाला न्हायकँ खवय् सिन्हमू) पलिस्था याना तःगु खनेदु । येंया भद्रकालीया तोरणय् धाःसा शायद गजूकथं ज्वालान्हायकँ जक खनेदु ।

सम्भवतः देगलय् देगलय् सिन्हमू-ज्वाला न्हायकँया पलिस्था या भाव शिव शक्ति प्रधानताया प्रतिकात्मक प्रस्तुति याहे स्वरूप जुईमा । अथेहे कलश तया कलशया जवंखवं ज्वाला न्हायकँ सिन्हमू तया याइगु पूजाया प्रतिलक्षित संकेत धइगुनं देगःया सूक्ष्म प्रतीक कथँ कलश प्रस्तुत जुया वई च्वंगु नं खःला धइथें अनुमान जुई ।

सिन्हमू ज्वाला न्हायकँयात तन्त्र व वेदं अनुप्राणित सांस्कृतिक ज्वलँ कथं कायगु याः । थुकिया प्रयोग नं स्वनिगलय् हे जक क्वातुक खनेदु । उकियाहे स्वनिगःया संस्कृति धइगु शैव, वैष्णव व बौद्धया नं सम्मिश्रण या सह-अस्तित्व कथं न्ह्यो ज्याना च्वंगु दु । इतिहास कथँ स्वयबलय् स्वनिगःया संस्कृति बागमती सभ्यतां पिज्वःगु धईगु संस्कृति व इतिहासविद् पिनिगु धापू दु । अझ इतिहासकथं स्वयबलय् लिच्छवीकालीन निसें हे संस्कारगत कर्मकाण्डय् व ज्वलँया प्रयोग खनेदु । श्रृजनशील कल्पनाशक्ति सु-संस्कारगत समाजयातः न्ह्यब्वया च्वनि । उकिं सु-संस्कृत समाजया म्हसिका धईगु व समाजयापिसँ जीवन पद्धति व संस्कार संस्कृतिलय् हलँ ज्वलँया छ्यला बुलानं म्हसिकाया निम्ति छगु महत्त्वपूर्णगु पक्ष खः । अजागु वस्तुया निर्माण व प्रयोग मानव सभ्यताया इतिहास लिसेनं क्वातुक स्वापूदुगु खंयात ल्वमंके फैमखु; ल्वमंकेनं मज्यू ।

धार्मिक मान्यताकथं स्वनिगःया पिसँ पूजा याईम्ह लक्ष्मीया ज्वँसा जवँ खवँ ज्वाला न्हायकँ सिन्हमू दई । अज्याम्ह लक्ष्मीयात नेवाः तयम्ह लक्ष्मी धकानं धायगु याः । थुकिया अर्थ जुइ स्वनिगःया संस्कृति बागमती सभ्यता पिज्वःगु ब्यागलँ म्हसिका दुगु सु-संस्कृत पद्धति सम्पन्नगु समाजया अवशेषया लिच्वःनं खः धईगु च्वय् न्ह्यथनागु खँयात तथ्य परक जुइ । सम्भवतः वहे हुनि स्वनिगलँ पिनेयापिं नेवाः तयसंनं समग्र नेवाः पहिचान कथं, म्हसिकाया चिंकथं सिन्हमू ज्वाला न्हायकँया छ्यला बुलाया नं निरन्तरता बियावई च्वंगु खनेदु । थौं तक नं स्वनिगःवासी पिसं कयच्यानाः वइच्वंगु संस्कार-संस्कृतिया माध्यमं सामुहिक कथं हरेक वस्तुया इतिहास व उकिया अन्तर सम्बन्धया ज्ञान बोध याय्गु याना वइच्वंगु दु धईगु खँ यचुकहे सीदु । गथे कि म्हयाय् मचा पिंत बिइ बलय मॉम्हं सिन्हमू बिया म्हयाय्याके ग्वय् साली; मॉम्हं आशीर्वादकथं सिन्हमूलय् च्वंगु भुइसिन्ह तिकी; व श्रृजना अले नारीशक्तिया प्रतीक कथं; लक्ष्मी स्वरूप मातृ शक्तिया प्रतीक व सम्पन्नताया पर्याय प्रतिनिधित्व कथं क्वातुगु आत्मबल म्हयाय्यात बियाच्वनि । मॉम्हं बिइगु नियमित व निरन्तर संस्कार गत कर्मया ज्ञान न्ह्याबलें अमूल्य जुइ । अन नारीप्रधान समाजया अवशेषया शिक्षा दीक्षानं दुसुला च्वंगु दई । अकें सिन्हमू न्ह्याबलें नारी या आत्मसम्मान व स्वाभिमानया प्रतीक कथं थौतक्कनं प्रस्तुत जुयावइ च्वंगु खनेदु । थ्वनं नेवाः म्हसिकाया विशेषता खः ।

अथेहे बौ नं म्हयाय् यात ज्वाला न्हायकँ बिया ग्वय् साली । व इलय् बौ व म्हयाय्या विचय् ज्ञान व विश्वास अले श्रद्धाया क्वातुगु अन्तरसम्बन्ध शायद शब्दय् व्यक्त याय् फैमखुला धइथें च्वँ । छाय् धाःसा बौ नं सन्तानया लागि बिइगु संरक्षणया प्रत्याभूति नं शायद अनुपम् हे जुइ । सन्तान या लागि बौ न्ह्याबलें रक्षकया कथं न्ह्यो-न्हयो, ल्यू-ल्यू दईच्वनि धईगु मान्यता दु । अझ बौ यात चकंगु सर्गः थें विश्वास व ज्ञानया प्रतिनिधि पात्र कथं श्रद्धा याय्गु संस्कार दु । चलन दु । उकिं मां बौ न्ह्याबलें प्रत्यक्ष-साक्षात द्यः नं खः धइगु नैतिक शिक्षा व आदर्श समाजया क्वातुगु मान्यता दु । वहे कथं शिव-शक्ति धइगुनं मां बौया हे पर्याय खः धाय् छिं । नापं सौभाग्य व ज्ञानया प्रतीक सिन्हमू ज्वाला न्हायकँ संस्कारगत कर्मया जीवनय् अभिन्न अंग थें प्रस्तुत जुया वई च्वंगु खनेदु ।

ज्ञान व दर्शन चेतनशील समाजया नं उपज खः । अजागु समाजं स्वीकार यानाः वयाःच्वंगु सांस्कृतिक ज्वलँ- नसा, त्वँसा, तिसा, भेष भूषा यावत मानव सभ्यतां बिउगु संस्कृतिया हामाः खः । वहे इवलय् ज्ञान व दर्शन लिसे स्वापु दुगु सांस्कृतिक ज्वलँ ज्वाला न्हायकँया सन्दर्भय् ज्वाला न्हायकँ पलिस्था याना पूजा याई बलय् उकि आदि आखः ॐ च्वयमाः धइगु संस्कारगत एवं धार्मिक मान्यता दु । स्कन्द पुराणयाकथं ॐ कार यात वेदया मूलव सम्पूर्ण विद्यानं मूलकथं काःगुया सामान्यतयाः अध्यात्मवादी चिन्तक तयगु व्याख्या कथं अ-उ-म थ्व स्वंगः आखःया संयुक्त स्वरूप ॐ यात् 'ब्रम्हा' नं धायगु या । ब्रम्हा-विष्णु-महेश्वरया संयुक्त अस्तित्वया नं प्रतीक कथं नं कायगु याः । उकिं संस्कारगत धार्मिक पूजालाजाया इवलय् ज्वाला न्हायकँ सिन्हलं ॐ कार आखः च्वयाः पूजा याइगु प्रचलन दु । अजागु पूजाया अन्त्यय् पूजाकर्मया कजि-नायो नं व सिन्हया आखः कलशया लखँ हुया लः थःगु छ्योंलय् व परिवारजन सकसितँ हा याना बिइगु नं चलन दु । ताकि सकसिया अन्तरमनय् वइगु नकारात्मक सोचवृत्ति, कलुषित भाव, द्वेषभाव वा शत्रुयात मर्दन याय्गु कर्मया छगु अंग नं खः धइगु धार्मिक मान्यता दु; व जलया अभि सिंचनया कर्म । ज्वाला न्हायकँ स्वया न्ह्याबले नं वहे अ-उ-म या प्रतिनिधि पात्र

ब्रम्हा, विष्णु, महेश्वरयात स्वय् दय्मा धइगुनं भावना दुसुला च्वंगु दु । ज्वाला न्हाय्कँलय् च्वंगु सिन्ह छुइगुया श्लोक थथेदु । "पूर्णचन्द्र निमं श्यद्दर्पणम् शत्रू मर्दनम् (दर्पहा) ।। आत्म विवम् धूवं पश्यत सम्पदेय जयायच ।" अले सकसिनं ज्वाला न्हाय्कँ स्वय्गुनं चलन दु । अथेहे ज्वाला न्हाय्कँ स्वय्गु इवलय् - यलया वुंद्य जात्रा न्ह्याइ थाय् नित्यपूजाया निम्ति कोतःपूजाय् ज्वाला न्हाय्कँ तयाः पूजा यंकी, नित्य पूजा धुंकाः ज्वाला न्हाय्कँ भक्तजन पिन्त क्यनि । थुके छु संकेत याइलय् धाःसा ज्वाला न्हाय्कँ स्वयाः आत्म समीक्षा याय्गु व ज्ञानयात आत्मसात याय्गु धइगु यचुकहे सीदु । उकिं न्हाय्कँ स्वयगु धैगु आत्म समीक्षां थत म्हसिकेगु छगु पद्धति खः । आत्म समीक्षां प्राप्त जुइगु ज्ञान जीवन यात्राया लागि न्ह्याबले नं अमूल्य हे जुई । थ्व नं अध्यात्म चिन्तनं पिज्वःगु व्यावहारिक ज्ञानया छगू उपक्रम खः । यदि स्वास प्रश्वासय् विष ल्ह्वयाः च्वंगु दुसा मनय् कलूषित भावनं साम्राज्य कइच्वंगु दुसा गथे सद्बुद्धि वई, गथे सद् मार्गय् न्ह्याय् फई ।

ज्वाला न्हाय्कँ याहे विषय न्ह्यथने बहगु छगु सन्दर्भ- नेवाः सम्प्रदायलय् माघया सिपुन्हि अर्थात् स्वस्थानी धलँ दनिबलय् उमामहेश्वर थापना याना धलँ दनेया पलसा कयँया चाकःलागु ज्वाला न्हाय्कँलय् ॐ कार च्वयाः कोलाया द्यःनेतया स्वस्थानीया मूल कथं पूजा याईगु चलन नं दु । व चलन ख्वपय् आतकं ल्यं दनि । स्वस्थानी स्त्रीवाची सम्बोधन जूसां स्वस्थानी स्वयम् स्व स्थानया ज्योति धईगु नं मान्यता दु, व स्वयम् ब्रम्हकथं नं कायगु याः । अजागु व्रतया तात्त्विक अर्थ शुद्ध चिन्तन व आत्म शक्तिया ऊर्जाया निर्ति नं व्रत व पूजा अर्चना याय्गु यानावःगु खनेदु । कालान्तरे व अप्सँ या अन्तर दृष्टिया मूल मर्मया परिभाषाय् परिवर्तन वःगु खनेदु ।

ज्वाला न्हाय्कँ प्रयोगया मेगु सन्दर्भ- नेवाः परम्पराय् संस्कारगत कर्मय् मनू सिनाः फिन्हु कुन्हु खुसीवनाः दूव्यंक मोल्हुइ धुंकाःलिं क्रियापुत्री व दूव्यंकुपिं सकलसिनं सूर्ययात लः छायाः ज्ञानया प्रतीक ज्वाला न्हाय्कँ स्वय्गु नं चलन दु । उप्रान्त मेगु न्हाय्कँ स्वय् जिल धइगु नं मान्यता दु । अथे ज्वाला न्हाय्कँ स्वय्गु या अर्थ ज्ञान व चेतनाया प्रतीक सूर्य बिइगु ज्ञानयात् आत्मसात याय्गु खः । यथार्थय् ज्ञानंहे जक संसार न्ह्य्ज्याई, जीवन न्ह्यज्याई; सुसंस्कृत कथंया गृहस्थी जीवन न्ह्यज्याई धइगु संस्करणया प्रस्तुति नं खः ज्वाला न्हाय्कँया संस्कृति ।

अन्त्यय् सांस्कृतिक ज्वलँ सिन्हमू-ज्वाला न्हाय्कँ चेतना वृत्तिं पिज्वःगु सृष्टि व श्रृजना व ज्ञानया नं प्रतीक खः । अजागु वस्तु (ज्वलँ) न्ह्याबले नं नेवाःया अस्तित्वकथं कालजयी सांस्कृतिक ज्वलंकथं सुसंस्कृत समाजया अस्तित्वबोध व म्हसिका कथं ल्यनाः च्वनि । नेवाःया आत्म कथं म्वानाःच्वनि, म्वानाः च्वनेमा । अस्तु ।

भिंतुना

Wishing NOA a grand success on 18th Annual Convention and General Meeting !

Ishwari, Jayambhu, Laxmi, Jwoyal, and Lujala Ranjit
Gaithersburg, MD

नेवाः अर्गनाइजेसन अफ अमेरिकाया भिंच्याक्वःगु तःमुँज्या सुथां लायेमा धकाः भिंतुना देछाना च्वना ।

भिंतुना

Kiran, Babita, Sunny, and Jasmine Shrestha
Lorton, VA

Wishing NOA a grand success on 18th Annual Convention and General Meeting !

Sudershan and Anita Tuladhar
Silver Spring, MD

भिंतुना

नेवाः अर्गनाइजेसन अफ अमेरिकाया भिंच्याक्वःगु तःमुँज्या सुथां लायेमा धकाः भिंतुना देछाना च्वना ।

Ananta and Mamata Pradhan
Towson, MD

लाखे नाचमा मुकुण्डोको विशेषता

गणेश राम लाछी

"मुकुण्डोको कल्पनाकार कला सर्जकले साँच्चैकै लाखे लाई भेटेर लाखेको अनुहारलाई मुकुण्डोमा उतारेको हो वा एउटा कला सर्जकको परिकल्पना मात्र हुन् ?"

"नेपालमा पहिले देखिने मुकुण्डो बनाउने कार्य आफू खुशीले नभई तान्त्रिक विधिबाट हुँदै आएको पाईन्छ । त्यसैले अन्य देशको मुकुण्डो र नेपालको मुकुण्डोमा केही भिन्नता हुनु स्वभाविकै हो ।"

नेपालीहरूको लोक परम्पराअनुसारको लोक संस्कृति भित्रका विभिन्न जात्रा पर्वमा नचाउँदै आइरहेको लोकप्रिय नाचहरूमध्ये एक हो - लाखे नाच । उपत्यका भित्रका नेवारहरूले पुस्तौंदेखि नचाउँदै आइरहेको उक्त नाच नेवारहरू उपत्यकाबाट नेवारहरूको बसाईं सर्दै गएसँगै विभिन्न देशहरूमासमेत छरिएर पुगेसँगै उक्त नाच पनि छरिन गई विश्वव्यापी प्रशिद्धि पाएको छ । हिजोका दिनहरूमा नेवारहरूले मात्र नचाउँदै आएको उक्त लाखे नाच आज नेवारहरूमा मात्र सीमित नभई विभिन्न जातजातिहरूमा पनि लोकप्रिय भएर सबै जातजातिहरूलेसमेत आफ्नो लोक संस्कृति भनी स्वीकार्दै आ-आफ्नो थातथलोमा साँस्कृतिक पर्वको रूपमा नचाउँदै आएको देखिन्छ ।

"लाखे" शब्द सुन्ने बितिकै जो सुकैको पनि कान ठाडो हुन्छ । ठुल-ठुला राता राता आँखा, ठाडा ठाडा अनि लामो लामो आँखिभौं, जिङ्ग्रीएको लामा कपाल, ठुल-ठुला दुइवटा दारा निस्किएको, अजङ्गको जीउडाल, भयानक रौद्र रूप चित्रित हुन्छ । मुखाकृति भयानक डर लाग्दो हुन्छ । कुनै देवीदेवताको प्रतिक मुकुण्डो जस्तै लाखेको पनि त्यही डर लाग्दो मुकुण्डोलाई नै लाखेको प्रतिकको रूपमा लिँदै आएको देखिन्छ ।

मुकुण्डोको कल्पनाकार कला सर्जकले साँच्चै कै लाखेलाई भेटेर लाखेको अनुहारलाई मुकुण्डोमा उतारेको हो वा एउटा कला सर्जकको परिकल्पना मात्र हुन् ?, कला सृजना गर्ने कलाकारले कथा, पुराण, आख्यान, दन्त्य कथा र लोक कथनअनुसार वर्णन गरे जस्तै लाखे यस्तो हुन्छ भनी कल्पना गरेर समाजमा प्रदर्शन गरेको पनि हुन सक्छ । मानिस जङ्गली अवस्थाबाट सभ्यताको युगमा खुड्किला वा पाईला राख्यो । अनि आफूलाई असहाय अवस्थामा पायो । विश्वमा धेरै कुराहरूलाई उसले जित्न सकेन, उ भन्दा बलिया देखे । ठुल-ठुला नदीनालाहरू, बृक्ष, पहाड, जङ्गल, पानी, बादल, वर्षा आदि । मानिसका लागि यी कुराहरू भयावह देखियो र उसको विचार बुद्धिले यसको पार पाउन सकेन । यसरी आफूले आँक्न नसक्ने यस्ता कुराहरूलाई प्रारम्भिक सभ्यताका मानिसहरूले देवताको रूपमा पुज्न थाल्यो । पछि पछि मानिसका कल्पनाले अदृश्य शक्ति बतास, मेघ, बिजुली आदिको पनि स्वरूप कल्पना गरी मूर्ति कुँद्न थाल्यो । भयबाट जन्मेका देवता डर लाग्दो आकृतिका नै कल्पित भयो र प्रेमका देवता चाहिं सुन्दर बनाइए । विश्वमा सबै भन्दा पुरानो मानिने सभ्यतामा यस्तै डर लाग्दा आकृति भएका देवताहरूका मूर्ति बने को पाईन्छ ।[१] हाम्रा समाजका अग्रजनहरूले कुनै लाखेसँग जम्काभेट भयो भनेका छन्, कुनै कुनैले त लाखेसँग कुस्ती खेलेको, झगडा गरेको भनेको हामीले नसुनेको होइन । लाखेसँग सम्बन्धित घटनाहरू सुनेको भए तापनि लाखेको रूप यस्तै थियो भनी प्रत्यक्षको वर्णन कहिं कतै उल्लेख भएको पाइँदैन, मात्र परिकल्पनाको आधारमा लाखेको बयान भएको हो की भन्ने अनुमान गर्न सकिन्छ ।

जे जस्तो भए पनि नेवार समाजमा मात्र होइन, नेपाली समाजमा लाखे नाच भने पछि शहर बजार, गाउँबस्ती, जहाँ पनि प्रख्याती पाएको नाच हो । मुकुण्डोलाई नै विभिन्न देवी देवताको साथै भूत प्रेत, लाखे लसीं र अन्यको प्रतिनिधित्वको रूपमा पनि पुजिने गरिन्छ । अनुहार अभिव्यक्तिको माध्यम हो - मुकुण्डो । मुकुण्डो अनुहार माथिको अर्को अनुहार । यसर्थ मुकुण्डो पनि अभिव्यक्तिको माध्यम हो ।

त्यसैले कुनै देवीदेवता अथवा दैत्य, दानव, राक्षसको रूपमा सम्झनामा नै त्यसैको मुकुण्डो धारण गरेर नृत्य प्रस्तुत गर्ने प्रचलन भएको बुझिन्छ । मुखौटो, मुन्टो, मुख, मुहार, मोहरा, मुकुण्डो यी शब्दहरू नै पहिचान हो । कुनै बस्तुको पहिचान गर्न त्यसको मुख्य भाग, जस्तै जीवहरूमा मुख, मुहार जस्तै घर देवालय मठमन्दिर आदिको मोहरा जस्तै नै कुनै देवी देवता राक्षसहरूको प्रतिक स्वरूप पनि मुकुण्डोले नै प्रतिनिधित्व गरेको हुन्छ ।

धार्मिक तथा साँस्कृतिक जात्रा, पर्व परम्परागत समारोहहरूमा नाच्नको लागि मुकुण्डो धारण गरेपछि नृत्याङ्ना माथि मुकुण्डोले कुन देव अथवा दैत्य हो त्यसको प्रतिनिधित्व गर्ने देव वा दैत्य चढ्ने विश्वास गरिन्छ । देवताहरूको मुकुण्डो धारण गरेपछि देवता चढे जस्तै लाखे

यस्तै मुकुण्डो बनाउने परम्परा र धार्मिक आस्थासँग जोडि मुकुण्डोको निर्माण गरी आउनु भएका बरिष्ठ कलाकार श्री प्रेममान चित्रकारका अनुसार कलाको प्रस्तुत छ । "मुकुण्डो बनाउने धर्मशास्त्र र विधिको पालना", "हाम्रो परम्परागत मुकुण्डो बनाउन सजिलो छैन । साथै आफ्नो ईच्छा मुताविक मुकुण्डो बनाउने पहिले प्रचलन रहेको पाईंदैन । कुनै देवी नृत्यको लागि मात्र मुकुण्डो बनाउने परम्परा रहेको थियो । यसैले मुकुण्डो बनाउँदा तान्त्रिक विधिले साधना गरेर मात्र मुकुण्डो बनाउने कार्य गरिन्छ । मुकुण्डो बनाउने बेग्लै परम्परा छ । यसको आफ्नै अनुशासन छ । आफ्नो खालको नियम छ । यी सबैको राम्ररी पालना गरी मुकुण्डो बनाउनु पर्छ ।

मुकुण्डो बनाउँदा माटो, कपडा, धातुको आवश्यक हुन्छ । तर यी सबै मिसाएर मात्र यो बन्दैन । यसको आफ्नै नियम

काठको मुकुण्डो - जापान
छालाको मुकुण्डो- बाग्लुङ
माटोको मुकुण्डा
जुटमा मैन लिपेर मुकुण्डो-दोलखा

नाचमा पनि अनुष्ठानिक रूपमा तयार भएका मुकुण्डो धारण गरेपछि लाखे चढ्ने जन विश्वास पाईन्छ । तन्त्र साधना गरी नचाउने लाखे नाचहरूमध्ये एउटा नाच ललितपुरको सुनाकोठीमा नचाउने कुंला टोलको लाखे एउटा पनि हो । जुन लाखेको मुकुण्डो परम्परागत रूपमा पुजा गरी गुरूहरूबाट ग्रहण गरी मुकुण्डो धारण गरी घुंघुरू र मुकुण्डो लगाएर नाच्न तयार भएदेखि नाच नसिधिएसम्म मुकुण्डोको प्रभावले लाखे नाच्ने कलाकार कामी रहने गर्छ । नाच्ने कलाकार आफैंलाई पनि थाहा नहुने, कसरी आफूमा लाखेको शक्ति चढेछ भनेर । जति समय लागे पनि नाच नसकेसम्म कामी रहन्छ ।

लाखेको मुकुण्डो परम्परागत रूपमा संस्कृति अनुसार माटो को बनाएको पाईन्छ । तर पनि मुकुण्डो धातुमा पितल, तामा, फलाम, सुलिसपाता, सिल्भर र काठ, छाला, जुटको बोरामा मैन लगाएर, प्लाष्टिक, सुनको[२], कपडा, कागज र अन्य सामाग्रीबाट पनि बनाएर त्यसमा रङरोगन लगाएर पनि तयार गरी मुकुण्डो लगाई लाखे नाच नाची आएको पाईन्छ। जे जसबाट बनाए पनि मुखमा लगाउने मुखाकृतिको वस्तु नै मुकुण्डो हो । मुकुण्डोले कुनै पनि समाज अथवा समुदायको संस्कृति, धर्म, परम्परा र विश्वासलाई प्रतिविम्वित गरेको हुन्छ । परम्परागत मुकुण्डो बनाउनेहरूले बनाउने मुकुण्डोमा परम्परागत तान्त्रिक विधि साधना र नियम पुऱ्याएर मात्र बनाईन्छ ।

छ । आफ्नै विधि छ, आफ्नै शैली छ । हाम्रा पूर्खाहरूले मुकुण्डो बनाउने विधिको विकास गरी प्रतिमा विज्ञान नै निर्मित गरिएको छ । मुकुण्डो बनाउने सामाग्री मात्र भएर यथेष्ट हुँदैन । यसको लागि साधनाको पनि त्यत्तिकै महत्व र आवश्यक हुन्छ । साधना भन्नाले मुकुण्डो बनाउने अभ्यास मात्र हैन यसको लागि शास्त्रसम्मत् तप र ध्यानको पनि त्यत्तिकै दरकार हुन्छ । मुकुण्डो बनाउनु अघि र बनाउँदा पनि शास्त्रीय नियमको परिधिमा बस्नु पर्छ । प्राचिन समयदेखि जसले नियम पालना गरेर कार्य सम्पन्न गर्छ उसले राम्रो फल प्राप्त गरेको छ भने जसले नियमलाई अवहेलना गरी लापरवाही गर्छ त्यसको विनाश, रोग ग्रस्त मात्र नभई नियमको अगाडि अक्षर "नि" हट्टी यसको मुखसम्म पुग्ने गरेको छन् । यसर्थ मुकुण्डो बनाउँदा निकै सतर्क, अनुशासित र नियमबद्ध भई साधना सहित बनाउनु कार्यमा आबद्ध हुनु पर्छ ।[३]

नेपालमा पहिले देखिनै मुकुण्डो बनाउने कार्य आफू खुशीले नभई तान्त्रिक विधिबाट हुँदै आएको पाईन्छ । त्यसैले अन्य देशको मुकुण्डो र नेपालको मुकुण्डोमा केही भिन्नता हुनु स्वभाविकै हो । जसले गर्दा नेपालको मुकुण्डोको आफ्नै बेग्ले पहिचान, बेग्लै शैली र बेग्लै परम्परा रहेकोपाईन्छ । प्राचीन समयमा परम्पराअनुसार

अनुष्ठान गरी तान्त्रिक पद्धतिअनुसार मुकुण्डो माटोको नै बनाइने गरेको देखिन्छ । विभिन्न देवी देवताहरूको मुकुण्डो जस्तै नै लाखेको मुकुण्डो पनि बनाइन्थ्यो । लाखे नृत्य गर्दा लाखेको प्रतिनिधित्व हुनेगरी नै बनाइन्थ्यो । नेपालमा पहिले मल्ल राजाहरूको पालामा कामअनुसारको जात र जातअनुसारको मात्र काम गर्न पाइने नियम भएकोले यो यो काम यो जातले गर्ने भनी नीति नियम भएकाले जो कोहीले जे पनि काम गर्न नपाउने र गरेकोखण्डमा दण्ड सजायँ हुने गर्थ्यो । तसर्थ यो मुकुण्डो बनाउने काम पनि "पुं" (चित्रकार) ले मात्र गर्ने गरी तोकिएको थियो । माटोको काम गर्न "कुम्हाः" (प्रजापति) ले गर्ने नीति नियम थियो । तर परम्परागत रूपमा आफ्नो जातले पाएको कामअनुसार माटोको काम जतिप्रजापतिहरूले बनाउने र त्यसमा रङरोगन गर्ने काम चाहिं चित्रकाहरूले गर्ने हो कि भन्ने जस्तो पनि लाग्छ । उदाहरणको लागि भक्तपुरको नवदुर्गा नाचको मुकुण्डो बनाउन भक्तपुरमा प्रजापतिहरूको हातबाट माटो ल्याउने काम गरिन्छ । भक्तपुरको "तालाक्व" टोलका प्रजापतिहरू कहाँ गएर प्रजापतिको हातमा माटो समाउन दिई पूजा गरी मन्त्रोचारण गरी माटो हस्तान्तरण गरी लिएर त्यही माटोबाट नै विधि विधान अनुसार प्रत्येक वर्ष भक्तपुरमा नवदुर्गा नाचको मुकुण्डो बनाउने चलन अध्यापि चल्दै आएको छ । पुरानो मुकुण्डोलाई प्रत्येक वर्ष भलभलाष्टमीको दिन अन्त्येष्टि गरी जलाउने गरिन्छ । भलभलाष्टमीको दिन अन्त्येष्टि गरी जलाउने गरेको मुकुण्डोको खरानी सुरक्षित राखिन्छ र अर्को वर्ष नयाँ मुकुण्डो बनाउँदा उक्त खरानी पनि अनिवार्य रूपमा मिसाउने चलन छ । यसो गर्दा पुरानो मुकुण्डोमा रहेको शक्ति नयाँमा रूपान्तरित हुने जन विश्वास रहेको छ ।

मुकुण्डो जुनै पनि देवी देवता अथवा नृत्य नृत्याङ्गनाको फरक फरक अभिव्यक्ति, फरक फरक महत्व र भिन्न भिन्न पहिचान भएको हुन्छ । त्यस्तै नेपालमा प्रसिद्धि पाएको लोक संस्कृतिमा लाखे नाचमा परम्परागत रूपमा सञ्चालन गरिंदै आएको लाखेको मुकुण्डो पनि छुट्टै विशेषता भएको पाईन्छ । रौद्र, बीर, भयानक र अद्भूत रसको संमिश्रण देखिने रक्त वर्णको मुकुण्डो, ठुल्ठुला आँखा, ठुला र लामा कान, डरलाग्दो अनुहार, लाखेको मुकुण्डो झट्ट हेर्दा जो कोहीको पनि मन तर्सिन्छ ।

पुराण आदिमा वर्णन गरेअनुसार अजङ्को भीमकाय शरिरका लाखे, धनको प्रतिक र शक्तिको प्रतिकका रूपमा लिने गरिन्छ । त्यसैले होला, हिराको टीका स्वरूप मुकुण्डोमा पनि हिराको प्रतिक ठुलो टीका लगाएको हुन्छ र कानमा पनि ठुला गहना लगाएको हुन्छ । कहिल्यै

नकोरिएको कपाल जस्तो लामा लामा जिङ्ग्रिएको कपाल, लाखेहरू धेरै धनी हुन्छन् भन्ने उक्ति रहेको छ । उनीहरूसँग बहुमूल्य हिरा मोति, रत्नहरू हुने विश्वास गरिन्छ । धनका राजा नै कुवेर यक्ष लाखे जातिको भएकोले पनि लाखे धनी हुने जन विश्वास रहेको छ । रातो रङ शक्तिको प्रतिक र अग्नीको प्रतिक भएकोले नै लाखेको मुकुण्डो देखि सबै रातो लगाई दिने प्रचलन चलेको हुन सक्छ । मुकुण्डो जस्तै लुगा पनि प्रायः रातो नै लगाई दिने चलन छ । लुगा भने तिनखाव तासको (सुन र चाँदीको धागोबाट बुनेको कपडा) धेरै मूल्यवान हुन्छ । त्यसैले लाखे नाचमा मुकुण्डोको छुट्टै विशेषता हुन्छ ।

अस्तु !

<u>सन्दर्भ ग्रन्थहरू :</u>

१. *कोइराला कुलचन्द्र - नेपाली साँस्कृतिक जात्रा पर्व ।*

२. *पोखरेल डा. माधव प्रसाद - "कैलाशतिरको बाटो" अन्नपूर्ण फुर्सत, २०७५ चैत्र २ पृष्ठ (ग)*

३. *चित्रकार प्रेम मान - नेपाल मण्डलका मुकुण्डो नाच, मध्युपर कला परिषद्, भक्तपुर ।*

जीर्ण जूगु नेपालभाषा अल्सि मचासे भिंकेनु,

- योगवीरसिं कंसाकार

डा. जुही गुभाजु (क्यानाडा)
च्वयागु न्हिः फेब्रुअरी १२, २०१७

भ्वों जुयाबिया जि थौं

"भ्वोंतय् हे जिं बाखं खंका-मेपिसं उकी छुं खनेमा मखनेमा भ्वोंतय् हे जिं संसार लुइका, ज्यान लुइका -भ्वोंतं सासः ल्हागु चायेका मेपिनि मिखाय् "खालि" जक खने दुसां जिगु मिखाय् ज्ञानया मण्डार न्हयंकेज्यूगु थ्व भ्वों खयेफु व हुनिं हे जि भ्वों जक जुइ यल थौं"

थौं जि भ्वों जुयाबिया, च्यसा मजुया, आखः मजुया -भ्वों. जक, भ्वों हे जक
आखः कियामतःनिगु, यच्चुगु भ्वों
न्हयागु च्वःसां ज्यूनिगु, न्हयागुं न्हयंके ज्यूनिगु भ्वों -यच्चुगु भ्वों

च्यसा मजुया जि थौं
च्वसा गने यः -च्वसां धोका बी यः
थौं जि च्यसा जुइ मयल
धोकाया नां हे मयेल, गनीगु चवसा नं मयेल

आखः मजुया जि थौं
आखः मिले मजुलकि अःखः जुइ यः
आखः मथुलकि हीमीचाये यः
आखःया अथे मथुलकि अनर्थ जुइ यः
आखःया अर्थ मखुकर्थ थुलकि द्वन्द्व जुइ यः, मिथ्या जुइ यः
अकिं जि आखः मजुया
धात्थेंला,
जि आखः जुइ मयः थौं

थौं जि भ्वों जक
सुनानं छुं मक्यूनिगु सुच्चुगु, यच्चुगु पवित्रगु भ्वों
उकी हे सुख, शान्ति व सन्तोष तायेका
भ्वोंतय् हे जिं बाखं खंका -मेपिसं उकी छुं खनेमा मखनेमा
भ्वोंतय् हे जिं संसार लुइका, ज्यान लुइका -भ्वोंतं सासः ल्हागु चायेका
मेपिनि मिखाय् 'खालि' जक खने दुसां
जिगु मिखाय् ज्ञानया मण्डार न्हयंकेज्यूगु थ्व भ्वों
खयेफु व हुनिं हे जि भ्वों जक जुइ यल थौं

भ्वों जक जि थौं, भ्वों हे जक -खेलेदुगु, मजिमगागु भ्वों
मेगु छुं जुइमफुतं छु खँ?
जि भ्वों मछि जुइ धुसेंलि
लसताया खँ थ्व -भ्वों जुयाबिया जि थौं ।

नेपाःयागु टिकट बाखँ

सुरेन्द्रलाल श्रेष्ठ

"झीगु दे नेपाले - विश्वले छगु जक हिन्दू राष्ट्र घोषित याना तःगु जुया च्वन । छगु हिन्दू राष्ट्रया जुजु श्री ५ महेन्द्र जुसेंलि वया तस्बीर दुगु हयांगु हुलाक टिकटे, हाकनं छको हाकुगु मसीइं छातिइ लाक्क छापे याय मज्यू हाकुगु "काज सर कारी" आखःत लाःवंबले थ्व लक्षिन मलागु जुगुलीं, थ्व हुलाक टिकट पित मब्यूसे धुकुती सोथना तःगु खनी ।"

"नेपाले व्यक्तिविशेष यागु किपा तया हुलाक टिकट आः तक सीधुंकूगु पिनि जक पिहां वइगु जुया च्वंगु दु । म्वाःम्ह मनूया टिकट आःतक पिहां मवःनि ।"

जिं छिक्पिन्त छिक्पिसं न्येने मनंगु बाखँ कने त्येना । यो सा न्यना दिसँः-

जुजु श्री ५ महेन्द्रया पीइछकोगु (४१सौं) जन्मनी न्यायेकेत छतका (रू. १) वंगु पौ छ्वेत माःगु हुलाक टिकट (जून ११, १९६०) हुलाकं पित बिल ।

प्यला लीपा छन्हु हुलाकं व हे टिकट, गुकी 'काज सरकारी' धागु हाकुगु आख, जुजु यागु किपा या द्योने छापे जुगु जुया च्वन । छाये धाःसा नेपाले उबले निसें छगु अफिसं मेगु अफिसे पौ थ्येंकेत तिके मागु धका हुलाकं पिकागु जुया च्वन ।

अथे यायेत श्री ५ या सरकारं उबलेतक कोःमछ्यूगु जुया च्वन । अयेनं हुलाकं छन्हु छतका वंगु टिकट हुलाके मिइत फुत खनी । अले व हे 'काज सरकारी' छापे यानातःगु टिकट मीत काउन्टरे तया बिल । उबले छम्ह टिकट मुंकिम्ह (Philate list) टिकट न्यायेत अन थ्यना माक्को न्यात । अले वं टिकट खनेवं टिङ्ग न्हुल । छाये धाःसा वं स्यू कि व टिकट पब्लिक तयेत मी मज्यू धका । थगु खल्ती गुली धेबा दु फुक्कं धेबाया वं टिकट त न्यात लय् लय् तातां लँय् वया च्वंबले, उया पासा छम्ह ध्वदुल । वइत धाल - ऐ पासा छंके गुली धेबा दु उकीया फुक्कं टिकट थज्यागु न्याना हजि, हुलाके वना । व थाय् उबले भोटाहिती जुया च्वन ।

व न्हापां न्याःम्ह मनुखं वइके भच्चा अप्पो धेबा पुला फुक्कं न्याना काल । व न्हापां न्याम्ह मनुखं टिकट ल्हाते लायेवं तप्यंक छगु Mother Land धाःगु अखबारे थ्व समाचार छापे याकल । थ्व अखबार छप्पायँ अमेरिकाये छ्वयाबिल । उबले अमेरिकन त नेपाःयागु टिकट धाल कि तसकं येयका च्वंगु इले लात खनी । अले इमिसं धाक्व डलर पुला न्यायेगु यात । च्याछ्व भिछ्व तक्क थ्व टिकट या भाः थाहाँ व वँ छगु टिकटया मू न्हेगू डलर तक्क थ्यन ।

थ्व जुल व टिकटयागु बाँलागु पक्ष, आ बाँमलागु बाखं नं न्यना दिसँ । व टिकटया जिम्मा कया तम्ह हुलाक हाकिमयात (8 Oct. 1960) व टिकट पितबिल धका तुरून्त ज्वना यंका झ्यालखानाय् कुना बिल - सरकारं ।

ऐन कानुन वमोजिम कारवाही चले जुजुं वइत प्यदँत्या बित अले व हाकिम झ्यालखानाय् तुं सित । वास्तबे व टिकट म्यूम्ह व हुलाक हाकिमया म्ह्याय् जुयाच्वन । धुकूयागु ताःचा तहबिलदार याना तःम्हेसिया म्ह्याय् याके लाःगुलिं, व टिकट भूलवश अबुयाके मन्योंसे हुलाके मिउकूगु जुया च्वन । व म्ह्याय्मचा ल्यासे म्ह जूगुलीं वइत ह्येकीम्ह छम्ह ल्याय्म्ह (Boy friend) दुगु खनी । व हुलाक टिकट (का.स.) या मू तुरून्त बजारे थाहाँ वंगु खना व ल्यासे (Girl friend) याके ह्येकाः छप्पायँ यंकुगु जुयाच्वन । वया अबुयात तहबिल म्हासे यात धका नं सजायँ जूगु जुयाच्वन । उबले भी थाय् नेपाले 'मे कोदःसा सकलें दई, मनू कोदःसा सुं हे दइ मखुगु जुया च्वन । बिचरा व हाकिम झ्यालखानाय् तुं सी माल ।

उया म्ह्याय् नं थम्ह Boy friend यात बम्बई छ्वया व का.स. टिकट मिइके छ्वगु ला, उया अबुयात माक्व धेबा पुला इयालखानां पिकाय् फइला धकाः छ्वगु जुया च्वन । इपिं अभागी जूगुलीं मर्स्यातयृसं सिक्क दंक न्याना का:बले धेवा कमेय् याना हयेगुला गनं गनं, लं खर्च तक्क नं मगाना वन ।

आ छिकपिन्त थ्व टिकटया बारे Mother Land-Daily ले छापे जूगु बाखं कने त्यनाः

'भीगु दे नेपाले - विश्वले छगु जक हिन्दू राष्ट्र घोषित याना त:गु जुया च्वन । छगु हिन्दू राष्ट्रया जुजु श्री ५ महेन्द्र जुसेंलि वया तस्बीर दुगु ह्यांगु हुलाक टिकटे, हाकनं छको हाकुगु मसीइं छातिइ लाक्क छापे याये मज्यू हाकुगु 'काज सरकारी' आखःत ला:वंबले थ्व लक्षिन मलागु जुगुलीं, थ्व हुलाक टिकट पित मब्यूसे धुकुती सोथना त:गु खनी । आकाभाकाँ हुलाकं मियाब्यूबले सरकार तँ चाया अन याम्ह हाकिमयात ज्वनाः कुना बिल । वयात मुद्दा चले यात । उघ्रिमय् टिकट मीगु बन्दयात धका ख:गुं मखुगुं खं दयेकाः छापेयागु जुयाच्वन । व समाचारे ख:गु बच्छि मखुगु बच्छि खँ त लाका थाय्थासे देशे पत्र पत्रिकाए छापे जुल । थुकी याना विदेशी टिकट संग्रहकर्ताबिचे बये बये जू वन । अले हुलाकं व छापेजुक्क टिकट ढुकुटी कुना बिल । बजारे तच्वकं म्हो टिकट दुगुलीं व टिकट न्याये त स्वः (सङ्ग्रहकर्ता) पिन्त माक्व मन्त अले उकियागु मू थाहां व वं अमेरिकाय् न्हेगू डलर तक्क थ्यन ।

नेपाले नीइदँ ति लिपा हुलाक हाकिम छम्हेसिया व टिकट यागु भाः थाहां वंगु खनाः तच्वकं कपाः स्यात खनी । धुकुती लाखौंप्रति अथेंहे लाना च्वंगु वं स्यू खनी । अले वं कुत याना टिकट छगुया छतकां तुं मिया बिल धासा उकिया थाहां वंगु मू ग्वाम्ल्याङ्ग कुर्के फइ । अले व टिकट यागु भाः थाहां वने फइ हे मखुत । अले वया हिइयाच्वंगु नुगः ख्वाउंसे च्वनिगु जुल । तर सरकारं थ्व खंय् बिचाः यायेत भन्दै स्वदँ ति बिकल । उलिइ दुने थ्व खं न्ह्याकुम्ह हुलाक हाकिम हुलाक विभागं मेगु हे विभागे सरे जू वन । आ न्हूम्ह हाकिम अन वसेंलि व 'काज सरकारी' टिकट छन्हु गोश्वारा हुलाक फिकाटेलिक व्यूरो धा:गु कोथां धमाधम छतकां तुं न्या वक्वसित मीगु यात । बुलुहूं व समाचार विदेशे दक्व भनं थ्यन । अले नेपाल यागु टिकट तच्वकं येय्का संग्रह याना च्वंपिं भस्के जुया तं चाल । अले श्री ५ या सरकारयात विरोधपत्र त छ्वया हल । अयेनं सरकारं थ्व खंयात च्यूता मतसे मिया तुं च्वन । अले संसारे यक्वथासे टिकटयात अप्पो मू पुलाः महत्त्व ब्यूगु ला सितिइं वन । यक्व यक्व टिकटया व्यापारी त व संग्रहकर्ता तयेगु धेबा द्या:वन । लाखौं लाख धेबा दक्व स्याक्क भौ जुल । थ्व खं सन् १९६० निसें १९८३ तक्क यागु बाखँ जुल ।

सन् १९८३ लिपा, छन्हु हुलाके छम्ह मर्स्यां पिलाटे लिक ब्यूरोखे टिकट न्या वल । वं अन व छतका वंगु 'काज सरकारी' खना, वयागु नुगः भारा भारा मिन । अपाएच्वः भाः थाहांवंगु टिकट छतका पाएमो नं मिया च्वंगु खना । उबले वइके नीदो पीदो दाँ दुगु खनी, अले वइके दुगु धेबा दक्वया व टिकट न्याना काल । उघ्रिमे वं देश विदेशे चा:ह्यू वन । अले वं व टिकटया मू न्हेन्यागू डलर अँकित जूगु Catalogue न्ह्योने त तं व टिकट दंक दंकं मियाजुल ।

अथे याबले, व मर्स्या मालामाल जुया तच्वकं त:मि जुल । स्वयादिसं वं धेबा ला कमेयात तर संसारे वयागु तसकं बदनाम नं जुल । छाये धा:सा नेपा:यागु १ तका दां थौं कन्हे अमेरिकाये (१ सेन्त) जक वं । व मर्स्या व काज सरकारी टिकट न्येगू डलर तक नं कायेफत ।

आः मेगु छगु नं न्ह्याइपुगु थ्व किटक सन्दर्भे बाखं कने त्यना ।

व काज सरकारी टिकट यागु भाः न्हिं न्हिं धैथें दुर्लभ जुया थाहां वंगु खना न्येते च्वम्ह छम्ह टिकट संग्रहकर्तां बिचा यात कि उबले हुलाके न्याये दनिगु जुजु महेन्द्रयागु किपा दुगु ह्यांगू टिकट, गुकी हाकुगु काज सरकारी छापे मजूगु दयाच्वन उके वया Press छगु नं दुगु जुया च्वन वं बिचाः यात कि का.स. छापेमजुगु टिकट भचा न्याना हयाः अपायेहे गोगु आखः हाकुगु मसीं छापे याना मी दत धा:सा धेबा भचा बांलाक कमेयाये फई । वं छापे नं यात । तर टिकट संग्रहकर्ता तयेगु मिखा तच्वकं थिना च्वन । व टिकट वं दयेकुगु ला नक्कली आखः धकाः सकसिनं सिइकल, बये बये जुल । व छापेयाम्ह मनुखं छुं भचा जक मी फत । अले वइके ल्यंगु नक्कली काज सरकारी टिकट त फुक्कं मदयेका छ्वल । थ्व खं थनिइ सुइ प्यदँ (३४ वर्ष) दय् धुंकल । अले व मनु मदये नं धुंकल ।

नेपाले व्यक्तिविशेष यागु किपा तया हुलाक टिकट आः तक सीधुंकूगु पिनि जक पिहां वइगु जुया च्वंगु दु । म्वा:म्ह मनूया टिकट आ:तक पिहां मव:नि । जुजु पिनिगु किपा तया पिहां व:गु टिकट त धा:सा म्वाबले जूसां

सीधुंका जूसां पिकाय्गु याना तल । नेपाः लोकतान्त्रिक जुसेंलि जुजु पिनिगु टिकट पिहां वइगु खं हे मन्त ।

आः तक नेवाःतय्गु किपा तयाः नेपाले पिहांवःगु ल्याः न्येगू (५०) ति थ्यन । इपिंफुकं सी धुंकूपिं, नां जापिं जुया च्वन । थज्यागु खं टिकट संग्रह मयासें सिइके फइ मखु । टिकटं याना थःगु देयागु इतिहास जुयावने धुंकूगु खं त शीलापत्रे च्वयातःगु थें जुइ । छगु उदाहरण बिइ त्येना । भ्रीगु देशे विक्रम संवत् १९३८ निसें हुलाक टिकट या चलन वल । मनू तय्सं छथासं मेथाय् पौ थ्यंकेतः पौ बन्दजुइधुंकाः थेगाना च्वइगु पाखे उबले एक आना वंगु टिकट छगु तिकाः हुलाके बिल धासा च्वयातःगु थासे पेन्हु न्यानु खुन्हु माः थाय् थ्यंका बीगु जुयाच्वन । उबले निसें विक्रम संवत् १९६४ साल तक्क पिहां वःगु दक्व टिकटे नेपाःयागु जूसां 'गोर्षा सर्कार' छापेयाना तल । चन्द्र शमशेरया पाः वःबले भारते अंग्रेज तयेगु शासन जुयाच्वन । वयेक नं अंग्रेजत नाप विक्रम संवत १९८० ले छगु सन्धि याना दिल । उकीं नेपाः दे नं स्वतन्त्र राज्यया रूपय मान्यता दत । थ्व सन्धि मजूगु जूसा विक्रम संवत् २००४ साले अंग्रेजी शासनं भारत स्वतन्त्र जूबले नेपाःयात नं भारते मिले यायेत सुना नं पने फैमखु धका मर्स्या तयसं धाःगु जुल । उगुसां निसें आःतक्क पिहां वःगु टिकटे वि.सं. १९८६ साले पिहां वःगु च्यागू टिकट व १९९२ साले पिहां वःगु खुगू टिकटे 'नेपाल सारकार' धाःगु आखः त च्वं वन । लिपा नेपाले तुं छापेजुया पिहां वःगु न्हेगू किसिमयागु टिकटे नं 'नेपाल सरकार' खने दत । वयां लिपा वित्तम संवत् २००६ साल निसें आःतक नं दक्व किसिम (भन्डै १३ सय ओटा) यागु पिहां वःगु टिकटे नेपाल यागु नां नेपालीया नापं अंग्रेजी आखः त च्वना च्वंगु जुल । थुकथं छगु देयागु फुक्कं धैथें नालीबेली सिइ दइगु जूजुली, विश्वयापिं प्रबुद्ध नागरिक तय्सं व विद्यार्थी तय्सं ज्ञान बुद्धिनं दइगु, टिकट जम्मा याय्गु त्वह नं, अनेक पासा पिं नं दया वइगु, थज्यागु Philatelic Activities पाखे लगे जुइगु अत्यन्त न्ह्याइपुसे च्वंगु Hobby दयेकेत लगे जुया च्वंपिं दया च्वन । अस्तु ।

Congratulations on NOA's 18th Annual Convention and Wish a Grand Success!

PRAJWOL, NEETU, KRITISHA AND NITISHA KARMACHARYA
South Riding, VA

Wishing NOA a grand success on 18th Annual Convention and General Meeting !

BRIJESH TULADHAR AND LIZA MALEKU
Leesburg, VA

Wishing NOA a grand success on 18th Annual Convention and General Meeting !

DR. SUDARSHAN AND ANITA TULADHAR
Silver Spring, MD

थ: लिसे थ:थमंतुं तापाना वनाच्वंपिं नेवा:त

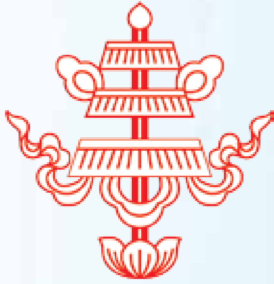
त्रिप्रसाद धौभडेल

"जुजु जयस्थिति मल्लजुं बिया बिज्या:गु न्हूगु थितिं व कानुन भ्रीगु समाज उब्ले विकासय् गुलि च्वय् थ्यने धुंकल धका: क्यनी । वसप्वलं बिया बिज्या:गु कानुन संस्कार या न्हापांगु मुलुकि कानुन ०ञ्ञष्ख्ष ञ्ञयमभ० ख: धाईगु इतिहासकार व कानुनविद तयेगु दावी दु ।"

नेवा:त नेपा:देय्या मूल बासित ख: । नेपा: देय् व नेवा: जाति (राष्ट्र) छगू हे सिक्का (ध्येवा)या निपा: ख्वापा: ख: । नेपाल खँग्व: नेवा:त पाखें व:गुलिइ शंका मदु । थ्व धाईगु "नेपाल" अर्थात् नेपाल मण्डल नेवा:तय्गु भूमि ख: । अथेहे नेवा:त वा नेवा: धाईगु भ्रीगु भासं "नेपाली" धा:गु खँय् शंका याये म्वा: । भ्री आजु पिन्सं हि-च:ति हायेका: व बुद्धि छ्यला: "नेपाल मण्डलय्" छगू सभ्यता निस्वना थकल । थुके भ्रीसं थौंतक न गौरव याना च्वना । लिच्छविकाल नेपा:या स्वर्णकाल ख: । व यूगय् नेपाल देसय् छगू सभ्यता हे निस्वनेगु ज्या जुल । गुगु सभ्यतां मेमेगु देसय् थ्यंक प्रभाव लाकल । व यूगय् नेपाल देय् दुने उत्पत्ति जूगु Pagoda शैली उब्लेया तिब्बत जुया चीन, कोरिया, जापान व इण्डोनसिया तक नं थ्यन । थौं नं थुपिं देय् तय्सं नेपाल या नेवा:तयगु योगदान यात च्वछाया च्वंगु दु । व ईलय् हर ख्यलय् नेपालं प्रगति यात ।

यँ, यल, ख्वप, द्वाल्खा, किपू, भ्वंत, पन्ति व नक्वा (Nuwakot) य् दुगु देग: लायकू थुकिया दसि ख: । अथेहे मूर्तिकला चाहे व ल्वहंया वा धातुया जुयेमा उब्ले पराकाष्ठा कथं विकास जूगु खने दु । थुकेया दसु कथं पलाञ्चोक भगवती यात काय्फु । काष्ठ कला नं म्ह्व: मजू । म्ह्येखा झ्या: देसय् मदु झ्या व मेमेगु झ्या: व लुखाँ थ्व खं प्रमाणित या: । उब्लेया ल्वहं हिति, तुं, ध:प्रणाली सहितया भ्रीगु बहा: बहित, ननि-चुक दुगु बस्तित च्वछाय् बह:जुगु नमुना त ख: । गनकि छगू व्यवस्थित व योजनाबद्ध वस्ति नीस्वंगु खंके फई । उब्ले या थी-थी वस: व तिसा सहितया समा ज्वलं नं भ्रीगु श्रृंगार ख्यलय् जूगु प्रगतिं क्यनी । भ्रीगु पुलांगु ककीचा व थकूचा, जुसि चायेगु नौनि, त:कुचा-चीकुचा, कू, ख:मूचा आदि बसजा भ्रीगु प्रविधि उ:गु इलय् गुलि स्यल्ला: धका क्यं । थौं भ्रीसं थुपिं मखने तकं धुन । भ्रीगु कृषि (बुँज्या) ख्यलय् नं उबले बांलाक विकास जूगु खने दु । भ्रीगु खेती यायेगु पद्धति यात थौंया कृषि प्राविधिक तयसं मुक्कं च्वछा: । उब्ले नं भ्रीसं सा: दयेका: तयेसल । अथेहे बँ क्वसं नं कँचा लिकाना सा: तयेगु प्रविधि भ्रीसं सयेके धुंकूगु जुयाच्वन । थ्व प्रविधिं सा: तयेफत धा:सा थौं नं भ्रीसं देसि सा: तयेम्वा: । भ्रीसं उब्ले अय्ला: कायेगु, तूलं चिकं पिकायेगु वां जाकि दयेकेत कुति व बजि ल्हुयेत ओखल, अप्पा छुयेत थ:गु हे कथंया अव: व चिकं तया: दयेका त:गु चिकं अप्पा दयेकेगु प्रविधि विकास याये धुंकूगु जुल । ३०० दँ तक नं सगुं मबा:गु यँ, यल व ख्वपया त:ग्व:गु गंतय्सं क्यं कि भ्रीगु धातु कला उब्ले गुलि च्वन्ह्याये धुंकल धका: । साहित्य ख्यलय् नं भ्रीसं उब्ले यक्व हे प्रगति या:गु खनेदु । जुजु महेन्द्र मल्लजुं न्हापांगु नेवा: भासं कविता च्वया

नेवा: अर्गनाइजेसन अफ अमेरिकाया भिंच्याक्व:गु त:मुँज्या सुथां लायेमा धका: भिंतुना देछाना च्वना ।

PRAVIN AND SARUPA SHRESTHA
Olney, MD

Wishing NOA a grand success on 18th Annual Convention and General Meeting !

Rinku, Sanama and Aiden and Kaegan and family

नेवा: अर्गनाइजेसन अफ अमेरिकाया भिंच्याक्व:गु त:मुँज्या सुथां लायेमा धका: भिंतुना देछाना च्वना ।

Mani and Manisha Shrestha and family

बिज्याये धुंकाः न्ह्याःगु भीगु साहित्यं मल्ल कालय् कविता, नाटक, बाखं ख्यलय् यक्व प्रगति याःगु खंके फई । थुकेया दसू कथं दाफा भजनय् हालिइगु म्ये त थन कायेफु । राणा प्रधानमन्त्री जंगबहादुर बेलाय्त वंबलय् राष्ट्रिय गान कथं हायेकूगु "राजमति" म्ये नं थ्व दसू यात बः ब्यू । भीगु नसाला धाये हे म्वायेकं च्वछाये बहःजू । भींसं भ्वजय् तईगु नसात थौंया विज्ञानं हे उसाँय् निर्ति सिक्क हे बांलाःगु नसा खः धकाः प्रमाणित याये धुंकल । जुजु जयस्थिति मल्लजुं बिया बिज्याःगु न्हूगु थिति व कानुनं भीगु समाज उबले विकासय् गुलि च्वये थ्यने धुंकल धकाः क्यनी । वसप्वलं बिया बिज्याःगु कानुन संस्कार या न्हापांगु मुलुकी कानुन (Civil Code) खः धाईगु इतिहासकार व कानुनविद् तयेगु दाबी दु । वसेंन्ह्यः, न्हापा धार्मिक कानुनं संसार चले जुया च्वन वा शासक या हुकुम हे कानुन जुईगु जुया च्वन । थ्व कानुनय् छम्ह वेश्याया अधिकार व कर्तव्य तक नं न्ह्यब्वयातःगु दु । छुं नं अपराध जुइबले अंग-भंग यायेगु दण्ड लिकाना, अपराध कथं, दण्ड, सामाजिक दण्ड, नजरबन्द या दण्ड, व मृत्यु दण्डया व्यवस्था व कानुनय् दु । भी आजुपिन्सं मस्तय्त व थःपिन्त हे न्ह्याइपुकेत थीथी कासात (खेलकुद) विकास याःगु जुया च्वन । थुपिं थौंया वैज्ञानिक दृष्टिकोण खःसां च्वछाये बहःजु । उबले वयस्कपिन्सं म्हितीगु थीथी कासात नं विकास याःगु खने दु । गुगु भींसं आः प्रायः ल्वमंके हे धुन । थज्याःगु कासातयेगु नमुनाया अभिलेख त आशा सफूकथि जक स्वये फई । थुपिं थौंया नागपास व मेमेगु कासा सिवें कम्ति मजू । भी आजु पिन्सं न्हिया थीथी पहरे हालीगु म्ये व राग त नं विकास याःगु खनेदु । अथे हे थीथी ऋतुई व ला-बले (Month) हालीगु म्येत नं दुगु जुया च्वन । थज्याःगु म्ये तयेसं व ऋतु वा लाया अवस्थायात बांलाक चित्रण याः । अभ्र भीगु वाह्रमासे म्यें ला मन हे चक्कं ।

भीगु पौभाः किपालं भीगु मूल्यमान्यता तयेत थीथी द्यःतयेगु थीथी भाव-अकृति पाखें क्यं । थ्व पौभाः किपात हलिमय् न्यंक नां दं धकाः छुं छुं नेवाः तयसं जक स्यू । भीगु रञ्जना लिपि, प्रचलित लिपि आदिं क्यं कि भी पूर्खा लेखन कलाय् गुलि न्ह्यःने वने धुंकूगु दु धकाः । अथे हे नेपाल संवतं क्यंकि नेवाःत संस्कृतिइ उच्च थासय् थ्यंपिं जाति खः धकाः । छाय् धाःसा संवत् धाईगु उच्च सांस्कृतिक विकास धुंका जक जुई फइगु अवस्था खः । भीगु रञ्जना लिपि पूर्वी एसिया व मंगोलिया-तिब्बतय् थीथी बौद्ध गुम्बाय् पवित्र कथं तः धकाः म्हवः नेवाःतय्सं जक हे स्यू ।

थौंया नेवाः तयेगु अवस्था भी आजु पिनिगु इलय् थें मखय् धुंकल । भी आजु पिनिगु इलय् वयकः पिन्सं थःगु सिर्जनात्मक क्षमता ब्वलंकाः न्हूगु-न्हूगु सृजना याना थः जाति-देय्यात तःमि याना वंगु ई खः । थौंया नेवाःत ला न्हूगु सृजना यायेगु ज्या ला गन-गन थःत त्वःता थकूगु सम्पदा तकं ल्यंके मफूगु अवस्थाय् लाये धुंकल । गोर्खाया जुजु पृथ्वी नारायण शाहं नेपाल देय् त्याकाः काये धुंकाः नेवाःतय्गु पतन जुइगु सुरू जुल । शाह जुजु पिन्त थनया सम्पदाया छुं हे मतिना मदुगुलिं फगत थनया सम्पन्नतायात भोग यायेगु जक चाहनां न्हूगु सृजनात्मकतायात छुं हे हःपाः मब्यू । खाली लुट जक याना यंकल । राज्य पाखें न्ह्यानाच्वंगु ग्वहालि दुगुलिं न्हापा न्ह्यानाच्वंगु छगु धार अथेंहे दथुइ त्वःदुल । बुलुहुं नेवाः वस्तिई अराजकता ब्वलना वल । थ्व अराजकतां नेवाःतयेके स्वार्थीपन ब्वलंका ब्यूगु खने दु । छुं हे सृजना धाईगु विःस्वार्थपन दइबले जक प्रस्पुटित जुई फई । थौं नेवाःतयसं न्हापा थः आजु पिन्सं याना थकूगु सृजनाय् छुं हे तनेगु ला त्वःति वयात ल्यंकेगु तक मूर्खता खंकूगु दु । आः नेवाःत पूवंक हे स्वार्थी जुइ धुंकूगु दु । ४५% नेवातय्सं थौं नेवाः भाय् मल्हाये धुंकल । थ्व स्वार्थपनया चरम अवस्था खः । छुं हे जाति धाइगु व जातिं ल्हाइगु भाषापाखें हे निर्माण जुईगु खः । थ्व खं ल्वःमंकाः थौं नेवातय्सं थःगु भाय् त्वःतेगुलि धें धें बल्लाः याना च्वंगु दु । थज्याःगु स्वार्थपनया अवस्था ब्वलंगुया हुनि छुं नेवाःतयसं थः च्यः जुया याःगु प्रगति खः । राणा शाह वा मेमेपिं गोर्खाली भारदार लय्तायेकेत नेवाः भाय् पंगः जूगु खन । अथे जूगुलिं इमिसं थः मस्तय्त नेवाः भाय् पलसा खँय भाय् ल्हाय्कल । विजयबहादुर मल्लया अबुजु ऋिद्धिबहादुर मल्ल व सिद्धिचरण या अबुजु थज्यापिं मनूतयसं थज्याःगु प्रवृत्ति न्ह्यःने न्ह्याकल । इमिसं थःगु स्वार्थीपनयात त्वपुइत म्वामदुगु फय् खँ ब्वलंकल कि "नेवाः भाय् ल्हाकल कि मचात लाटा जुइगु व शिक्षाय् ल्यूने लाईगु । खँय् भाय् ल्हाकल कि मचा चलाख जुयाः बांलाक शिक्षा काये फई । थ्य फय् खं मेमेपिं नेवाःतय्त नं स्वार्थी व अवसरवादी जुयेगु ह्वःताः चूलाकल । ऋद्धि बहादुरं थथे याःबले दरवार नापं सतियाः यक्व लभः काःगु अवस्था इमिसं खंकल । थःगु भाय् हे स्वार्थी नेवाःतय्त तःमि जुयेगु पलातय् पंगः जुया बिल । नेवाःत भ्रन भ्रन स्वार्थी जुजुं वन । अले थौंया अवस्था तक थ्यन । थौं इमिसं थः आजु पिन्सं दयेका थकूगु सम्पदा व बुँ तक्क मियाः तःमि जुइत स्वया च्वंगु दु । इमिसं थः आजु पिन्सं तया थकुगु गुथिया बुँ तकं गैर नेवाःतय्त मियाः नये धुंकल । थौं गुथित तनिगु अवस्थाय् थ्यने धुंकल । गुथित

तनावंगुलिं नेवाः तय्गु परम्परात नं बुलुहुं तनावनाच्वंगु दु । न्हापा भ्री आजुपिंसं तयावंगु देगः, जात्रा, नखःचखः, प्याखं आदि गुथिया आयस्था वइगु बुँ मदुबले दिना वा दुना च्वंगु खंके फई । आम नेवाःतयेतः थुकेया छुं च्यूताः नं मदु । थौं नेवाःतयेसं थःगु स्वार्थीपनं यानाः भ्री आजु पिन्सं याना थकूगु सृजनायात तकं ल्वमंकेत न स्वये धुंकल । थौं इमिसं थ्वयात लुमंकेगु वा सिइकेगु हे थः ल्यूने लायेगु कथं काया च्वंगु दु । यक्व नेवाः भाय् ल्हाये सःपिं नेवाःतय्सं थःगु भासं ब्वने व च्वये तकं मसः । इमित थ्व खँया छुं पश्चाताप न मदु । इपिंमध्ये बहुसंख्यक पिन्सं भ्रीगु भाषाय् भ्री पूर्खापिन्सं थीथी लिपिसहितं यक्व हे साहित्य व वाङ्मयय् सृजना याना थकूगु दु धाईगु खँ ९९% नेवाःतयसं मस्यू । थौंया नेवाःतय्त भ्रीगु थःगु नेवाः नसा नयेगु, थःगु कासा म्हितेगु धाइगु गामां वा पाखे जुयेगु कथं जुइधुंकल । नेवाः बाजं थायेगु, म्ये हालेगु व तिसा-वसः पुनेगु धाईगु पुलांपिं रूढिवादी जुइगु कथं इमिसं कयाःच्वंगु दु । इहिपा, कय्तापूजा आदि बले नेवाः भ्वय् तकं मयात । न्हापा थें नेवाः भ्वय् न्याय्केगु धाइगु पुलांगु-बामलाःगु परम्परा कथं कायेगु मानसिकता आम नेवाःतय्के ब्वलंगु दु । थौंया ४५% नेवाःतय्के भ्रीगु सम्पदाय् छुछु दु? धाइगु खँ तकं मसिई धुंकल । फगत् मेपिंसं थःत नेवाः धाःगुलिं जक जि नेवाः खः धाईगु खँ स्यू । ल्यं दनिगु ५५% नेवाःतय्सं नं भति भति जक थःगु सम्पदाया बारे स्यू । थःगु सम्पदाबारे माक्वं स्यूपिं नेवाःत १% जक ल्यंदनि । उके दुने नं दुग्यंक स्यूपिं ०.१% जक जुइ ।

थथे हे वन धाःसा, कन्हय् नेवाःतयुगु भविष्य तसकं ख्यूं । भविष्यय् भ्रीगु भाय् ल्यनि मखुत । भाय् मल्यनिबले इमिसं खँय् (खस) वा पाश्चात्य तजिलजि (संस्कृति) काइगु खने दु । बुलुहुं नेवाःतयुगु देगः आदि भौतिक सम्पदा त नं नाश जुया वनांच्वंगु दु । कन्हय् न्यातापोल, कृष्ण मन्दिर वा लाय्कूत नेवाःतय्गु बेवास्तां व मेमेगु जातिया पाखें थ्वयात न्हंकेगु कुतलं ल्यनि थें मच्वं । नेवाःत उब्ले छगू जाति मखया खँय् जाति दुनेया छगू जात जुइगु अवस्था वया च्वंगु दु । थथे हे वन धाःसा दक्षिण अमेरिकाया "माया सभ्यता (Maya Civilization) थें, नेवाः सभ्यता नं तना वने फु । व सभ्यता या बासिन्दां थौं थःगु सम्पदा व भाय् तकं ल्वमंके धुंकल । इपिं थौं Spanish समुदाय् दुने छगू जात कथं जक ल्यं दनि । थनि ५० दँ न्ह्यः तकं इमिके गज्याःगु सभ्यता दु धाईगु खँ न इमिसं हे स्यू, न मेमेपिं भुयू जातिं हे स्यू । न्हूगु अनुसन्धानं जक इपिं न्हापा सम्पदाय् तःमि जू धाइगु खँ लुइकूगु खः । आ इपिं व लुया वःगु सम्पदा लिसें छुं हे स्वापू मदये धुंकल । छगू बाखं थें जक जुया बिल । कन्हय् नेवाःत नं अज्याःगु अवस्थाय् मथ्यनी धकाः गथे मधायेगु ?

भ्री नेवाः तयसं थःगु अस्तित्व ल्यंकेगु खःसा आः हे न्ह्यलं चायेके माल । थथे न्ह्यलं चायेकाः थःके ब्वलना च्वंगु स्वार्थीपन वांछ्वयेत हथाय् चायेमाल । इलय् हे होस दयेकाः भ्रीगु थःगु सम्पदा व भाय्प्रति मतिना यात धाःसा भ्री हानं न्हापा थें स्यल्लाक चकने फइ । थुकेया दसू कथं भ्रीसं "इजरायल" देय् त काये फु । हेब्रु-यहुदित थःगु देसं पितिंकाः निदँ तक प्रवासय् च्वने माःसां थौं इमिसं सभ्यता व सम्पदायात न्हूगु जीवन बिया हे त्वःतल । इमिसं "भ्री" हे ब्रु-यहुदी खः" धाइगु खँ गुब्ले नं ल्वममंकू । न्ह्याबलें आक्युवं "जेरूसलम" वनेगु धाइगु । न्ह्याक्व हे प्रतिकल अवस्था वःसां थःगु धार्मिक ग्रन्थ "तोहरा" हेब्रु भासं ब्वनेगु मत्वःतू । अथे जुबले व भाषा सिइथें च्वंसां मसित । इमिसं निद्वः दँ लिपासां थःगु थाय्-वाय् "इजरायल-जेरूसलम" काया हे त्वःतल । थौं इमिगु भाय् व सम्पदा न्हापासिबें बँलाक्क हाकनं ब्वलन । भ्रीसं नं वहे नीति कायाः थौं निसें थःगु भाय् सम्पदा व थाय् ल्यंकेगु संकल्प यात धाःसा हाकनं "भ्री" आजुपिं थें न्ह्यःने न्ह्याय् फइ । थ्व ज्या यायेत नीति व संगठन माला च्वंगु दु ।

CONGRATULATIONS !

Newah Organization of America (NOA)
would like to congratulate
Mr. and Mrs. Hari Man Shrestha for their

Janku Ceremony

The Executive Committee
Newah Organization of America

CONGRATULATIONS !

Newah Organization of America
(NOA)
would like to congratulate its Acting
President and Life Member
Mr. Pushkar Prajapati
and
Mrs. Bimala Prajapati
for their newborn boy Lakas'

Rice Feeding (Paasni) Ceremony

The Executive Committee
Newah Organization of America

CONGRATULATIONS !

Newah Organization of America
(NOA)
would like to congratulate
Mrs. Baleshwori Dhaubhadel
(Mother of NOA Secretary
Mr. Divakar Dhaubhadel)
for her

**2nd Jya Janku
(Chandra Ratharohan)
Ceremony**

The Executive Committee
Newah Organization of America

NOA Life Members

Founding Members:

- Mr. Beda Pradha
  Silver Spring, Maryland
- Mr. Tribhuvan Tuladhar
  Herndon, Virginia
- Mr. Ganesh Kayastha
  Silver Spring, Maryland
- Mr. Balaram Joshi
  Silver Spring, Maryland
- Mr. Hariman Shrestha
  Adelphi, Maryland
- Mr. Ratna Kaji Shakya
  Silver Spring, Maryland
- Mr. Shyam Lal Shrestha
  Rockville, Maryland
- Mr. Daya Ratna Shakya
  Portland, Oregon
- Mr. Krishna Charan Shrestha
  Silver Spring, Maryland
- Mr. Deepak Tuladhar
  Silver Spring, Maryland

Honorary Life Members:

- Dr. Satya Mohan Joshi
  Lalitpur, Nepal
- Mr. Durga Lal Shrestha
  Kathmandu, Nepal
- Prof. Manik Lal Shrestha
  Kathmandu, Nepal
- Dr. Padma Ratna Tuladhar
  Kathmandu, Nepal
- Mr. Madan Krishna Shrestha
  Kathmandu, Nepal
- Dr. Juhee Gubhani
  Edmonton, Canada
- Prof. Dr. David Gellner
  Oxford, UK

Life Members:

Mr. Rajesh and Mrs. Rohini Shrestha
Woodbridge, Virginia

Mr. Season and Mrs. Heater Shrestha
Baltimore, Maryland

Mr. Ravi and Mrs. Meena Pradhan
Cockeysville, Maryland

Mrs. Babita and Mr. Kiran Shrestha
Orton, Virginia

Dr. Prajwol and Dr. Mitsu Joshi
Richmond, Virginia

Mr. Bikas Man and Mrs. Anita Shrestha
Springfield, Virginia

Mr. Arendra and Mrs. Asha Shrestha
Hanover, Maryland

Mr. Upendra and Mrs. Jeena Shrestha
Woodbridge, Virginia

Mr. Rajeev and Mrs. Komal Karmacharya
Chantilly, Virginia

Mr. Dhruba and Mrs.Anita Shrestha
Saginaw, Michigan

Dr. Sudarshan and Mrs. Anita Tuladhar
Silver Spring, Maryland

Mr. Manoj and Mrs. Sunita Shresth
Chicago, Illinois

Mr. Prabin and Mrs. Saroja Shrestha
Damascus, Maryland

Dr. Sanjip and Mrs. Sony Shrestha
Richmond, Virginia

Dr. Bibhakar Shakya and Dr, Dina Bangdel
Richmond, Virginia

Mr. Buddha Maharjan
Rockville, Maryland

Mr. Ajaya and Mrs. Aarati Pradhan
Frederick, Maryland

Mr. Jayambu and Mrs. Laxmi Rankit
Gaithersburg, Maryland

Mr. Eros and Dr. Anita Tuladhar
Vienna, Virginia

Mrs. Sunita Shrestha
Falls Church, Virginia

Mr. Bishwomvar and Mrs. Elva Pradhan
Baltimore, Maryland

Mr. Dinesh Gurung
Baltimore, Maryland

Mr. Ishwor and Mrs. Pramila Rajbhandari
Woodbridge, Virginia

Dr. Maheswor and Mrs. Beena Baidya
Laurel, Maryland

Mr. Suman and Mrs. Arpana Poudel
Anandale, Virginia

Mr. Suchitra Bahadur and Mrs. Nisha Shrestha
San Antonio, Texas

Mr. Bimal Tamrakar
Fairfax, Virginia

Mr. Rajendra Shrestha
Richmond, Virginia

Late Mrs. Saraswati Maharjan
Springfield, Virginia

Mrs. Pratima Shrestha
Falls Church, Virginia

Mr. Mahendra and Mrs. Anita Shrestha
Woodbridge, Virginia

Mr. Rajesh L. and Mrs. Sunita Shrestha
Germantown, Maryland

Mr. Mahindra and Mrs. Chhaya Pradhan
Gaithersburg, Maryland

Mr. Anup and Mrs. Anju Joshi
Frederick, Maryland

Mr. Divakar and Mrs. Meeli Dhaubhadel
Gaithersburg, Maryland

Mr. Bhuban and Mrs. Beena Pikha
Gaithersburg, Maryland

Mr. Sagar and Mrs. Laxmi Lata Manandhar
Woodbridge, Virginia

Mr . Suman and Mrs. Edlyn Singh
Middle River, Maryland

Mr. Amrit Man and Mrs. Arachana Singh
Baltimore, Maryland

Mr. Sanjay and Mrs. Salina Bajracharya
Jupiter, Florida

Mrs. Laxmi Pradhan
Silver Spring, Maryland

Mr. Ananta Man and Mrs. Mamata Joshi
Towson, Maryland

Mr. Birendra and Mrs. Sharmila Pradhan
Queens, New York

Mr. Pushkar and Mrs. Bimala Prajapati

Mr. Basav Rajopadhyay
Towson, Maryland

Mr. Bijendra and Mrs. Bindu P. Shrestha
Woodbine, Maryland

Mr. Dwarika and Mrs. Nirmala Shrestha
Greenbelt, Maryland
Mr. Hira Das and Mrs. Sharmila Shrestha
Columbia, Maryland
Mr. Purna Krishna and Mrs. Madhuri Shrestha
Germantown, Maryland
Mr. Ram Lal and Mrs. Chitra Shrestha
Greenbelt, Maryland
Dr. Roshan and Mrs. Sabita Shrestha
Laurel, Maryland
Mr. Sabin Lakhe and Mrs. Sharmila Shrestha
Burtonsville, Maryland
Mr. Shrihari and Mrs. Anjali Shrestha
West Palm Beach, Florida
Mr. Shyam K. Shrestha
San Francisco, California
Mr. Robin Man and Mrs. Rupsi H. Singh
Irving, Texas
Mr. Raju and Mrs. Kalpana Tamrakar
Wellington, Florida
Mr. Dil Bahadur Shrestha
Los Angeles, California
Mr. Nakul Shrestha
Los Angeles, California
Mr. Prabin Man Pradhan
Los Angeles, California
Mr. Dil Bahadur Shrestha
Los Angeles, California
Mrs. Anita Shrestha
Los Angeles, California
Mr. Bimal Shrestha
Los Angeles, California
Mr. Gajindra Shrestha
Los Angeles, California
Mr. Kanhaiya Shrestha
Los Angeles, California
Mr. Narayan K. Shrestha
Los Angeles, California
Mrs. Sarada Shrestha
Los Angeles, California
Mrs. Sarita Shrestha
Los Angeles, California
Mr. Suresh Shrestha
California
Mr. Radheshwar Shrestha
California
Mr. Narayan Somename
Santa Rosa, California
Mr. Budha Maharjan
Santa Rosa, California
Mr. Shivjee Shrestha
Santa Rosa, California
Mr. Sunil Shakya
Santa Rosa, California
Mr. Ramesh Shrestha
Santa Rosa, California
Mr. Yagya Shrestha
Santa Rosa, California
Mr. Raju Shrestha
Oregon
Dr. Deepak Shrestha-Springfield
Virginia
Mr. Mitra and Mrs. Khadga Laxmi Shrestha
North Hollywood, California
Mr. Sushil Lal and Mrs. Samjhana Shrestha
Fairfax, Virginia
Ms. Sunita Amatya
Silver SpringMaryland
Mrs. Vijaya Shrestha
Bowling Green, Ohio
Mr. Krishna and Mrs. Saroj Prajapati
Rockville, Maryland

Mr. Bhuvan and Mrs. Beena Pikha
Gaithersburg, Maryland
Mr. Dibya Hada
Rockville, Maryland
Mr. Bobby and Mrs. Reena Shrestha
Falls Church, Virginia
Mr. Raman Singh Shrestha
Glen Burnie, Maryland
Mr. Kiran Ken Ranjit
Hyattsville, Maryland
Mr. Shrijan & Mrs. Lalima Maskey
Virginia
Mr. Ramu Bishwakarma & Mrs. Babita Shrestha
Clarksville, Maryland
Mr. Ramji and Mrs. Durga Prajapati
Rockville, Maryland
Mr. Udaya and Mrs. Romee Shrestha
Laurel, Maryland
Dr. Birendra and Mrs. Bemy Amatya
Vienna, Virginia
Mr. Kumar Sindurakar
Everett, Massachusetts
Mr. Khil Narayan Shrestha
Malden, Massachusetts
Mr. Sunny Kanskar (Sandeep)
Massachusetts
Mr. Bimal Chuke
Massachusetts
Mr. Ravi Raj Rajkarnikar
Massachusetts
Mr. Buddha Dongol
Massachusetts
Mr. Raju Man Shrestha
Malden, Massachusetts
Mr. Surendra Napit
Massachusetts
Mr. Roop Shakya, Malden
Massachusetts
Ms. Heena Bajracharya
Maryland
Mr. Uttam and Mrs. Galina Pradhan
Burtonsville, Maryland
Mr. Sujay and Mrs. Preeti Shrestha
Gaithersburg, Maryland
Mr. Lok Darshan and Mrs. Melina Shrestha
Fairfax, Virginia
Dr. Narayan and Mrs. Sushma Rajbhandari
North Carolina
Mr. Madan Bdr. Shrestha
Arlington, Virginia
Mr. Rakesh Tuladhar
Fairfax, Virginia
Mr. Raj &. Mrs. Champa Shrestha
Connecticut, Massachusetts
Mr. Suman and Mrs. Pushpa Shah Tuladhar
Odenton, Maryland
Mr. Ram & Mrs. Kabita Pradhan
South Riding, Virginia
Dr. Roshan Lal and Mrs. Sita Shrestha
Rockville, Maryland
Mr. Anil Ranjit and Mohani Kapali
Rockville, Maryland
Mr. Rabi and Mrs. Rama Shakya
Burtonsville, Maryland
Ms. Lata Singh, Greenbelt
Maryland
Mr. Manish and Mrs. Subha Rajbhandari
Hyattsville, Maryland
Mr. Prabin and Mrs. Rohinee Banepali
Germantown, Maryland

Mr. Narendra Raj Shakya
Towson, Maryland

Mrs. Shanta Kamal Shrestha
Burtonsville, Maryland

Mr. Jayaswor & Mrs. Rekha Shrestha
Centerville, Virginia

Mr Narayan & Mrs. Chanda Ghalan
Alexandria, Virginia

Mr. Pancha & Mrs. Shanti Shrestha
Gaithersburg, Maryland

Mr. Navin Mohan & Mrs. Sumeetra Ranjit
Germantown, Maryland

Mr. Sunil & Mrs. Ami Mathema Pradhan
Clevland, Ohio

Mr. Rajiv Menon & Mrs. Leena Shrestha-Menon
Ellicott City, Maryland

Mrs. Sarita Dongol. Laurel
Maryland

Mr. Sachin Baidya & Diwa Malla, Germantown
Maryland

Mr. Ganesh & Mrs. Ranjita Shrestha
Clarksburg, Maryland

NOA LIFE MEMBERS' GRADUATED CHILDREN

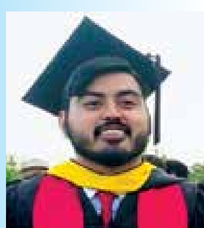
Name: Dr. Elena Shrestha
Degree: PhD in Aerospace Engineering
University: University of Maryland, College Park, Maryland
Graduation Date: December 18, 2018
Parents: Udaya & Romee Shrestha

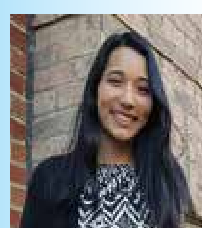
Name: Urusha Shrestha
Degree: Bachelor of Arts in Business Technology
University: University of Maryland, Baltimore County, Maryland
Graduation Date: December 20, 2018
Parents: Udaya & Romee Shrestha

Name: Sweekar Shrestha
Degree: Bachelor Degree in Science
University: University of Maryland, College Park, Maryland
Graduation Date: May 18, 2018
Parents: Pancha & Shanti Shrestha

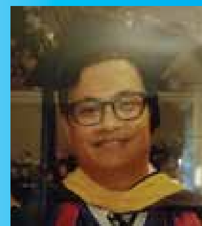
Name: Prashansa Banepali
Degree: Bachelor Degree in Education
University: University of Maryland, College Park, Maryland
Graduation Date: May 22, 2019
Parents: Prabin & Rohini Banepali

Name: Pratik Banepali
Degree: Master Degree in System Engineering
University: Cornell University, Ithaca, New York
Graduation Date: July 2017
Parents: Prabin & Rohini Banepali

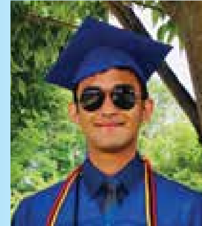
Name: Kritesh Shrestha
Degree: BA in Networking/ Cyber Security, & Com. Science
University: Marymount University
Graduation Date: 2018
Parents: Purna and Madhuri Shrestha

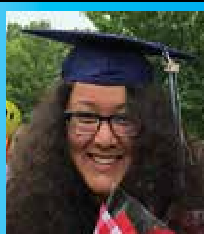
Name: Ruchee Shrestha
Degree: Master of Public Health (MPH)
University: Johns Hopkins, Baltimore, MD
Graduation Date: May 2018
Parents: Bijendra and Bindu Shrestha

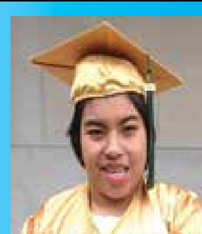
Name: Apurva Shrestha
Degree: High School Grad
School: Fairfax High School, Virginia
Graduation Date: May 1, 2017
Parents: Sushil & Samjhana Shrestha

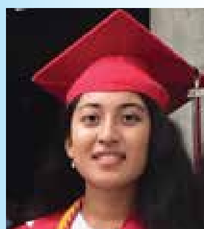
Name: Jasmine Shrestha
Degree: High School Grad
School: South County High School, Virginia
Graduation Date: June 11, 2018
Parents: Kiran & Babita Shrestha

Name: Bibhuti Shrestha
Degree: High School Grad
School: Seneca Valley High School, Gaithersburg, Maryland
Graduation Date: June 4, 2018
Parents: Bhuban & Bina Shrestha

Name: Grace Shrestha
Degree: High School Grad
School: Glenelg, Maryland
Graduation Date: May 2018
Parents: Bijendra and Bindu Shrestha

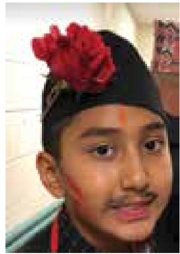
Name: Vardan Tuladhar
Degree: High School Grad
School: Marshall High School, Tyson Corner, Virginia
Graduation Date: June, 2018
Parents: Eros & Anita Tuladhar

Name: Apekshya Pradhan
Degree: High School Grad
School: Freedom, South Riding, VA
Graduation Date: June 11, 2017
Parents: Ram and Kabita Pradhan

NOA-LC STUDENTS

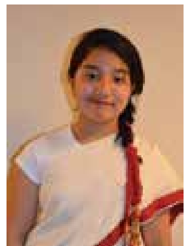

Aryan Shrestha

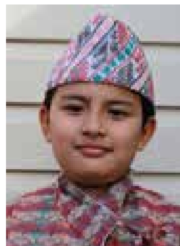

Prisha Shrestha

Abhi Dhaubhadel

Anir Lakhe

Sofia Shrestha

Hridesha Tamrakar

Ayush Joshi

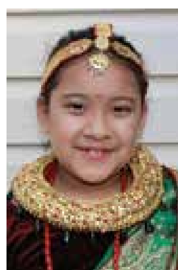

Bibhusa Pikha

Amav Lakhe

Joyal Ranjit

Lochani Sakya

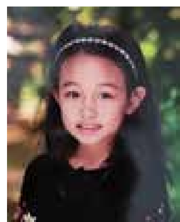

Lujala Ranjit

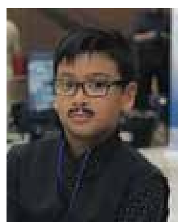

Mala Pradhan

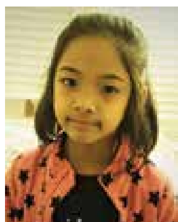

Manindra Pradhan

Pranav Shrestha

Wonjala Prajapati

Kritisha Karmcharya

Pranab Malla

Rasita Shrestha

Megha Chitrakar

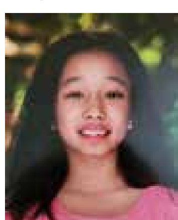

Sasha Tuladhar

Shreya Singh

Ojash Shrestha

Prajna Malla

Anya Chitrakar

Nitisha Karmacharya

NOA Sponsorship Program

Sohan Balami
Age 7, Grade 2

Sponsored by
Mr. Ravi and Mrs. Meena Pradhan
Cockesville, MD, Since May 2012

Risika Rana
Age 11, Grade 6

Sponsored by
Mr. Samip and Mrs. Richal Shrestha
....

Aishwarth Sonam
Age 13, Grade 6

Sponsored by
Mr. Rajesh and Mrs. Sunita Shrestha
Germantown, MD, Since May 2019

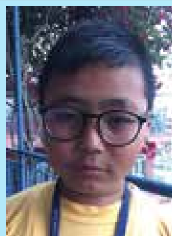

Yanchang Lama
Age 7, Grade 2

Sponsored by
Mr. Rajesh and Mrs. Rohini Shrestha
Woodbridge, VA, Since 2017

Suhani Balami
Age 12, Grade 6

Sponsored by
Mr. Ram Lal and Mrs. Chitra Shrestha
Greenbelt, MD, Since May 2017

Prince Lama
Age 12, Grade 7

Sponsored by
Mr. Rajesh and Mrs. Rohini Shrestha
Woodbridge, VA, Since 2011

Prasuna Shahi
Age 16, Grade 10

Sponsored by
Mr. Kiran Ken and Mrs. Baba Shrestha Ranjit
Kuleshwor, Kathmandu, Nepal, Since 2017

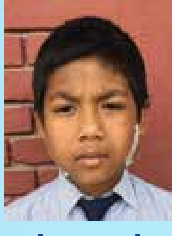

Yurika Maharjan
Age 12, Grade 7

Sponsored by
Mr. Rajeev and Dr. Kamal Karmacharya
Chantilly, VA, Since May 2011

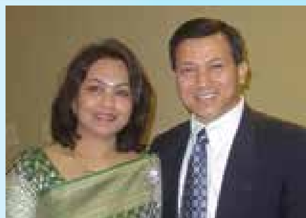

Khushi BK
Age 7, Grade 9

Sponsored by
Mr. Udaya and Mrs. Romee Shrestha
Laurel, MD, Since May 2017

Rohan Maharjan
Grade 5

Sponsored by
Mr. Ishwar and Mrs. Pramila Rajbhandari
Woodbridge, VA, Since 2017

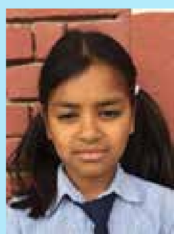
Apurva Karmacharya
Grade 7

Sponsored by
Mr. Suchitra and Mrs. Nisha Shrestha
San Antonio, TX, Since 2019

Saroj Shrestha
Age 15, Grade 8

Sponsored by
Mr. Mahindra and Mrs. Chhaya Pradhan
Gaithersburg, Maryland

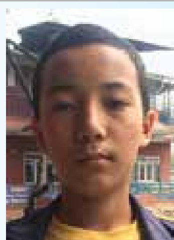

Sujina Chaudhary
Grade 5

Sponsored by
Mr. Prajwol and Mrs. Neetu Karmacharya
South Riding, VA, Since 2019

Nabina Shrestha
Age 13, Grade 8
Sponsored by
Dr. Rajat and Mrs. Rima Rajbhandari
El Paso, TX, Since May 2010

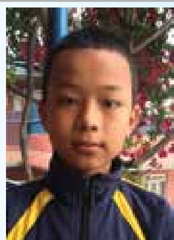

Bibesh Lama
Age 13, Grade 5

Sponsored by
Mr. Shrihari and Mrs. Anjali Shrestha
(NOA FL Chapter) W Palm Beach, FL,
Since May 2017

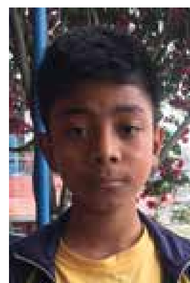

Bhisan Lama
Age 8, Grade 3
Sponsored by
Mr. Sushil and Mrs. Samjhana Shrestha
Fairfax, VA, Since May 2017

Dinesh Tamang
Age 14, Grade 6

Sponsored by
Mr. Divakar and Mrs. Meeli Dhaubhadel
Gaithersburg, MD, Since May 2017

Karan Nakarmi
Age 12, Grade 6
Sponsored by
Mr. Suraj and Dr. Sharmila Shrestha
El Paso, TX, Since May 2017

NEWAH ORGANIZATION OF AMERICA

Kumari Rath Project-2018 (NS 1139)

Newah Organization of America extended Executive Committee meeting held on Saturday, September 8th 2018, (नेपाल संवत् ११३८ गुँलागा चतुर्दशी) unanimously adopted to build for the community a Replica of the Kumari Rath on the Auspicious Occasion of celebration of the 8th Yenya Punhi, Indra Jatra and Kumari Jatra here in the Washington Metro Area, Capital of USA.

Twelve most dedicated and talented Newah in 12 days completed the 10 feet tall Kumari Rath for the Auspicious Occasion.

The Rath 10 ft tall, 8 ft width, with 3 tiers and 4 wheels in authentic Newar style, a real marvel, was built for the first time outside the Nepal Mandala in the free land of the Americas where the Newar people and cultural heritage has flourished with all-round support and encouragement, in the spirit of Worldwide Expansion of Newah civilization beyond the borders of its Origin, Nepal Mandala, where, the Newah people and culture, presently, is going thru unknown and difficult times needing help from all Newah around the World.

FINANCIAL SUPPORTERS

- Mr./Mrs. Beda & Bidya Pradhan
  Silver Spring, Maryland
- Mr./Mrs. Tribhuvan & Rashmi Tuladhar
  Herndon, Virginia
- Mr./Mrs. Ravi & Meena Pradhan
  Cockesville, Maryland
- Mr./Mrs. Dr. Maheshwor & Beena Baidya
  Laurel, Maryland
- Mr./Mrs. Ratna Kaji & Hira Devi Shakya
  Silver Spring, Maryland
- Mr./Mrs. Dr. Suresh & Sajani Shrestha
  Rockville, Maryland
- Mr./Mrs. Rajesh & Rohinee Shrestha
  Chantilly, Virginia
- Mr. /Mrs. Ram Lal & Chitra Shrestha
  Greenbelt, Maryland
- Mr. /Mrs. Ram Lal & Kabita Pradhan
  South Riding, Virginia
- Mr. /Mrs. Vijaya L. Shrestha
  Bowling Green, Ohio
- Mr./Mrs. Ganesh Lal & Hari baba Kayestha
  Silver Spring, Maryland
- Mr./Mrs. Suman and Cathy Shrestha
  Silver Spring, Maryland
- Mr./Mrs. Laxman and Sarita Pradhan
  Maryland

PROJECT VOLUNTEERS TEAM

Mr. Udaya Shrestha	Mr. Divakar Dhaubhadel
Mr. Pushkar Prajapati	Mr. Mahindra Pradhan
Mr. Tribhuvan Tuladhar	Mrs. Maya Shrestha
Mr. Rajesh Lal Shrestha	Mrs. Meena Pradhan

A special thanks for extra efforts to:

Mr. Madan Shrestha	Mr. Yagyaman Shakya
Mr. Rajesh Shrestha	Mr. Sushil Shrestha

8th Yenya Punhi Festival 2018

PLEASE DO NOT MISS OUT ON THIS HISTORIC MOMENT:

- Contribution from all Well-wishers are requested for support of this Project.
- Contribution of $ 500.00 and above will allow your name to be listed in the bronze plate of traditional "Tama-Patra" for time immemorial in NOA history.
- This Limited Time Opportunity is open until the last day of December 2018
- Please contact NOA Rath Project Team

Contact:
Phone: 703-270-8456
Email:info@newah.org, Website: www.newah.org

NOA Activities Photos

NOA 17th Convention 2018

8th Yenya Punhi Celebration

FOTOPASAL

Kayeta Puja 2018

Kumari Rath Project Workshop

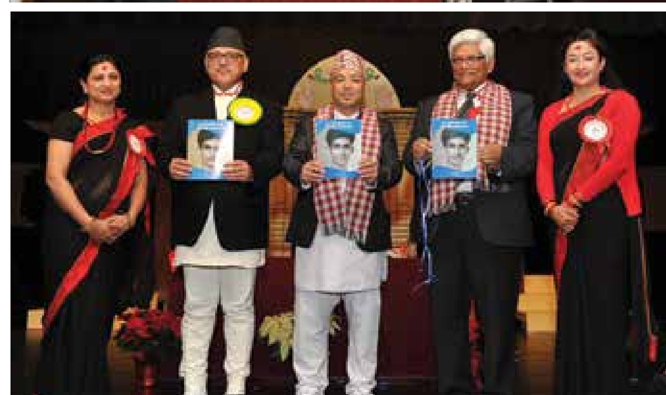
8th Yenya Punhi Volunteer Appriciation Programme

Nepal Sambat 1139 Celebrations

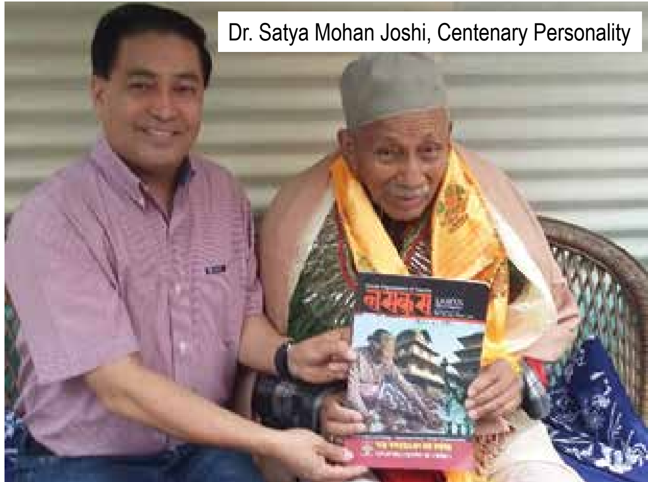

NOA's Involvement in Nepal

Dr. Satya Mohan Joshi, Centenary Personality

Indra Mali, *Famous Critic*

Durga Lal Shrestha, *Famous Poet*

NOA Life Member Appreciation

Yomari Punhi 1139

Meet and Greet

Dhaa

Florida Chapter

Buddha Jayanti

Yomari Punhi

Seattle Chapter

भिंतुना

शताब्दी पुरुष डा. सत्यमोहन जोशीजु
२०७६ वैशाख ३० गते
१००दँ क्यनादीगु लसताय्
नेवाः अर्गनाजेसन अफ अमेरिका,
केन्द्रीय समिति व थुकिया न्यागू च्याप्टर
(फ्लोरिडा, उत्तरी क्यालिफोर्निया, दक्षिणी
क्यालिफोर्निया, सियाटल व बोस्टन च्याप्टर)
अमेरिका पाखें भिंतुना देछाना च्वना ।

Wishing NOA a grand success on 18th Annual Convention and General Meeting !

RAJESH AND ROHINI SHRESTHA
Chantilly, VA

Wishing NOA a grand success on 18th Annual Convention and General Meeting !

BIMAL AND KARUNA TAMRAKAR
Fairfax, VA

NEWAH ORGANIZATION OF AMERICA

NOA Annual Activities 2018 - 2019

Presented by: Mahindra Pradhan, NOA General Secretary

1. On May 26, 2018
   Newah Organization of America (NOA) held its successful 17thAnnual Convention and General Meeting at Lorton VA, USA. The program was well received by a cross-section of the Newah and Nepalese community from Washington DC metropolitan area and from Nepal. The convention theme was "Empowering Woman through Entrepreneurship "

2. On July 14, 2018
   Newah Organization of America (NOA) successfully completed 8th Group Kayeta Puja (Bratabandha) Ceremony on Sunday, July 14th, 2018 at Washington Kali Temple, Maryland on the presence of respected community members, family members, and various organizations & media partners. Kayeta Puja is a unique most significant religious ceremony and is considered rite of passage marking the boy transitions to the young adulthood, perform his duties faithfully, gain knowledge and take responsibilities according to Hindu Scripture. Renowned Newah Priest, Scholar & Cultural Ambassador Mr. Basav Rajopadhyay performed the milestone ritual ceremony.

   This year participants were as followings:
   1. Mr. Devanshu Tamot, Age 19 (s/o Mr. Raju & Mrs. Binita Tamot) Rockville, MD
   2. Mr. Shovan Ranjitkar, Age 18 (s/o Mr. Ghanashyam & Mrs. Anjana Ranjitkar) Ontario, Canada
   3. Mr. Sidhant Tewari, Age 18 (s/o Mr. Sanjeev Tewari & Mrs. Ishwori Singh) Philadephia, PA
   4. Mr. Snehal Tamot, Age 15 (s/o Mr. Raju & Mrs. Binita Tamot) Rockville, MD
   5. Mr. Rikesh Thanju, Age 12 (s/o Mr. Rajesh & Mrs. Reetu Thanju) Fairfax, VA
   6. Mr. Sakriya Ranjitkar, Age 11 (s/o Mr. Ghanashyam & Mrs. Anjana Ranjitkar) Ontario, Canada
   7. Mr. Ronin Raj Shrestha, Age 11 (s/o Mr. Rajesh & Mrs. Shraddha Shrestha) Ontario, Canada,
   8. Mr. Shan Shrestha, Age 10 (s/o Mr. Surendra & Mrs. Sarita Shrestha) Waldorf, MD
   9. Mr. Neervick Singh, Age 10 (s/o Mr. Mabi & Mrs. Muna Singh) Boston, MA
   10. Mr. Shrijan Shrestha, Age10 (s/o Mr. Mangal Kishor & Mrs. Shrirish Lata Shrestha) Mt. Juliet, TN
   11. Mr. Neelan Joshi, Age 10 (s/o Mr. Bimal Raj & Mrs. Anu Joshi) VA
   12. Mr. Mrinav Shrestha, Age 8 (s/o Mr. Mangal Kishor & Mrs. Shrirish Lata Shrestha) Mt. Juliet, TN

3. On October 6, 2018
   The Newah Organization of America (NOA) successfully completed its 8th Annual Yenya Punhi (Indra Jatra) festival on Saturday, October 6, 2018 in Maryland (near Washington DC). About 1200 participants from Nepalese community members, various organizations and media representatives enthusiastically gathered from 12-5PM to witness incredible festivity event, Samay Baji display, authentic Newari Cuisine with Indigenous foods, Lakhey (demon) Dance, Pulu Kisi (white elephant aka Airavata) Dance, Das Avatar Exposition, and Dabu Pyakha (road show) and the biggest historical event of the Kumari Rath Yatra lively procession held in the DMV area accompanied by a symbolic local Kumari.

4. On September 13, 2018
   Meet & Greet with Honorable Member of Parliament of Nepal and Formal Defense Minister Mr. Bhimsen Das Pradhan and participated Nepal Bhasa short film organized by Nepal Bhasa Times Representative in Maryland, USA.

5. On November 8, 2018
   The Newah Organization of America Language Center (NOALC) celebrated annual ritual Mha Puja (inner worship) in the Manchester Community Center, Germantown, Maryland with presence of more than 100 respected Nepalese community members on Thursday, November 8th, 2018. This annual ritual ceremony performed on the occasion of Nepal Sambat (N.S.) 1139 marking the beginning of New Year day as per of lunar calendar which is uniquely named after the country and celebrated by Newah people in Nepal.

6. On December 1, 2018
   The Newah Organization of America celebrated Nepal Sambat 1139 "National New Year",commemorating Founder and National Hero Sankhadhar Sakhwa in Washington DC area. More than two hundred community members came together to enjoy this National New Year Celebration uniquely named after the Country. Program began with the traditional SUKUNDA Rally, along with live beats of Dhime & Bhusya played and then procession followed with exhibiting portrait of Sankhadhar Sakhwa and New Year banner.

7. On December 22, 2018
   The Newah Organization of America celebrated "Yomari Punhi" a traditional homemade Newah feast preparation and cooking presentation to our future generation observed during full moon day of December.

8. On April 17, 2019
   Meet & Greet with our Legendary Nepali Marathon Runner Baikuntha Manandhar & Veteran Runner Dharma Maharjan and NOA presented a appreciation Letter.

9. On April 27, 2019
   The Newah Organization of America celebrated a informal gathering "Appreciation Luncheon 2019" to honor NOA Founding, Advisor, Past Executive Members, Volunteer and Community Members in Virginia, USA

10. On May 4, 2019
    The Newah Organization of America proudly participated Passport DC Around the world Embassy Tour.

Upcoming NOA Event: Annual 9th Kayeta Puja (Bratabhanda) on July 13, 2019 in Maryland.

EC Meetings: 10

Conference Call Meeting: 35

NOA Chapter Florida

Executive Committee

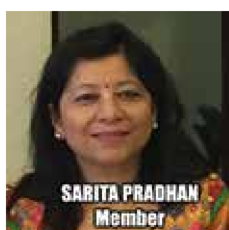

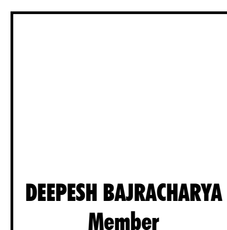

NOA Chapter Northern California

Executive Committee

President
Mr. Amrit Lal Karmacharya

Vice-President
Mr. Deben Shrestha

Vice-President
Mrs. Rita Devi Pradhan

General Secretary
Mr. Madan Maharjan

Secretary
Roshan Joshi

Treasurer
Mr. Yagya Shrestha

Member
Mr. Sharad Tamrakar

Member
Mr. Rajendtra Shrestha

Member
Mrs. Anju Maharjan

Member
Mrs. Yamuna Maharjan

Member
Mr. Kedar Maharjan

Member
Mrs. Geeta Dangol

NOA Chapter Southern California

Executive Committee

Bimal Shrestha
(President)

Narayan Shrestha
(Vice President)

(General Secretary)

Suresh Shrestha
(Treasurer)

Rabin Shrestha
(Member)

Kanhaiya Shrestha
(Member)

E. Kumar Shrestha
(Member)

Dhiren Manadhar
(Member)

Rajendra Pradhan
(Member)

Sumitra Manandhar
(Member)

Durga Lal Shrestha
(Imitated Past President)

Veda Bhakta Joshi
(Adviser)

Kanhaiya Kayastha
(Adviser)

Narendra Joshi
(Adviser)

Dil Bdr. Shrestha
(Adviser)

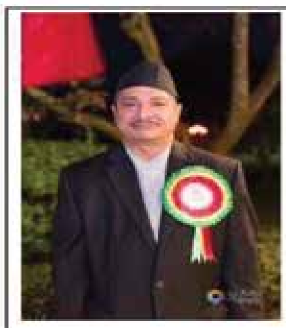

Mrs. Subarna Joshi
(Adviser)

NOA New England Chapter, Boston, MA

Executive Committee

RAJU MAN SHRESTHA
PRESIDENT
617-458-6663

KHIL NARAYAN SHRESTHA
VICE PRESIDENT
617-669-3357

BUDDHA MAHARJAN
SECRETARY
857-756-2902

NIRAJAN MANI
TREASURER
702-338-4341

ROOP SHAKYA
MEMBER
617-602-5195

SURENDRA NAPIT
MEMBER
617-309-8450

RAVI RAJKARNIKAR
MEMBER
857-413-2227

RABIN BAJRACHARYA
MEMBER
617-595-3067

NOA Seattle Chapter

Executive Committee

Suroj Kumar Dangol
President

Iswor Khosin
Vice-President

Devendra Manandar
Secretary

DEEPESH Bajracharya
Treasure

Chetana Shakya
Executive member

Suman Shrestha
Executive member

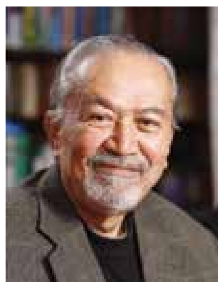

Parina Shakya
Executive member

NEWAH ORGANIZATION OF AMERICA

A 501 © (3) Tax-exempt, Non-profit Charitable Organization (02-0630839)

Dear NOA Life Members, Friends and Community Members,

The Newah Organization of America (NOA) families are deeply saddened to hear about the untimely demise of Politician, Prominent Human Rights Activist and Writer Mr. Padma Ratna Tuladhar at the age of 78 on Sunday, November 4th, 2018 in Kathmandu, Nepal.

Mr. Padma Ratna Tuladhar as a First President of Nepal Bhasa Manka Khala, an umbrella organization dedicated to the development of Nepal Bhasa language and culture in Nepal played an important role in advocating for linguistic movement and identity for indigenous minorities and other oppressed communities. His tireless advocacy and movement resulted in recognizing Nepal Sambat a national calendar and Shankhadhar Shakwa as a national hero.

Mr. Tuladhar was an independent charismatic leftist leader who was fearless to demand multiparty democratic system on the floor of then Rashtriya Panchayat as an elected member. He has also served as the minister for labor and health. Mr. Tuladhar played a vital role as a mediator and facilitator during Maoist's insurgency in ending the violence and bringing them into the peace process & mainstream politics. His leadership and legacy to create the Nepal Federation of Indigenous Nationalities (NEFIN) an umbrella organization of all the indigenous nationalities of Nepal and unwavering movement was an instrumental in ensuring an identity and inclusiveness in the new constitution of Nepal.

NOA was privileged to have Mr. Tuladhar as an honorary member and advisor. We were honored to have him as our prominent guest speaker at NOA's 13th Annual Convention & General Meeting held in 2014 and also privileged to conduct an interaction program with Mr. Tuladhar in Silver Spring, Maryland on May 17, 2013.

Mr. Tuladhar is survived by his wife Mrs. Nil Shova Tuladhar, Mr. & Mrs. Srijan Ratna Tuladhar & Mr. & Mrs. Sarwoyagya Ranta Tuladhar and Mrs. & Mr. Sunita Tamrakar & Mrs. & Mr. Suninma Tuladhar.

Words are never enough to comfort the family during this grieving period. We take comfort in knowing that Mr. Padma Ratna Tuladhar is now resting in the arms of our Lord. Our thought and prayers are with his entire family during this difficult time.

Sincerely,

The Executive Committee
Newah Organization of America

25565 America SQ, Chantilly, VA 20152 Tel: (703) 270-8456 Email: info@newah.org Website: www.newah.org

बिचाः हायका
Heartfelt Condolence

(Ms. Richa Pradhan)
We are deeply saddened to share the sudden passing of **Ms. Richa Pradhan** daughter of NOA's close friend and great supporter Mr. Govinda Pradhan & Mrs. Kalpana Pradhan. He passed away at the age of 32 on November 27, 2018 in Washington DC, USA.

The Executive Committee
Newah Organization of America

बिचाः हायका
Heartfelt Condolence

Mr. Edward P. Marona
We are deeply saddened to share the sudden passing of **Mr. Edward P. Marona**, beloved father of Mrs. Cathy Marona Shrestha and father-in-lawof NOA's Generous Supporter Mr. Suman P. Shrestha. Mr. Marrona passed away on Monday, April 30, 2018

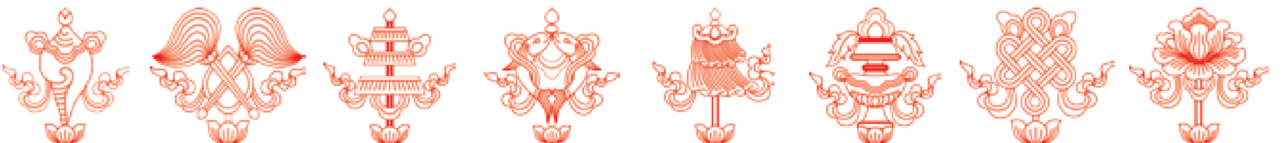
The Executive Committee
Newah Organization of America

बिचाः हायका
Heartfelt Condolence

(Mrs. Badri Kumari Shrestha)
We are deeply saddened to share the sudden passing of **Mr. Badri Kumari Shrestha** mother of NOA's Life Member & dedicated volunteer Mrs. Rohini Shrestha and mother-in-law of NOA's Past President & Advisor Mr. Rajesh Shrestha. He passed away at the age of 83 on December 18, 2018 in Nepal.

The Executive Committee
Newah Organization of America

"झिंच्याक्वःगु तःमुँज्या सुथां लाके नु"

भिंतुना

नेवाः अर्गनाइजेसन अफ अमेरिकाया
झिंच्याक्वःगु तःमुँज्या सुथां लायेमा धकाः
भिंतुना देछाना च्वना ।

Madan, Maiya Giri, Kiran Giri and Sabin Giri Shrestha
Arlington, Virginia

Wishing NOA a grand success on 18th Annual Convention and General Meeting !

भिंतुना

Prabin, Rohinee, Pratik, Prashant & Prashana Banepali
Silver Spring, MD

भिंतुना

Wishing NOA a grand success on 18th Annual Convention and General Meeting !

Manish, Subha Rajya and Samyog Rajbhandari
Laurel, MD

माँभासं

आखः ब्वनादिसँ, थःगु जातिया रक्षा यानादिसँ ।

Newah Organization of America(NOA)

Financial Report F.Y. 2018-2019

Rajesh L Shrestha. Treasurer

SUBCATEGORY	TOTAL
INCOME	
DONATION DESIGNATED-CONVENTION & GENERAL MEETING	$3,600.00
DONATION DESIGNATED-KAYETA PUJA CEREMONY	$4,870.00
DONATION DESIGNATED-YENHA PUNHI CELEBRATION	$12,174.85
DONATION DESIGNATED-MHA PUJA CELEBRATION	$1,040.00
DONATION DESIGNATED-NEPAL SAMBAT CELEBRATION	$1,677.01
MISCELLANEOUS INCOME -LUSKUS MAGAZINE	$2,055.00
MISCELLANEOUS INCOME -JSB SCHOLARSHIP	$2,374.00
MISCELLANEOUS INCOME- LIFE MEMBERSHIP	$3,200.00
MISCELLANEOUS INCOME- DONATIONS	$437.22
MISCELLANEOUS INCOME-KAYETA PUJA 2019 REGISTRATION	$800.00
TOTAL INCOME	$32,228.08
EXPENSES	
17TH CONVENTION & GENERAL MEETING	$8,144.42
KAYETA PUJA CEREMONY	$4,627.20
YENHA PUNHI CELEBRATION	$8,815.76
MHA PUJA CELEBRATION	$1,614.31
NEPAL SAMBAT 1137 CELEBRATION	$4,851.18
APPRECITATION LUNCHEON	$784.12
LUSKUS PUBLICATION	$2,070.00
CONTRIBUTION-JSB SCHOLARSHIP	$2,964.00
CONTRIBUTION-OTHERS	$1,178.00
MISCELLANEOUS EVENTS	$2,432.00
MEETINGS EXPENSES	$713.05
OFFICE EXPENSES & SERVICES	$308.70
TOTAL EXPENSES	$38,502.74
INCOME LESS EXPENSES	($6,274.66)
OPENING BALANCE	$11,462.81
ENDING BALANCE	**$5,188.15**